

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Kapitálová síla regionů ČR po roce 2004 – konvergence či divergence?

Bc. Luděk Tomiška

Diplomová práce

2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Luděk Tomiška**
Osobní číslo: **E11547**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Ekonomika a management podniku**
Název tématu: **Kapitálová síla regionů ČR po roce 2004 - konvergence či divergence?**
Zadávací katedra: **Ústav podnikové ekonomiky a managementu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce má vybrat relevantní základní a doplňující ukazatele hodnocení kapitálové síly regionu, rozpracovat je do modelu a jeho aplikací odpovědět na otázku, zda po roce 2004 české regiony z posuzovaného aspektu konvergovaly či divergovaly, zahrnuty budou i cyklické výkyvy hodnoceného období.

Rešerše odborné literatury a dalších pramenů.

Stanovení cílů práce a hypotézy, volba metod.

Konkurenceschopnost a výkonnost regionu.

Vybrané ukazatele hodnocení kapitálové síly regionů.

Analýza kapitálové síly regionů ČR po roce 2004.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

BLAHA, Z.S., JINDŘICHOVSKÁ I.: Jak posoudit finanční zdraví firmy. 3. rozš. vyd. Praha: Management Press, 2006

BUČEK, M.: Regionálny rozvoj : novšie teoretické koncepcie. Bratislava : Ekonóm, 2008

STIMSON, R., STOUGH, R., ROBERTS, B.H.: Regional economic development: analysis and planning strategy. 2nd ed. New York: Springer, c2006

VITURKA, M.: Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky. 1. vyd. Praha: Grada, 2010

WALSH, C.: Key Management Ratios. 4th edition. Great Britain: Pearson Education Limited, 2008

WALTER, I.: Methods of interregional and regional analysis. Brookfield, Vt.: Ashgate, 1998

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Ivaňa Kraftová, CSc.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání diplomové práce: 30. září 2012

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2013

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.

děkanka

L.S.

doc. Ing. Marcela Kožená, Ph.D.

vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 3. října 2012

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně

V Pardubicích dle 24. 7. 2013

Bc. Luděk Tomiška

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí diplomové práce doc. Ing. Ivaně Kraftové, CSc. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá kapitálovou silou regionů České republiky po vstupu do Evropské unie jako jedním z hlavních faktorů konkurenceschopnosti a indikátorů výkonnosti regionů. Po vstupu do EU se konkurenceschopnost a výkonnost regionů dostala do středu zájmu ČR, a proto je kapitálová síla významným předmětem zkoumání regionů a jejich rozvoje. Cílem práce je zjistit vývoj kapitálové síly regionů ČR po roce 2004 a zda působily konvergentní či divergentní síly v průběhu let, a tím ověřit stanovené hypotézy. Hypotézy jsou verifikovány na základě modelu vybraných ukazatelů kapitálové síly, u kterých je sledován vývoj kapitálové síly během sledovaného období a dále variabilita, kterou jsou zjišťovány konvergentní a divergentní síly v průběhu let.

KLÍČOVÁ SLOVA

Regiony, kapitálová síla, regionální konkurenceschopnost, výkonnost, konvergence

TITLE

Capital power of the Czech regions after 2004 - convergence or divergence?

ANOTATION

Master thesis is focused on capital power of regions in the Czech Republic after accession to the European Union as one of the main factors of competitiveness and an indicator of performance. Both the competitiveness and performance of regions are in the centre of interest of the Czech Republic after joining to EU, that's why the capital power is an important subject of regional research and development. The goal of thesis is to find out tendency of capital power of the Czech Republic's regions after the year 2004 and if the convergent or divergent forces influenced the process during years. By this the stated hypotheses are verified. Hypotheses are verified by model of selected indicators of capital power, by which the development of capital power is monitored. Next the variability of indicators is analysed to detect the convergent and divergent forces during years.

KEYWORD

Regions, capital power, regional competitiveness, performance, convergence

OBSAH

ÚVOD.....	11
1. KONKURENCESCHOPNOST A VÝKONNOST REGIONU.....	13
1.1 Region – konkurenceschopnost – výkonnost.....	13
Region.....	13
Konkurenceschopnost.....	17
Výkonnost.....	17
1.2 Konkurenceschopnost regionu	19
1.2.1 Hodnocení konkurenceschopnosti.....	20
1.2.2 Faktory konkurenceschopnosti regionu.....	22
Pracovní síla.....	22
Kapitálová síla	23
Produktivita.....	42
1.3 Výkonnost regionu	43
2. REGIONÁLNÍ ROZVOJ A REGIONÁLNÍ POLITIKA	54
2.1 Regionální politika ČR.....	54
2.2 Regionální politika EU.....	58
3. ANALÝZA KAPITÁLOVÉ SÍLY REGIONŮ	68
3.1 Analýza tvorby hrubého fixního kapitálu	72
3.2 Analýza nefinančních aktiv podnikatelského sektoru.....	87
3.3 Analýza veřejných rozpočtů.....	91
3.4 Analýza úspor domácností	118
3.5 Vyhodnocení analýzy kapitálové síly regionů ČR.....	130
ZÁVĚR	133
POUŽITÁ LITERATURA	135
PŘÍLOHY	139

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Dílčí cíle podniku.....	25
Tabulka 2 – Struktura ekonomických subjektů dle odvětví v regionech NUTS 3 v roce 2012	28
Tabulka 3 – Struktura ekonomických subjektů dle právní formy v krajích za rok 2012	30
Tabulka 4 – Charakteristické rysy veřejného sektoru	37
Tabulka 5 – Složení příjmů rozpočtu krajů v letech 2007 a 2011.....	39
Tabulka 6 – Regionální HDP na 1 obyvatele.....	44
Tabulka 7 – Meziroční růst regionálního HDP na 1 obyvatele.....	45
Tabulka 8 – Regionální počet zaměstnaných osob	46
Tabulka 9 – Míra zaměstnanosti	47
Tabulka 10 – Míry nezaměstnanosti	47
Tabulka 11 - THFK na 1 obyvatele	50
Tabulka 12 – Meziroční růst THFK na 1 obyvatele	51
Tabulka 13 – Regionální ČDDD na 1 obyvatele	52
Tabulka 14 – Meziroční růst regionálního ČDDD na 1 obyvatele.....	53
Tabulka 15 – Alokace finančních příspěvků do ČR z fondů EU dle programů v období 2007 – 2013	64
Tabulka 16 – Struktura finančních alokací cíle konvergence	66
Tabulka 17 - Struktura finančních alokací cíle regionální konkurenceschopnost a	67
Tabulka 18 – THFK v regionech NUTS 2.....	72
Tabulka 19 – Výpočet variability THFK v letech 2004 až 2011	77
Tabulka 20 – Výpočet variability THFK v letech 2004 až 2011 (bez Prahy).....	79
Tabulka 21 – Výpočet variability THFK na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011	81
Tabulka 22 – Výpočet variability THFK na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011 (bez Prahy).....	83
Tabulka 23 – THFK v subsektorech podnikatelského sektoru	87
Tabulka 24 – Spotřeba fixního kapitálu v subsektorech podnikatelského sektoru.....	88
Tabulka 25 – Poměr mezi THFK a spotřebou fixního kapitálu	89
Tabulka 26 – Struktura příjmů krajů, obcí a sdružení obcí v regionech NUTS 2.....	93
Tabulka 27 – Struktura výdajů krajů, obcí a sdružení obcí v regionech NUTS 2.....	95
Tabulka 28 – Saldo rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí za regiony NUTS 2	97
Tabulka 29 – Přijaté dotace krajů, obcí a sdružení obcí na 1 obyvatele za regiony NUTS 2	98
Tabulka 30 – Kapitálové výdaje krajů, obcí a sdružení obcí na 1 obyvatele za regiony NUTS 2	99
Tabulka 31 – Saldo rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí na 1 obyvatele za regiony NUTS 2	100
Tabulka 32 – Výpočet variability příjmů v letech 2007 až 2011	101
Tabulka 33 – Výpočet variability přijatých dotací v letech 2003 až 2007.....	105
Tabulka 34 – Výpočet variability přijatých dotací na 1 obyvatele v jednotlivých letech	106
Tabulka 35 – Výpočet variability kapitálových výdajů v letech 2007 až 2011	109
Tabulka 36 – Variabilita kapitálových výdajů na 1 obyvatele v letech 2007 až 2011	111
Tabulka 37 – Variabilita kapitálových výdajů na 1 obyvatele v letech 2007 až 2011 (bez Prahy).....	112
Tabulka 38 – Variabilita salda rozpočtů v jednotlivých letech.....	115
Tabulka 39 – Variabilita salda rozpočtů na 1 obyvatele v jednotlivých letech.....	116

Tabulka 40 – Regionální čistý disponibilní důchod domácností	118
Tabulka 41 – Výdaje domácností na konečnou spotřebu (běžné ceny)	119
Tabulka 42 – Výdaje domácností na konečnou spotřebu na 1 obyvatele.....	119
Tabulka 43 – Úspory domácností	119
Tabulka 44 – Úspory domácností v regionech soudržnosti	120
Tabulka 45 - Úspory domácností na 1 obyvatele v regionech soudržnosti.....	121
Tabulka 46 – Výpočet variability úspor domácností v letech 2004 až 2011.....	124
Tabulka 47 – Výpočet variability úspor domácností na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011	125
Tabulka 48 – Variabilita úspor domácností na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011 (bez Prahy).....	127
Tabulka 49 – Porovnání variačních koeficientů THFK a THFK na 1 obyvatele	131
Tabulka 50 – Sřední stav obyvatelstva v letech 2004 až 2011 v regionech NUTS 2.....	139

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Kraje ČR po roce 2000.....	15
Obrázek 2 – Regiony NUTS 2 ČR.....	16

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Důsledky MM tvrzení II	34
Graf 2 – Variabilita THFK v regionech NUTS 2.....	73
Graf 3 – Variabilita THFK v regionech NUTS 2 (bez Prahy)	74
Graf 4 – Variabilita THFK na 1 obyvatele v regionech NUTS 2.....	75
Graf 5 – Variabilita THFK na 1 obyvatele v regionech NUTS 2 (bez Prahy)	76
Graf 6 – Celkový trend variability THFK v letech 2004 až 2011	78
Graf 7 – Celkový trend variability THFK v letech 2004 až 2011 (bez Prahy)	80
Graf 8 – Celkový trend variability THFK na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011.....	82
Graf 9 – Celkový trend variability THFK na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011 (bez Prahy)	84
Graf 10 – Porovnání variačních koeficientů regionální THFK a THFK bez Prahy	85
Graf 11 – Porovnání variačních koeficientů regionální THFK a THFK bez Prahy při přepočtu na 1 obyvatele...86	
Graf 12 – Porovnání THFK a spotřeby fixního kapitálu podnikatelského sektoru.....	89
Graf 13 – Vývoj celkových příjmů regionů NUTS 2 v letech 2007 až 2011	95
Graf 14 – Variabilita příjmů v regionech NUTS 2	101
Graf 15 – Celkový trend variability příjmů v letech 2007 až 2011.....	102
Graf 16 – Variabilita přijatých dotací v regionech NUTS 2	103
Graf 17 – Variabilita přijatých dotací na 1 obyvatele v regionech NUTS 2	104
Graf 18 – Celkový trend variability přijatých dotací v letech 2007 až 2011	105
Graf 19 – Celkový trend variability přijatých dotací na 1 obyvatele v letech 2007 až 2011	107
Graf 20 – Variabilita kapitálových výdajů v regionech NUTS 2.....	108
Graf 21 – Variabilita kapitálových výdajů na 1 obyvatele v regionech NUTS 2.....	109
Graf 22 – Celkový trend variability kapitálových výdajů v letech 2007 až 2011	110

Graf 23 – Celkový trend variability kapitálových výdajů na 1 obyvatele v letech 2007 až 2011	111
Graf 24 – Celkový trend variability kapitálových výdajů na 1 obyvatele v letech 2007 až 2011 (bez Prahy)	113
Graf 25 – Variabilita salda rozpočtů v regionech NUTS 2	114
Graf 26 – Variabilita salda rozpočtů na 1 obyvatele v regionech NUTS 2.....	115
Graf 27 – Variabilita úspor domácností v regionech NUTS 2.....	122
Graf 28 – Variabilita úspor domácností na 1 obyvatele v regionech NUTS 2.....	123
Graf 29 – Celkový trend variability úspor domácností v letech 2004 až 2011	125
Graf 30 – Celkový trend variability úspor domácností na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011	126
Graf 31 – Celkový trend variability úspor domácností na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011 (bez Prahy).....	128

SEZNAM ROVNIC

Rovnice 1 – Míra efektivity.....	18
Rovnice 2 – Očekávané výnosy ze jmění	33
Rovnice 3 – 3E.....	42

SEZNAM SCHÉMÁT

Schéma 1 – Financování cílů regionální politiky EU	60
Schéma 2 – Model regionální kapitálové síly	71

ÚVOD

Po vstupu České republiky do Evropské unie je kladen vyšší důraz na podporu konvergence regionů jednak mezi sebou a jednak k přiblížením se k vyspělým regionům EU. Zvyšování konvergence regionů je zaměřeno hlavně na posilování konkurenceschopnosti slabších regionů.

V rámci vzrůstající světové globalizace, kdy jsou odstraňovány bariéry obchodu mezi zeměmi, se konkurenceschopnost stává významným měřítkem dlouhodobé úspěšnosti nejen podniků, ale i zemí a regionů. Konkurenční boj se přesouvá z národní úrovně na regionální, kdy regiony soupeří mezi sebou. Konkurenceschopnost regionů se proto stává vysoce sledovaným a podporovaným jevem nejenom na národní, ale i mezinárodní úrovni.

Jedním ze základních faktorů ovlivňující konkurenceschopnost regionů je kapitálová síla. Kapitálová síla regionů představuje objem kapitálu, se kterým je v jednotlivých regionech disponováno, a hlavně vývoj tvorby kapitálu v čase. Celková kapitálová síla regionu je tvořena kapitálovou silou jednotlivých ekonomických sektorů v daném regionu.

Kapitálová síla působí na ekonomickou výkonnost regionů. Výkonnost regionů je sledována jednak na národní úrovni a jednak na mezinárodní úrovni, kdy Evropská unie hodnotí posilování regionů členských zemí v rámci konvergence a konkurenceschopnosti regionů. Na základě výsledků měření výkonnosti regionů Evropská unie rozděluje finanční prostředky na rozvoj slabších regionů s cílem zvýšení konvergence mezi regiony a jejich konkurenceschopnost.

Cílem práce je určit, jakým směrem se vyvíjela kapitálová síla regionů České republiky po vstupu do Evropské unie v roce 2004 a jak se projevila ekonomická krize na tomto vývoji. Dalším významným cílem je zjistit, zda regiony z hlediska vývoje kapitálové síly konvergovaly či divergovaly.

Diplomová práce se opírá zejména o poznatky Antonína Slaného, který zkoumá faktory konkurenceschopnosti na národní úrovni, a dále práce čerpá z díla Milana Viturky, který se zabývá regionální konkurenceschopností a rozvojem České republiky.

Dalším významným zdrojem informací je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, které garantuje regionální politiku ČR, a dále Evropská unie, která provádí kohezní politiku v rámci regionů s cílem zvyšování konvergence a konkurenceschopnosti regionů členských zemí.

V diplomové práci jsou ověřovány hypotézy:

- a) Kapitálová síla regionů ČR po vstupu do Evropské unie až do nástupu ekonomické krize roste, následně – v roce 2009 – dochází k jejímu poklesu.
- b) Regiony ČR konvergovaly na základě vývoje kapitálové síly po roce 2004 v důsledku naplňování cíle konvergence v rámci regionální politiky EU.

Pro ověření hypotézy jsou vybrány ukazatele kapitálové síly, na jejichž základě je kapitálová síla regionů ČR analyzována. V rámci analýzy je vybrán jeden základní ukazatel, hodnotící kapitálovou sílu regionů ČR a podpůrné ukazatele, které hodnotí kapitálovou sílu jednotlivých ekonomických sektorů.

Ukazatele jsou hodnoceny na základě vývoje v čase mezi regiony v absolutní výši a v přepočtu na 1 obyvatele pro přesnější určení konvergence či divergence regionů soudržnosti ČR. Data jsou čerpána z Českého statistického úřadu a to převážně z regionálních a národních účtů.

Na základě dat jednotlivých ukazatelů jsou pro účely hodnocení vývoje kapitálové síly a konvergence regionů provedeny analýzy variability. Analýza variability je zkoumána jednak na základě grafického zpracování a jednak na základě výpočtů ukazatelů variability.

1. KONKURENCESCHOPNOST A VÝKONNOST REGIONU

První kapitola se zabývá konkurenceschopností regionu a jejího vztahu ke kapitálové síle regionu. Nejprve jsou charakterizovány základní pojmy vztahující se k této kapitole. Poté je definována konkurenceschopnost regionu a hlavní faktory, které působí na konkurenceschopnost regionu. Poslední část kapitoly se zaměřuje na výkonnost regionu a ukazatele, kterými je hodnocena regionální ekonomická výkonnost.

1.1 Region – konkurenceschopnost – výkonnost

Základní pojmy, které je nutné definovat a charakterizovat, jsou:

- region,
- konkurenceschopnost,
- výkonnost.

Region

Pojem region je používán v mnoha vědních disciplínách. Jeho význam není vždy přesný a jednotný, závisí na objektu zkoumání. Protože objekty zkoumání se liší, odlišný je i obsah tohoto pojmu v závislosti na objektu. S pojmem region měli problémy i odborníci Rady Evropy při vypracování Charty evropského regionální plánování. Bylo doporučeno, aby se pojem region vztahoval na všechny územní celky krajín, které se nacházejí mezi městem a národním hospodářstvím.¹

Region je územní celek, který je vyčlenitelný z širšího území pomocí jednoho či více znaků (kritérií). Pomocí těchto znaků jsou regiony vymezované pro konkrétní účel, nebo jim přísluší konkrétní funkce.²

Mezi základní znaky regionů patří:

- geografické,
- politické,
- sociálně-historické,
- demografické,
- ekonomické atd.

¹ SAMSON, Š., BYRTUS, J., HUDEC, O., MUŠKA, M. a NAĐOVÁ, M., *Regionální ekonomika*. Košice, 2001, 234 s. ISBN 80-7099-716-8.

² MMR ČR: Metodická podpora regionálního rozvoje, *Regiony a regionalizace* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.regionaldevelopment.cz/index.php/regiony_red.html>. [cit. 2013-03-08].

Podle míry vnitřní jednotnosti se regiony dělí na homogenní a heterogenní. Homogenní regiony se vyznačují stejnorodostí či podobností na základě sledovaných kritérií (např. rozlišování vyspělých, zaostávajících, zemědělských či průmyslových regionů). Regiony heterogenní vycházejí z hierarchického uspořádání a územních vztahů prostoru.³

Region jako ekonomická jednotka, vhodná pro regionální porovnávání, by měl splňovat následující kritéria:⁴

1. Přiměřená velikost území, která umožňuje komplexní a racionální využívání vnitřních zdrojů a otevřenost k meziregionálním pohybům zboží, služeb, práce a kapitálu.
2. Existence alespoň jednoho odvětví, které je schopné iniciovat rozvoj regionu.
3. Dostatečný počet malých a středních podniků, které zabezpečují sociální a ekonomickou stabilitu komplexním využíváním výrobních zdrojů.
4. Existence jednotného vnitroregionálního trhu práce, půdy a kapitálu.
5. Způsobilost zabezpečovat základní životní potřeby obyvatelstva – práce, bydlení, zdravotní a sociální péče, vzdělání, kultura, doprava, osobní služby, informace a kvalitní životní prostředí.
6. Funkční a technická propojenost obcí a standardní úroveň urbanizace (koncentrace obyvatel ve městech).
7. Uznávání kulturní, historické, etnické a jiné osobitosti přecházejícího vývoje vytvářející regionální komunitu a regionální povědomí.
8. Respektování hranice územních jednotek nižšího řádu (okresy, obvody).

Z hlediska státního uspořádání jsou regiony České republiky⁵ územní celky, vymezené pomocí hranic krajů, okresů, správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, správních obvodů obcí s rozšířenou působností obcí nebo sdružení obcí.⁶

Česká republika je historicky členěna na Čechy, Moravu a Slezsko, které nejsou oficiálně institucionalizované a nemají vlastní správu. Jako samostatné správní celky ČR jsou kraje. V současnosti je to 14 krajů včetně Hlavního města Prahy.

³ MMR ČR, Metodická podpora regionálního rozvoje, *Regiony a regionalizace* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.regionaldevelopment.cz/index.php/regiony_red.html>. [cit. 2013-03-08].

⁴ SAMSON, Š., BYRTUS, J., HUDEC, O., MUŠKA, M. a NAĐOVÁ, M., *Regionální ekonomika*. Košice, 2001, 234 s. ISBN 80-7099-716-8.

⁵ Regiony českého státu byly utvářeny již od 9. století, kdy se jednotlivá knížectví spojovala do větších a vznikla dvě knížectví: přemyslovské s územím ve středních a severních Čechách, a východočeské, kde vládl rod Slavníkovců. Po vyvraždění Slavníkovců vzniklo České knížectví, které zahrnovalo území Čech a Moravy. Slezsko bylo připojeno ve 13. století. Více v knize HLEDÍKOVÁ, Z., JANÁK, J., DOBEŠ, J., *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. [2. vyd.]. Praha: NLN, 2005, 568 p. ISBN 978-807-1067-092.

⁶ ČESKO, Zákon č. 248 ze dne 29. června 2000 o podpoře regionálního rozvoje. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3549-3554. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>>. [cit. 2013-05-25].

Obrázek 1 – Kraje ČR po roce 2000

Zdroj: MMR ČR, Metodická podpora regionálního rozvoje, *Kraje ČR* [online]. Dostupné z: <http://www.regionaldevelopment.cz/index.php/kraje-cr.html>. [cit. 2013-03-22].

Dále se kraje člení na okresy, které však již nejsou samostatné správní celky. Regiony jsou tvořeny obcemi – základními jednotkami veřejné správy na území daného regionu. Obce jsou veřejnoprávní korporace, které vlastní majetek a jsou vymezeny hranicí území obce.

Evropská unie zavedla nová územní označení pro regionální celky a to NUTS – z francouzského názvu Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques. NUTS rozdělují teritoriálně Evropskou unii do regionů ve třech různých úrovních podle počtu obyvatel.

Jsou to:⁷

- NUTS 0 celkové území jednotlivých členských států EU;
- NUTS 1 zahrnuje 97 regionů v 27 členských státech EU (v ČR NUTS 0 = NUTS 1, v SRN jsou NUTS 1 spolkové státy);
- NUTS 2 regiony soudržnosti (v ČR 8 regionů, vznikly spojením některých krajů);
- NUTS 3 regiony (v ČR kraje).

⁷EVROPSKÁ KOMISE, *Nomenclature of territorial units for statistics (NUTS)* [online]. Dostupné z WWW: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:NUTS. [cit. 2012-12-18].

Obrázek 2 – Regiony NUTS 2 ČR

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Evropa - NUTS2* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/cz/mapy/nuts2/html/cz.htm>>. [cit. 2013-03-22].

NUTS vznikly za účelem poskytnutí jednoduššího územního srovnání pro účely regionální statistiky Evropské unie. NUTS 2 regiony jsou způsobilé získávat podporu ze strukturálních fondů Evropské unie.

Eurostat také zřídil systém lokálních administrativních jednotek se zkratkou LAU (local administrative unit), který se člení na:⁸

- vyšší stupeň (LAU 1, dříve NUTS 4), kterým jsou označovány územní celky menší než NUTS 3 (v ČR to jsou okresy) a
- nižší stupeň (LAU 2, dříve NUTS 5), který je tvořen obcemi nebo jinými rovnocennými jednotkami.

⁸ EVROPSKÁ KOMISE, *LAU2* [online]. Dostupné z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:LAU2>. [cit. 2013-02-17].

Konkurenceschopnost

K definici konkurenceschopnosti nejsou jednoznačně shodné názory. Definice konkurenceschopnosti existuje mnoho, což bezesporu souvisí také s celou řadou referenčních úrovní, vůči nimž jsou vztahovány (podniková konkurenceschopnost, regionální konkurenceschopnost, národní konkurenceschopnost).⁹

M. Porter hodnotí firmy jako konkurenceschopné, pokud mají konkurenční výhodu.

„Konkurenční výhoda je jádrem výkonnosti podniku na trzích, kde existuje konkurence. Je tvořena hodnotou, kterou je podnik schopen vytvořit pro své kupující a která převyšuje náklady podniku na její vytvoření. Hodnota je to, za co je kupující ochoten zaplatit, a vyšší hodnota pramení z toho, že podnik nabídne nižší ceny než konkurenti za rovnocennou užitnou hodnotu, nebo že poskytne zvláštní výhody, které více než vynahradí vyšší cenu.“¹⁰

Obecně lze definovat konkurenceschopnost jako jistou schopnost úspěšně soutěžit na trzích, ale problém je ve volbě kritéria úspěšnosti. Tato kritéria úspěšnosti se budou lišit podle subjektu hodnocení konkurenceschopnosti.

Národní konkurenceschopnost lze definovat jako schopnost země proniknout svým zbožím a službami na zahraniční trhy a z mezinárodní směny získávat komparativní výhody.¹¹

Regionální konkurenceschopnost je schopnost regionální ekonomiky optimalizovat svá domácí aktiva a tak soutěžit a prosperovat na národních a mezinárodních trzích a přizpůsobovat se změnám na těchto trzích.¹²

Výkonnost

Výkonnost znamená charakteristiku, která popisuje způsob, respektive průběh, jakým zkoumaný subjekt vykonává určitou činnost na základě podobnosti s referenčním způsobem vykonání (průběhu) této činnosti. Interpretace posouzení výkonnosti předpokládá schopnost porovnání zkoumaného a referenčního jevu z hlediska stanovené kritériální škály.¹³

Měření výkonnosti je statistický proces, který porovnává efektivnost zkoumané činnosti a posuzuje ji v rámci srovnání s obdobnými činnostmi.

⁹ BENEŠ, M., Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda [online]. In: *Working paper / Centrum výzkumu konkurenceschopnosti České republiky*, roč. 2006, č. 5. ISSN 1801-4496. Dostupné z WWW: <<http://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-05.pdf>>, [cit. 2013-05-25].

¹⁰ PORTER, M. E., *Konkurenční výhoda*. Praha: Grada Publishing, 1994, str. 15 – 16.

¹¹ WOKOUN, R., *Teoretické a metodické přístupy k výzkumu regionální konkurenceschopnosti* [online]. Dostupné z WWW: <http://konference.osu.cz/cgsostrava2010/dok/Sbornik_CGS/Modely_a_strategie_reg_rozvoje/Teoreticke_a_metodologicke_pristupy_k_vyzkumu.pdf>, [cit. 2013-05-25].

¹² WOKOUN, R., *Teoretické a metodické přístupy k výzkumu regionální konkurenceschopnosti* [online]. Dostupné z WWW: <http://konference.osu.cz/cgsostrava2010/dok/Sbornik_CGS/Modely_a_strategie_reg_rozvoje/Teoreticke_a_metodologicke_pristupy_k_vyzkumu.pdf>, [cit. 2013-05-25].

¹³ WAGNER, J., *Měření výkonnosti: jak měřit, vyhodnocovat a využívat informace o podnikové výkonnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 248 s. ISBN 978-80-247-2924-4.

Efektivnost je hodnocení poměru vstupů a výstupů (rozdíl mezi vstupy a výstupy představuje užitečný efekt). Při hodnocení ekonomické efektivnosti jsou za vstupy považovány náklady a za výstupy výnosy, kdy za efektivní se považuje převaha výnosů nad náklady. Míra efektivnosti je potom stanovena jako:¹⁴

Rovnice 1 – Míra efektivnosti

$$e' = h' \cdot u'$$

$$e' = \frac{\text{výnosy}}{\text{náklady}} \cdot \frac{\text{zisk}}{\text{výnosy}} = \frac{\text{zisk}}{\text{náklady}}$$

Legenda:

e' *míra efektivnosti*

h' *míra hospodárnosti*

u' *míra účelnosti*

Nejdůležitějším faktorem efektivnosti je tedy rentabilita nákladů. Zvyšování efektivnosti lze tedy zvýšením výnosů, které je spojeno se zvyšováním podílu na trhu, jen obtížněji se zvyšováním ceny, nebo spíše více uplatňovaným snižováním nákladů.

¹⁴ KRAFTOVÁ, I., PRÁŠILOVÁ, P., *Prosperující podnik v regionálním kontextu*. 1. vydání. Praha: Wolters Kuwer ČR, 2013. 156 s. ISBN 978-80-7357-989-0.

1.2 Konkurenceschopnost regionu

V tržní ekonomice je ekonomický rozvoj spojen s pojmem konkurenceschopnost jako základním měřítkem dlouhodobé úspěšnosti nejen firem, ale i státu a jeho jednotlivých regionů. Význam konkurenceschopnosti za poslední roky vzrostl díky zvyšující se globalizaci světové ekonomiky, v jejímž rámci spolu jednotlivé firmy a rovněž země a regiony soutěží v získávání, využívání a udržování všech základních výrobních zdrojů (práce, půda, kapitál). Rozvoj podnikatelských aktivit je umocněn odstraňováním obchodních a dalších bariér mezi státy, což vede jak k jejich dekoncentraci (mobilní investice lokalizované v nově industrializovaných prostorech), tak jejich koncentraci (shlukování firem). Z těchto důvodů má pochopitelně svůj význam i hodnocení konkurenceschopnosti regionů, které se stalo od 90. let 20. století významným faktorem regionálně-ekonomického výzkumu.¹⁵

Konkurenceschopnost regionu se dostala do centra zájmů v ČR po vstupu do Evropské unie. Jedná se o široce definovaný pojem, ke kterému neexistuje jednoznačná a obecně přijímaná definice.

Některé definice konkurenceschopnosti regionu:

- Schopnost městské ekonomiky získat a udržet podniky se stabilním nebo vzrůstajícím tržním podílem v aktivitě a současně zajistit stabilní nebo rostoucí životní standard obyvatel.¹⁶
- Schopnost (regionu) zvyšovat zaměstnanost, diverzifikovat produkci, zvyšovat produkt a přidanou hodnotu dostatečným tempem tak, aby se obchodní vztahy vyvíjely vyrovnaným způsobem.¹⁷
- Schopnost regionu nabídnout vhodné podmínky pro fungování jednotlivých subjektů – především firem a jednotlivců. Působením v daném regionu subjekty získávají určitou výhodu, kterou by v jiném regionu nezískaly a tím roste jejich konkurenceschopnost. Regiony mezi sebou soutěží o přilákání a udržení investic a také obyvatelstva.¹⁸

¹⁵ VITURKA, M., *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 232 s. ISBN 978-80-247-3638-9.

¹⁶ STORPER, M., *The regional world: territorial development in a global economy*. New York: Guilford press, c1997, xiv, 338 s. Perspectives on economic change. ISBN 15-723-0315-8. In: WOKOUN, R., Teoretické a metodické přístupy k výzkumu regionální konkurenceschopnosti [online]. Dostupné z WWW:

<http://konference.osu.cz/cgsostrava2010/dok/Sbornik_CGS/Modely_a_strategie_reg_rozvoje/Teoreticke_a_metodologicke_pristupy_k_vyzkumu.pdf>. [cit. 2013-05-25].

¹⁷ BENEŠ, M., Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda [online]. In: *Working paper / Centrum výzkumu konkurenceschopnosti České republiky*, roč. 2006, č. 5. ISSN 1801-4496. Dostupné z WWW: <<http://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-05.pdf>>. [cit. 2013-05-25].

¹⁸ EVROPSKÁ KOMISE, *Sixth Periodic Report on Social and Economic Situation and Development of the Regions of the European Union*. 1999. In: Topregion.cz: Konkurenceschopnost regionů [online]. Přeložila Z. Matoušková. Dostupné z WWW: <<http://www.topregion.cz/?articleId=1531>>. [cit. 2009-07-16].

Konkurenceschopný region by se měl vyznačovat:

- vysokou životní úroveň,
- vysokou úroveň inovací,
- ekonomickou výkonností
- kvalifikovanými pracovními silami,
- investicemi do vědy a výzkumu,
- kvalitní a dostupnou infrastrukturou,
- technologicky vyspělými odvětvími.

1.2.1 Hodnocení konkurenceschopnosti

Světově uznávané hodnocení konkurenceschopnosti vybraných zemí představují zejména Zpráva o globální konkurenceschopnosti (Global Competitiveness Report) Světového ekonomického fóra (World Economic Forum, zkratka WEF¹⁹) a dále Ročenka světové konkurenceschopnosti (World Competitiveness Yearbook) vydávaná Institutem pro řízení a rozvoj (Institut for Management and Development, zkratka IMD²⁰).

Světové ekonomické fórum měří globální konkurenceschopnost zemí indexem – Global Competitiveness Index, jehož základem je hodnocení dvanácti pilířů.²¹

- instituce,
- infrastruktura,
- makroekonomické prostředí,
- zdraví a základní vzdělání,
- vyšší vzdělání a školení,
- efektivita trhu zboží,
- efektivita trhu práce,
- rozvoj finančního trhu,
- technologická připravenost,
- šíře trhu,
- inovace.

World Competitiveness Yearbook se zaměřuje na průzkum schopnosti zemí vytvářet a udržovat prostředí, ve kterém si mohou podniky konkurovat, tzn. hodnocení

¹⁹ WEF je nezávislá mezinárodní organizace, která zlepšuje stav světa zapojováním podnikatelů, politiků, akademiků a dalších vůdců společnosti do globálních, regionálních a průmyslových programů.

²⁰ IMD je špičková švýcarská podnikatelská škola.

²¹ WEF, *The Global Competitiveness Report 2012 – 2013* [online]. Dostupné z WWW: <<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2012-2013/>>. [cit. 2013-04-15].

konkurenceschopnosti podniků, a dále se zaměřuje na průzkum národní konkurenceschopnosti, protože podniky operující v národním prostředí se mohou rozhodnout rozšířit či potlačit schopnosti konkurovat na domácím či zahraničním trhu.²²

IMD ve svých analýzách sleduje čtyři faktory:²³

- ekonomickou výkonnost,
- výkonnost vlády,
- podnikovou výkonnost,
- infrastrukturu.

Rozdíl mezi analýzou konkurenceschopnosti WEF a IMD je ten, že WEF sleduje jednotlivé prvky v konkurenčním prostředí země, kdežto IMD hodnotí konkurenceschopnost země spíše dle sektorů ekonomiky.

Rozšíření výzkumu a hodnocení regionální konkurenceschopnosti je spojeno s měnícími se názory na úlohu regionů v ekonomice. Řada ekonomů se domnívá, že právě regiony jsou indikátory národní konkurenceschopnosti, neboť konkurenční výhody jsou velmi silně lokalizovány a vznikají z koncentrace vysoce specializovaných znalostí, firem, institucí a zákazníků a jsou spojeny s tvorbou pozitivních externalit snižujících transakční a inovační náklady firem. Konkrétní přístupy hodnocení regionální konkurenceschopnosti jsou převážně vázané na stanovené cíle praktického využití získaných výsledků. Mezi možné cíle patří:²⁴

- Vyhodnocení aktuální konkurenceschopnosti
V tomto případě jsou hlavními faktory hodnocení agregátní ukazatele ekonomického růstu, např. dynamické ukazatele produktivity a zaměstnanosti.
- Optimalizace programů podpory regionálního rozvoje
Tato metodika je založena hlavně na ukazatelích identifikujících rozvojový potenciál regionů s důrazem na faktory určující hnací síly konkurenceschopnosti regionu, např. schopnost adaptace (přizpůsobení se vývojovým trendům), tvorba inovací.

V dnešní době se také využívá k hodnocení konkurenceschopnosti regionů moderní metody benchmarkingu, neboli měření a analýzy procesů a výkonů prostřednictvím systematického porovnávání zkoumaného subjektu s vybraným nejlépe hodnoceným subjektem. Aplikace

²² IMD, *World Competitiveness Center: Research Methodology* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.imd.org/research/centers/wcc/research_methodology.cfm>. [cit. 2013-04-15].

²³ IMD, *World Competitiveness Center: Research Methodology* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.imd.org/research/centers/wcc/research_methodology.cfm>. [cit. 2013-04-15].

²⁴ VITURKA, M., *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 232 s. ISBN 978-80-247-3638-9.

benchmarkingu na regionální úrovni znamená poměřovat výkonnost, procesy, praktiky, politiky a zdroje a aplikovat výsledky pro zlepšení kvality regionálního rozvoje.²⁵

1.2.2 Faktory konkurenceschopnosti regionu

Mezi základní faktory regionální konkurenceschopnosti patří:²⁶

- pracovní síla,
- kapitálová síla,
- produktivita.

Pracovní síla

Pracovní síla neboli lidské zdroje jsou v současnosti považovány za jeden z hlavních faktorů ovlivňujících konkurenceschopnost regionu. Pracovní síla může totiž cíleně ovlivňovat všechny ostatní faktory. Lidské zdroje disponují určitou přizpůsobivostí na vnější podmínky a tak mohou využívat nové příležitosti, které vznikají na trhu, nebo včas reagovat na blížící se hrozby.²⁷

Nejvýstižnějším ukazatelem aktuálního nevyužití pracovní síly je míra nezaměstnanosti, která interpretuje agregátní výsledek regionálních interakcí mezi poptávkou po pracovnících (při rostoucí poptávce po pracovních silách se zvyšuje tržní podíl poptávajících firem) a nabídkou pracovních sil. Poptávka po zboží a službách určuje poptávku po pracovních silách, která se převážně utváří na makroregionální úrovni a mezoregionální úrovni (kraje). Přitom nabídka práce je utvářena na mikroregionální úrovni (obce). Nerovnováha mezi poptávkou po pracovnících, která je ve velké míře směřována do velkých měst, a nabídkou práce, která je tvořena práce schopným obyvatelstvem z měst i vesnic, na trhu práce je částečně odstraňována formou dojížděky do zaměstnání. Dlouhodobá nerovnováha se může stát významným faktorem migrace, která modifikuje vytvořenou prostorovou strukturu osídlení.²⁸

Hlavními faktory, které ovlivňují pracovní sílu, jsou:²⁹

- efektivita trhu práce,
- sociální politika,
- migrace.

²⁵ VITURKA, M., *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 232 s. ISBN 978-80-247-3638-9.

²⁶ SLANÝ, A., *Faktory konkurenceschopnosti: (komparace zemí V-4)*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007, 277 s. ISBN 978-80-210-4455-5.

²⁷ ADÁMEK, P., CSANK P., ŽÍŽALOVÁ P., *Regionální hospodářská konkurenceschopnost: příručka pro představitele veřejné správy* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechinvest.org/data/files/prirucka-verejna-sprava-208.pdf>>. [cit. 2013-03-09].

²⁸ VITURKA, M., *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 232 s. ISBN 978-80-247-3638-9.

²⁹ SLANÝ, A., *Faktory konkurenceschopnosti: (komparace zemí V-4)*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007, 277 s. ISBN 978-80-210-4455-5.

Efektivní fungování trhu práce je jedním z hlavních předpokladů pro schopnost ekonomiky dosahovat dlouhodobého hospodářského růstu. Z pohledu nabídky práce jsou významné dva faktory, které ovlivňují konkurenceschopnost, a to je vzdělanostní struktura a mobilita trhu práce. Pouze vzdělaná a mobilní pracovní síla může pozitivně ovlivnit konkurenceschopnost regionů. Poptávka po práci je závislá především na produktivitě práce, pracovních nákladech (včetně zdanění práce), odvětvové struktuře ekonomiky a míře regulace pracovního trhu. Celková funkčnost a flexibilita trhu práce je z velké části ovlivněna jeho institucionálním rámcem. Přílišná legislativní ochrana snižuje flexibilitu trhu práce. Zaměstnavatelé z obavy vzniku dodatečných nákladů v případě rušení pracovního místa neinicují tvorbu nových pracovních míst.³⁰

Sociální politika je konkrétní jednání státu, kterým je ovlivňována sociální realita dané společnosti v širokém měřítku. Jedná se o oblast hospodářské politiky, jejímž cílem je eliminace sociálních tvrdostí, které doprovázejí fungování tržního mechanismu. Zabývá se převážně politikou zaměstnanosti, mzdovým vývojem a sociálním zabezpečením. V nejužším pojetí jsou předmětem sociální politiky opatření v oblasti důchodového zabezpečení, zabezpečení v případě nemoci, sociální péče a pomoci rodinám s dětmi. V tomto pojetí je sociální politika souborem opatření ve prospěch osob, jejichž životní úroveň je alespoň po určitou dobu zajišťována ze společenských spotřebních fondů. Vyšší míra podpory v nezaměstnanosti a zvyšování sociálních dávek může vést k demotivování obyvatelstva hledat a udržet si pracovní místo.³¹

Migrace je změna trvalého pobytu. Dělí se na vnitřní a mezinárodní. Vnitřní migrace se uskutečňuje v rámci státu. Mezinárodní migrace je změna trvalého pobytu za hranice státu. Migrace jak vnitřní, tak vnější ovlivňuje konkurenceschopnost regionu pozitivně (nově přistěhovaní) a negativně (odstěhovaní). Při působení pozitivní a negativní migrace záleží na tom, jak je region lukrativní v porovnání s ostatními regiony.³²

Kapitálová síla

Kapitál jsou zdroje využívané k tvorbě bohatství. Tyto zdroje mohou mít různou formu podle jejich věcné podstaty (majetek hmotný, nehmotný, finanční) a podle účelu (výrobní,

³⁰ MPO ČR, *Analýza konkurenceschopnosti České republiky*. 2010, 38 s. Dostupné z WWW:

<http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CD4QFjAC&url=http%3A%2F%2Fdownload.mpo.cz%2Fget%2F40914%2F46007%2F555186%2Fpriloha001.pdf&ei=rhA6Ub7GNYnLsgaLIYQBQ&usg=AFQjCNG4gCDQ6zbYL4JNeQn2rP_dFOPA_XQ&bvm=bv.43287494,d.Yms&cad=rja>. [cit. 2013-04-17].

³¹ ŽÍŽKOVÁ, J., KREBS, V., *Základy sociální politiky*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1993. ISBN 978-807-0799-758.

³² DEMOGRAFICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM, *Demografické procesy: Migrace* [online]. Dostupné z WWW: <http://demografie.info/?cz_migrace_obecne=>>. [cit. 2013-04-15].

bankovní, obchodní). Kapitál má schopnost zhodnocovat se, to znamená, vytvářet výstupy s větší hodnotou, než je cena vstupů.³³

Kapitál jsou peníze investované do podniků – strojů, zásob, pohledávek a jiných aktiv, které jsou využívány k efektivní činnosti. Kapitálem se označují jednak prostředky určené k investování a jednak pořízené investice z těchto prostředků.³⁴

Adam Smith, zakladatel klasické ekonomie, v roce 1776 poznamenává:³⁵

„ (...) člověk nepřemýšlí o tom, že by z malých zásob mohl získat důchod. Když má ovšem více, než kolik stačí jeho okamžité spotřebě, snaží se opatřit si z této části důchod (...), zásoby se rozdělí na dvě části. Ta část, z níž čeká důchod, se nazývá kapitálem. Druhá část slouží jeho přímé spotřebě (...).

Celkové zásoby (...) se přirozeně dělí na (...) tři složky, z nichž každá má své zvláštní poslání nebo určení. První z nich je složka vyhrazená pro bezprostřední spotřebu a vyznačuje se tím, že nevynáší žádný důchod nebo zisk (...), druhou z těchto tří složek, na něž se rozpadají celkové zásoby společnosti, je fixní kapitál; vyznačuje se tím, že poskytuje důchod nebo zisk, aniž obíhá nebo mění majitele (...). Třetí a poslední z těchto tří složek, v něž se rozpadají celkové zásoby (...), je kapitál oběžný; vyznačuje se tím, že vynáší důchod jedině tehdy, když obíhá, neboli mění své majitele.“

Kapitálová síla se podle subjektů člení na:

- kapitálovou sílu podnikatelského sektoru,
- kapitálovou sílu veřejného sektoru,
- kapitálovou sílu obyvatelstva.

I. Podnikatelský sektor a kapitálová síla

Podnikatelský sektor tvoří souhrn podnikatelských subjektů, lze hovořit o souboru podniků. Podnik je založen za účelem podnikání. Podnikání je vymezeno Obchodním zákoníkem jako soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Podnikatelem je podle zákona:³⁶

- osoba zapsaná v obchodním rejstříku,
- osoba, která podniká na základě živnostenského oprávnění,

³³ KRAFTOVÁ, I., PRÁŠILOVÁ, P., *Prosperující podnik v regionálním kontextu*. 1. vydání. Praha: Wolters Kuwer ČR, 2013. 156 s. ISBN 978-80-7357-989-0.

³⁴ BREALEY, R. A., MYERS, S. C., *Teorie a praxe firemních financí*. Praha: Victoria Publishing, 1992, 1 sv. ISBN 80-856-0524-4.

³⁵ SMITH, A., *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. Praha: Liberální institut, 2001. ISBN 80-85389-15-4, str. 239 – 243.

³⁶ ČESKO, Zákon č. 513 ze dne 5. listopadu 1991 Obchodní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 98, s. 2474-2565. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>>. [cit. 2013-05-25].

- osoba, která podniká na základě jiného než živnostenského oprávnění podle zvláštních předpisů,
- osoba, která provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do evidence podle zvláštního předpisu.

Hlavní činností podniku je buď realizování výroby, nebo poskytování služeb. Podnik představuje soubor výrobních faktorů (práce, půda, kapitál, technologie), prostřednictvím nichž se jejich vlastník snaží o dosažení předem stanovených cílů. Dřívější pojetí cílů podniku se soustředilo na maximalizaci cílů z finanční oblasti podniku – maximalizace zisku, maximalizace rentability celkového vloženého kapitálu, přežití firmy. V současné době je akceptován cíl maximalizace bohatství vlastníků, tzn. maximalizace tržní hodnoty formy pro její vlastníky. Pro dosažení tohoto vrcholného cíle je nutné splnit soubor dílčích cílů, které jsou stanoveny v jednotlivých oblastech činností podniku. Tyto cíle jsou zobrazeny v tabulce č. 1.³⁷

Tabulka 1 – Dílčí cíle podniku

Podniková oblast	Možné cíle
Finanční a majetková oblast	<ul style="list-style-type: none"> • zvýšení zisku • zvýšení přidané hodnoty • optimalizace cash-flow • snížení vázanosti pracovního kapitálu • optimalizace finanční struktury • zlepšení výběru a hodnocení investičních projektů
Výrobní oblast	<ul style="list-style-type: none"> • realizace výrobní a technologické inovace • racionalizace výroby • zvýšení kvality produktů • zvýšení objemu výroby
Obchodní oblast	<ul style="list-style-type: none"> • zvýšení spokojenosti zákazníků • dosažení lepší obchodní výkonnosti a stanovené výše odbytu

³⁷ TETŘEVOVÁ, L., *Veřejný a podnikatelský sektor*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009, 190 s. ISBN 978-80-86946-90-0.

	<ul style="list-style-type: none"> • zvýšení tržního podílu
Organizační oblast	<ul style="list-style-type: none"> • zlepšení organizace práce • zkrácení provozního cyklu • zvýšení produktivity práce • zaměření práce manažerů • vytváření podmínek pro další rozvoj podniku • přizpůsobení struktury podniku globálním trendům
Informační oblast	<ul style="list-style-type: none"> • implementace dokonalého informačního a komunikačního systému • zvýšení podpory rozhodovacího procesu pomocí ICT, identifikace skrytých souvislostí a predikce
Personální oblast	<ul style="list-style-type: none"> • zajištění péče o kvalifikační růst zaměstnanců • zajištění růstu mezd a poskytování širší sociální výhody zaměstnancům • příprava zaměstnanců na vstup do mezinárodní dělby práce

Zdroj: TETŘEVOVÁ, L., Veřejný a podnikatelský sektor. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009, 190 s. ISBN 978-80-86946-90-0.

Podniky se z národohospodářského hlediska člení na odvětví, které se zabývají různorodou činností. Klasifikace ekonomických činností (zkratka NACE), využívaná pro účely Českého statistického úřadu, rozlišuje:³⁸

- zemědělství, lesnictví a rybářství
- těžba a dobývání,
- zpracovatelský průmysl
- energetický průmysl,
- vodohospodářství,

³⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_ekonomickych_cinnosti_%28cz_nace%29>. [cit. 2013-05-10].

- stavebnictví,
- obchod,
- doprava,
- ubytování a pohostinství,
- informační a komunikační činnosti,
- peněžnictví a pojišťovnictví,
- realitní činnost,
- profesní, vědecké a technické činnosti,
- administrativní činnosti,
- veřejná správa, obrana a bezpečnost,
- vzdělávání,
- zdravotní a sociální péče,
- kultura a cestovní ruch,
- ostatní činnosti.

Podniky v různých odvětvích se liší potřebnou výší kapitálu, protože každé odvětví je jinak kapitálově náročné. Zvláště průmyslová odvětví potřebují mnohem více kapitálu na investování do strojního zařízení. Naopak menší potřeba kapitálu je v odvětvích, které poskytují služby, které nevyžadují velké investice do fixních aktiv, protože hlavním faktorem úspěchu jsou lidé, kteří služby vykonávají.

Přehled regionální struktury ekonomických subjektů v jednotlivých odvětvích podává následující tabulka č. 2.

Tabulka 2 – Struktura ekonomických subjektů dle odvětví v regionech NUTS 3 v roce 2012

	Praha	Středočeský kraj	Jihočeský kraj	Plzeňský kraj	Karlovarský kraj	Ústecký kraj	Liberecký kraj	Královéhradecký kraj	Pardubický kraj	Kraj Vysočina	Jihomoravský kraj	Olomoucký kraj	Zlínský kraj	Moravskoslezský kraj	ČR celkem
Zemědělství, lesnictví a rybnářství	7 056	13 422	10 615	8 961	3 115	5 971	4 591	6 977	5 867	8 156	12 708	6 587	5 904	8 637	108 567
Těžba a dobývání	102	104	37	31	33	57	33	32	28	20	64	27	17	82	667
Zpracovatelský průmysl	37 854	37 488	18 352	17 606	8 162	18 575	17 696	17 461	16 039	14 758	36 913	17 355	21 949	28 919	309 127
Energetický průmysl	744	695	638	1 043	167	374	207	470	388	371	1 281	358	562	465	7 763
Vodohospodářství	1 843	1 439	506	629	365	881	464	536	542	378	1 462	538	525	1 038	11 146
stavebnictví	49 212	43 512	21 143	17 947	9 349	24 506	17 307	17 666	15 385	14 161	35 879	17 223	17 880	27 963	329 133
Obchod	146 759	78 902	32 107	36 267	21 682	47 659	28 594	32 817	27 217	21 773	65 519	31 186	30 617	61 976	663 075
Doprava	13 033	10 840	3 816	4 264	2 249	5 349	2 920	3 337	2 877	2 741	7 073	3 858	3 743	6 208	72 308
Ubytování a pohostinství	19 794	15 777	11 201	8 670	6 450	11 509	8 026	8 914	5 626	5 137	13 794	7 675	7 070	12 466	142 109
Informační a komunikační činnosti	19 506	6 375	2 048	1 825	799	2 564	1 594	1 951	1 666	1 311	5 629	2 080	2 198	3 692	53 238
Peněžnictví a pojišťovnictví	5 486	4 207	5 379	2 211	1 358	3 882	1 789	2 476	2 321	3 009	7 780	2 414	3 514	5 003	50 829
Realitní činnost	59 587	14 189	7 150	6 847	6 214	8 011	4 297	5 217	4 233	3 685	14 249	5 398	4 379	11 165	154 621
Profesní vědecké a technické činnosti	108 529	41 004	20 003	16 319	8 902	19 823	14 150	14 661	12 404	11 906	43 638	16 828	15 834	34 056	378 057
Administrativní činnosti	2 888	1 260	329	536	253	376	321	288	255	233	540	301	387	872	8 839
Veřejná správa, obrana a bezpečnost	255	2 578	1 765	1 378	261	780	603	1 162	1 146	1 768	1 531	1 023	771	828	15 849
Vzdělávání	8 836	5 000	2 558	1 967	931	2 453	1 927	2 010	1 868	1 667	4 528	2 282	2 056	4 243	42 326
Zdravotní a sociální péče	6 652	3 470	1 844	1 724	1 017	2 434	1 383	1 766	1 436	1 376	3 734	2 042	1 882	3 426	34 186
Kultura a cestovní ruch	12 099	7 282	3 955	3 393	1 869	4 087	2 792	3 244	2 798	2 363	6 283	3 479	2 926	5 890	62 460
Ostatní činnosti	32 192	24 242	11 827	10 714	6 092	12 755	8 092	10 837	9 055	8 313	21 200	10 548	10 482	18 815	195 164
Nezařazeno	12 413	11 239	4 818	5 418	3 835	7 080	3 122	3 550	4 182	3 452	10 503	3 999	5 573	9 006	88 190
Celkem	544 840	323 025	160 091	147 750	83 103	179 126	119 908	135 372	115 333	106 578	294 308	135 201	138 269	244 750	2 727 654

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Ekonomické subjekty podle odvětví (NACE)* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&childsel0=1&cislotab=ORG9030UC&kapitola_id=441&voa=tabulka&go_zobraz=1&childsel0=1&pro_1_112=CZ080>. [cit. 2013-05-10].

Největší počet ekonomických subjektů zahrnuje obchod, který navazuje na mnoho odvětví, a předprodává jejich výrobu. Dále jsou to profesní, vědecké a technické činnosti, ve kterých figurují hlavně podniky jednotlivců. Třetím největším odvětvím dle počtu subjektů je zpracovatelský průmysl, u kterého se předpokládá největší potřeba kapitálu na výrobní zařízení. Z této struktury ekonomických subjektů nelze určit, jaká odvětví představují největší kapitálovou sílu podnikatelského sektoru, protože každý subjekt má rozdílnou velikost a právní formu a zejména kapitálovou potřebu.

Dle právní formy podnikání se podniky rozdělují do těchto skupin:³⁹

- Podniky jednotlivce
Jedná se o podnik vlastněný jednotlivcem, který se řídí převážně živnostenským zákonem. Patří sem převážně živnosti, které jsou zřízeny na základě živnostenského oprávnění, dále živnosti koncesované, které vyžadují schválení dalším orgánem. Další podniky jednotlivce jsou tvořeny zemědělci, kteří podnikají na základě místních předpisů, a podnikatelé, kteří jsou členy profesní komory (advokáti, lékaři, notáři atd.).
- Státní podniky
Jsou zřizovány a vlastněny státem pro poskytování veřejných služeb (poštovní služby, zdravotní a sociální péče, školství, soudnictví apod.).
- Družstva
Společenství osob, které vzniklo za účelem podnikání, nebo zajišťování hospodářských, sociálních nebo jiných potřeb svých členů.
- Obchodní společnosti, které se dále rozdělují na:
 - Osobní společnosti
Jsou to veřejně obchodní společnosti, které se zakládají na podkladě společenské smlouvy uzavřené minimálně dvěma společníky, kteří ručí za závazky společnosti celým svým majetkem, a komanditní společnosti, tvořené alespoň jedním komplementářem, který ručí svým majetkem, a komanditistou, který ručí do výše nesplacených vkladů.
 - Kapitálové společnosti
Patří sem společnosti s ručením omezeným, jejichž majiteli jsou společníci, kteří ručí za závazky společnosti do výše nesplacených vkladů, a akciové

³⁹ KAŠÍK, J., *Podniková diagnostika*. Ostrava: Tandem, 1998, 343 s. ISBN 80-902-1674-9.

společnosti, které jsou řízeny akcionáři (vlastníci akcií). Akcionáři za závazky společnosti neručí.

S právní formou souvisí i náročnost podnikání na potřebu kapitálu. Nejméně náročné na kapitál jsou podniky jednotlivce a postupnou složitostí založení podniku dle právní formy narůstá potřeba kapitálu a to převážně u obchodních, resp. kapitálových společností, které mají zákonem stanovenou výši základního kapitálu pro vznik společnosti.

Přehled struktury podniku dle právní formy za jednotlivé regiony prezentuje následující tabulka č. 3.

Tabulka 3 – Struktura ekonomických subjektů dle právní formy v krajích za rok 2012

Kraj	Registrované subjekty				
	Ekonomické subjekty celkem	Podniky jednotlivce	Státní podniky	Osobní společnosti	Kapitálové společnosti
Hlavní město Praha	544 840	305 873	87	2 000	156 346
Středočeský kraj	323 025	253 093	30	606	30 022
Jihočeský kraj	160 091	126 631	10	464	14 174
Plzeňský kraj	147 750	108 514	6	321	14 071
Karlovarský kraj	83 103	60 500	9	176	8 942
Ústecký kraj	179 126	137 639	28	779	16 837
Liberecký kraj	119 908	95 852	13	527	10 152
Královéhradecký kraj	135 372	107 861	18	374	11 761
Pardubický kraj	115 333	91 552	5	486	9 664
Kraj Vysočina	106 578	85 707	3	255	7 643
Jihomoravský kraj	294 308	217 394	43	743	23 867
Olomoucký kraj	135 201	108 760	8	323	11 763
Zlínský kraj	138 269	112 174	10	261	13 623
Moravskoslezský kraj	244 750	194 177	19	598	25 639
ČR celkem	2 727 654	2 005 727	289	7 913	354 504

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Ekonomické subjekty podle právní formy* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&vcislotab=ORG9020UC&&kapitola_id=441>. [cit. 2013-05-10].

Ze struktury v tabulce č. 3 je patrné, že nejvíce podniků působí v Praze, která má největší podíl kapitálových společností. Protože s kapitálovými společnostmi se pojí největší objem investic, lze předpokládat, že Praha má největší kapitálovou sílu mezi regiony.

Kapitálová síla podnikatelského sektoru je založena na podnikovém kapitálu. Ve financích a účetnictví se pod pojmem podnikový kapitál rozumí souhrn všech peněz, vložených do celkového majetku podniku vlastníky (společníky, akcionáři) a věřiteli. Podnikový kapitál se tedy skládá z vlastního a cizího kapitálu a jsou jím financována aktiva podniku. Rozhodující část podnikového kapitálu je vázána v hmotném a nehmotném investičním majetku, nepeněžní části finančního majetku, zásobách a pohledávkách. Zbytek tvoří peněžní prostředky.⁴⁰

Kapitálová síla podniků je závislá jednak na objemu vložených prostředků a dále na kapitálové struktuře. Jedním z cílů finančního řízení podniku je dosáhnout optimální kapitálové struktury.

Optimalizace kapitálové struktury podniku je široce diskutovaným tématem jak z teoretického hlediska, tak i z hlediska praktické aplikace v konkrétním podniku.⁴¹

Posuzování relace vlastního a cizího kapitálu je významným problémem formování finanční struktury podniku. Tvorba kapitálové struktury je ovlivněna náklady na vlastní a cizí kapitál (= cena kapitálu). Cenou kapitálu u vlastních zdrojů se rozumí výše dividendy – podílu na zisku, kterou podnik zajišťuje svým vlastníkům (u akciové společnosti je to výše zisku připadající na 1 akcii). Náklady cizího kapitálu jsou úroky, stanovené úrokovou sazbou z dluhu.⁴²

Náklady jednotlivých druhů kapitálu jsou závislé:⁴³

- na době splatnosti kapitálu,
- na stupni rizika,
- na způsobu úhrady nákladů kapitálu podnikem.

Čím dlouhodobější je doba splatnosti investice, tím větší výnos se očekává. Dále je cena kapitálu spojena se stupněm rizika. Čím větší riziko dodavatel kapitálu podstupuje, tím vyšší cenu za příslušný kapitál požaduje. Z těchto důvodů je nejlevnější krátkodobý cizí kapitál, dražší je dlouhodobý cizí kapitál a nejdražší základní kapitál. Protože vlastníci přebírají vyšší

⁴⁰ VALACH, J., *Finanční řízení podniku*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Ekopress, 1999, 324 s. ISBN 80-861-1921-1.

⁴¹ HRDÝ, M., STROUHAL, J., *Finanční řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 226 s. ISBN 978-80-7357-580-9.

⁴² VALACH, J., *Finanční řízení podniku*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Ekopress, 1999, 324 s. ISBN 80-861-1921-1.

⁴³ VALACH, J., *Investiční rozhodování a dlouhodobé financování*. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2001, 447 s. ISBN 80-861-1938-6.

riziko, požadují vyšší výnosy, než jaké by dostali na úrocích, kdyby prostředky uložili do bezpečnějších finančních investic. Pro podnik jsou bezpečnější vlastní zdroje, protože nevyžadují splácení, nevyžadují většinou stálé úrokové platby bez ohledu na dosažený zisk. Za to však podnik platí nejvyšší náklady na kapitál.⁴⁴

Zavedení cizího kapitálu do kapitálové struktury podniku s sebou přináší nespornou výhodu v levnějším druhu kapitálu, který je navíc podpořen možností daňové uznatelnosti placených úroků (snížení základu pro výpočet daně z příjmů právnických osob = tzv. daňový štít). Na druhé straně s vyšší zadlužeností podniku cizími zdroji vzniká riziko finanční tísně a následné insolvence a bankrotu podniku.⁴⁵

Do finanční tísně se podnik dostává při nedodržování svých závazků vůči věřitelům. Při prohlubování finanční tísně může dojít až k vyhlášení konkurzu (bankrotu) firmy. Finanční tíseň lze dělit na:⁴⁶

- relativní – podnik nedostává svým závazkům, aktiva podniku jsou větší než závazky,
- absolutní – neschopnost splácet, závazky jsou větší než aktiva (vlastní zdroje jsou záporné).

Finanční tíseň s sebou přináší dodatečné náklady – náklady finanční tísně. Tyto náklady se rozdělují na náklady úpadku a náklady vyplývající z konfliktu zájmů mezi vlastníky a manažery či věřiteli. Náklady úpadku jsou veškeré přímé a nepřímé náklady, které vznikají v důsledku finančních obtíží firmy. Jsou to různé poplatky právníkům a expertům, dále při hrozícím úpadku vznikají další nepřímé náklady např. zvýšené úroky požadované věřiteli, kteří si tak kompenzují vyšší riziko, snížení hodnoty podnikových aktiv, pokles zájmu o produkty, odchod vysoce kvalifikovaných pracovníků.⁴⁷

Teorie optimalizace kapitálové struktury

Existuje mnoho různých názorů na optimalizaci kapitálové struktury, ze kterých je vybráno pět základních teorií, které jsou dále charakterizovány.

1. Klasická / tradiční teorie⁴⁸

Klasická teorie optimalizace kapitálové struktury podniku považuje za optimální takové složení kapitálu, při kterém jsou minimální průměrné náklady kapitálu podniku při stabilních výnosech a zároveň podnik dosahuje své maximální tržní hodnoty.

⁴⁴ VALACH, J., *Investiční rozhodování a dlouhodobé financování*. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2001, 447 s. ISBN 80-861-1938-6.

⁴⁵ HRDÝ, M., STROUHAL, J., *Finanční řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 226 s. ISBN 978-80-7357-580-9.

⁴⁶ VALACH, J., *Investiční rozhodování a dlouhodobé financování*. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2001, 447 s. ISBN 80-861-1938-6.

⁴⁷ VALACH, J., *Investiční rozhodování a dlouhodobé financování*. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2001, 447 s. ISBN 80-861-1938-6.

⁴⁸ HRDÝ, M., STROUHAL, J., *Finanční řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 226 s. Vzdělávání účetních v ČR (Institut certifikace účetních). ISBN 978-80-7357-580-9.

2. Modigliany-Millerův přístup

Modigliany a Miller dali světu dva teorémy v letech 1958 – 1963, dnes známé jako MM tvrzení I a MM tvrzení II.

Předpokladem pro jejich tvrzení je financování pouze cennými papíry – akciemi a obligacemi.

MM tvrzení I

Firma nemůže změnit celkovou hodnotu svých cenných papírů pouhým rozdělením hotovostních toků do různých proudů. Hodnota firmy je určena jejími reálnými aktivy, a ne cennými papíry, které vydává.⁴⁹

Kapitálová struktura je tedy při daných investičních rozhodnutích nepodstatná. Předpokladem modelu je dokonalý kapitálový trh (okamžitá reakce na změny poptávky a nabídky, poptávka a nabídka kapitálu je elastická), a neexistence daňového systému.⁵⁰

MM tvrzení II

Později připustili existenci daní a tvrdili, že pro firmu je lepší se více zadlužovat, aby využila daňového štítu. Ovšem nebrali v úvahu náklady finanční tísně.

Očekávaná výnosová míra z obyčejné akcie zadlužené firmy je přímo úměrná poměru dluhu ke jmění (poměru cizího kapitálu k vlastnímu) vyjádřenému v tržních hodnotách. Rychlost závisí na rozdílu mezi očekávaným výnosem z portfolia a očekávaným výnosem z cizího kapitálu.⁵¹

Rovnice 2 – Očekávané výnosy ze jmění

$$r_E = r_A + \frac{CK}{VK} * (r_A - r_D)$$

Legenda:

r_E *očekávaný výnos ze jmění*

r_A *očekávaný výnos z portfolia (očekávaná rentabilita tržní hodnoty všech akcií)*

r_D *očekávaný výnos z cizího kapitálu*

CK *cizí kapitál*

VK *vlastní kapitál*

Pokud je firma financovaná pouze z akcií, tak se r_E rovná r_A . Při financování se stejným poměrem akcií a obligací se zvýší celkový výnos o rozdíl mezi r_A a r_D . Rychlost růstu celkového výnosu je ovlivněna kapitálovou strukturou. S vyšším zadlužením roste tržní hodnota firmy rychleji. Se zvyšujícím zadlužením se přenáší riziko na majitele obligací. Při

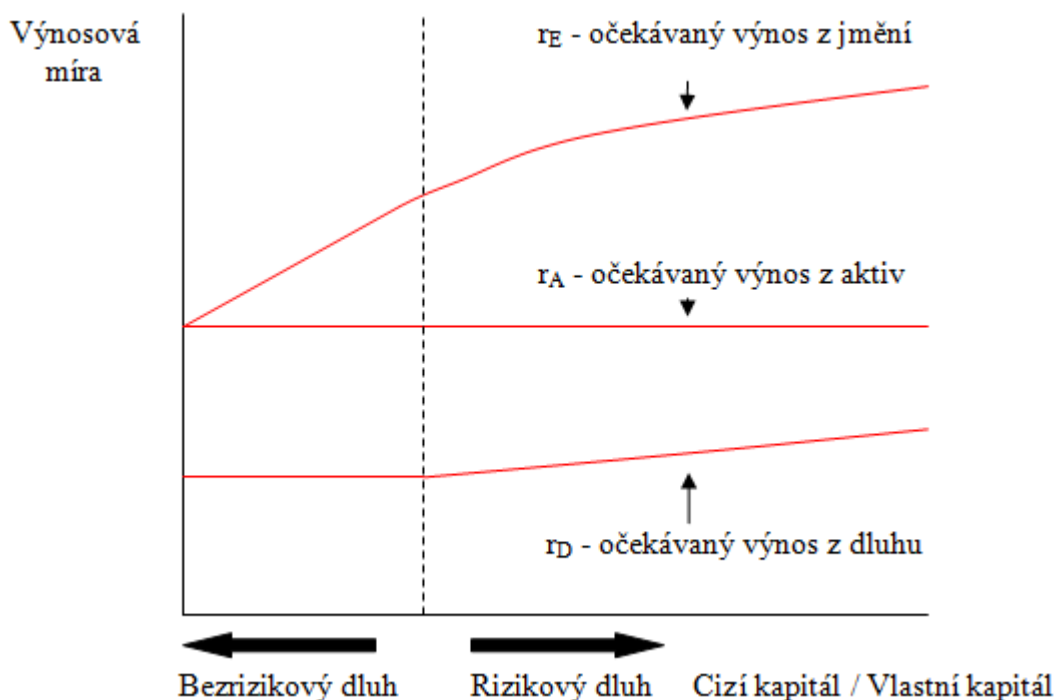
⁴⁹ MODIGLIANI, F., MILLER, K. H., „The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment“, In: *American Economic Review*, 48: 261 – 297.

⁵⁰ BREALEY, R. A., MYERS, S. C., *Teorie a praxe firemních financí*, McGraw-Hill Inc., Victoria Publishing, 1992.

⁵¹ MODIGLIANI, F., MILLER, K. H., "Corporate income taxes and the cost of capital: a correction", In: *American Economic Review*, 53: 433 – 443.

zvyšujícím se podílu dluhu roste riziko neplnění závazku. S rostoucí mírou předlužení se růst r_E zpomaluje, protože držitelé rizikového dluhu přebírají část podnikatelského rizika a požadují vyšší výnos. Tuto problematiku graficky znázorňuje graf č. 1.⁵²

Graf 1 – Důsledky MM tvrzení II

Zdroj: BREALEY, R. A., MYERS, S. C., *Teorie a praxe firemních financí*, McGraw-Hill Inc., Victoria Publishing, 1992, str. 435 – 436.

3. Kompromisní teorie kapitálové struktury⁵³

Tato teorie považuje za optimální vyrovnaní pozitivního efektu úrokového daňového štítu a nákladů finanční tísně. Tento přístup je založen na obdobném principu jako klasická teorie, ale navíc zdůrazňuje vliv objemu a stability podnikového zisku a charakteru dlouhodobých aktiv. Doporučuje, aby se zadlužovaly více podniky, které mají větší podíl dlouhodobých aktiv.

U kompromisní teorie je problémem stanovení nákladů finanční tísně. Jedno z možných doporučení je stanovit tyto náklady jako výdaj na fiktivní pojištění proti bankrotu podniku, tj. jako platby fiktivní pojišťovně, která chrání podnik proti bankrotu.

⁵² BREALEY, R. A., MYERS, S. C., *Teorie a praxe firemních financí*, McGraw-Hill Inc., Victoria Publishing, 1992.

⁵³ HRDÝ, M., STROUHAL, J., *Finanční řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 226 s. ISBN 978-80-7357-580-9.

4. Teorie Brealeyho a Myerse⁵⁴

určuje čtyři dimenze kapitálové struktury:

- Daně

Pokud společnost platí daně, zvýšené zadlužení společnosti povede ke snižování daně příjmů placené podnikem a zvýší daň placenou investory. Pokud má společnost vysoké akumulované ztráty, nemůže si snížit daň zvýšením dluhu. Podniky se stabilním a vysokým ziskem budou platit daně stále, ale i ony mohou mít problémy s využitím daňového úrokového štítu, jestliže se zadluží příliš. Brealey a Myers doporučují zadlužovat společnosti, které si mohou být v rozumné míře jisté, že daňový štít využijí. Pro společnosti, které nemohou využít daňový štít, je zadlužování nevýhodné.

- Riziko

Finanční tíseň je nákladná, ať už k úpadku dojde či nikoliv. Riziko finanční tísně je pravděpodobnější pro firmy s vysokým podnikatelským rizikem. Takovýmto společnostem se přílišné zadlužování nedoporučuje.

- Typ aktiv

Firmy, jejichž hodnota závisí na růstových příležitostech, nebo na nehmotných aktivech, mají většinou vyšší náklady finanční tísně. Tyto firmy si s větší pravděpodobností nechají ujít výhodné investiční příležitosti, a pokud dojde k úpadku, tak jejich hodnota prudce klesá. Podniky s podstatnou většinou nehmotných aktiv si v průměru půjčují méně než podniky, které vlastní aktiva s prokazatelnou hodnotou, která se dá ověřit nakoupením.

- Finanční volnost

Dlouhodobě je hodnota podniku závislá na kapitálových investicích a na provozních rozhodnutích než na jejich financování. Firmy by měly udržovat dostatečnou finanční volnost, tzn. mít peníze rychle k dispozici pro případ objevení dobré investiční příležitosti. Finanční volnost je vhodná pro podniky s bohatými růstovými příležitostmi, jejichž čistá současná hodnota je kladná. Rostoucí společnosti obvykle usilují o konzervativní kapitálovou strukturu (méně dluhu).

Doporučují zadlužovat podniky, které očekávají zisk a budou platit daně, dále podniky s menším rizikem, které vlastní převážně hmotná aktiva a které neočekávají volné finanční

⁵⁴ BREALEY, R. A., MYERS, S. C., *Teorie a praxe firemních financí*, McGraw-Hill Inc., Victoria Publishing, 1992.

příležitosti. Tato teorie nestanovuje optimální kapitálovou strukturu, jen doporučuje jak se má firma chovat.⁵⁵

5. Teorie Inky a Ivana Neumaierových⁵⁶

Říká, že optimální kapitálová struktura existuje tehdy, pokud je rentabilita vlastního kapitálu největší. Zároveň s naplňováním tohoto kritéria dochází k maximalizaci tržní hodnoty podniku.

Žádná z teorií neposkytuje přesný návod na stanovení optimální struktury. Klasická teorie optimalizace kapitálové struktury je schopna počítat konkrétní hodnoty zadlužení, společně s teorií Neumaierových, ale vzniká problém stanovení nákladů vlastního a cizího kapitálu v závislosti na výši zadlužení. Byly publikovány postupy, jak se s těmito problémy vypořádat.⁵⁷

II. Veřejný sektor a kapitálová síla

Veřejný sektor vznikl jako reakce na tržní ekonomiku a její problémy (selhání). Trh selhává ve třech základních oblastech, a to v oblasti efektivity, protože trh je nedokonalý, a umožňuje vznik monopolů, oligopolů a kartelových dohod. Dále v oblasti stability jsou problémy s částečnou nezaměstnaností obyvatel a vysokou mírou inflace. Třetí oblastí je oblast spravedlnosti a hodnot, kde dochází k rozdělování obyvatel podle různých majetkových poměrů a vzniká chudoba. Posláním veřejného sektoru je eliminace těchto negativních vlivů tím, že řeší důsledky selhání trhu a snaží se jim předcházet.⁵⁸

Základní rysy veřejného sektoru jsou zobrazeny v následující tabulce č. 4.

⁵⁵ HRDÝ, M., STROUHAL, J., *Finanční řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 226 s. ISBN 978-80-7357-580-9.

⁵⁶ HRDÝ, M., STROUHAL, J., *Finanční řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 226 s. ISBN 978-80-7357-580-9.

⁵⁷ HRDÝ, M., STROUHAL, J., *Finanční řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 226 s. ISBN 978-80-7357-580-9.

⁵⁸ TETŘEVOVÁ, L., *Veřejný a podnikatelský sektor*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009, 190 s. ISBN 978-80-86946-90-0.

Tabulka 4 – Charakteristické rysy veřejného sektoru

Základní rysy veřejného sektoru	Charakteristika
Systémový	Veřejný sektor je podsystémem smíšené ekonomiky.
Správní	Veřejný sektor je spravován veřejnou správou, kterou tvoří státní správa a samospráva.
Vlastnictví	Ve veřejném sektoru existuje veřejné vlastnictví, a to ve formě státního vlastnictví a vlastnictví samospráv (krajů a obcí).
Kritérium rozhodování	Kritériem rozhodování ve veřejném sektoru je veřejný zájem.
Financování veřejných aktivit	Financování veřejných aktivit je realizováno ze soustavy veřejných rozpočtů.

Zdroj: OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L., *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 261 s. ISBN 978-80-247-3228-2, str. 17.

Pro veřejný sektor je charakteristické, že v něm vystupují dva druhy aktérů: státní správa a samospráva. Jejich postavení je v ČR upraveno zákony⁵⁹:

- Zákon č. 2/1969, o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Nazývá se též kompetenční zákon a upravuje působnosti vládních institucí (zejména ministerstev).
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, které upravují fungování samosprávy.
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů, který řeší problematiku státního rozpočtu ČR, vymezuje příjmy a výdaje státního rozpočtu, které financují chod státního aparátu a dotují veřejnou správu.
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, který stanovuje pravidla pro hospodaření s finančními prostředky územně samosprávných celků.

Příjmy veřejné správy jsou tvořeny daněmi a dále příjmy z vlastní hospodářské činnosti státu, krajů a obcí, kapitálovými příjmy převážně z prodeje dlouhodobého majetku a dotacemi ze státního rozpočtu a fondů. Financování veřejné správy je založeno na dotační politice státu, který dotuje složky veřejného správy. Kapitálová síla veřejného sektoru je proto závislá na

⁵⁹ OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L., *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 261 s. ISBN 978-80-247-3228-2.

objemu vybraných prostředků a financování do jednotlivých regionů. Veřejný sektor z těchto prostředků financuje rozvoj krajů a obcí, a dotuje:

- organizační složky státu (celý rozpočet je dotován veřejnou správou),
- příspěvkové organizace (část prostředků na chod organizace získávají z vlastní činnosti),

které jsou vytvářeny pro poskytování veřejných služeb občanům.

V tabulce č. 5 je zobrazeno složení příjmů rozpočtů krajů ČR (regionů NUTS 3) v letech 2007 a 2011.

Tabulka 5 – Složení příjmů rozpočtu krajů v letech 2007 a 2011

(v tis. Kč)

Regiony NUTS 3	Daňové příjmy		Nedaňové příjmy		Kapitálové příjmy		Přijaté dotace		Celkové příjmy	
	2007	2011	2007	2011	2007	2011	2007	2013	2007	2011
Hlavní město Praha	42 507 859	41 491 494	1 772 072	2 356 246	41 825	33 431	16 646 749	19 871 297	60 968 505	63 752 468
Středočeský kraj	6 561 269	6 433 311	510 638	366 880	22 975	20 807	8 403 267	10 075 457	15 498 149	16 896 455
Jihočeský kraj	4 083 949	4 013 758	200 858	274 328	50 465	21 171	5 236 963	6 237 215	9 572 235	10 546 472
Plzeňský kraj	3 435 770	3 384 125	144 610	280 396	5 407	5 016	4 143 040	5 203 006	7 728 827	8 872 543
Karlovarský kraj	1 791 931	1 767 650	211 373	467 244	39 213	1 805	2 378 081	3 296 454	4 420 598	5 533 153
Ústecký kraj	3 935 052	3 842 283	185 153	458 835	125 160	155 909	8 545 224	7 935 715	12 790 589	12 392 742
Liberecký kraj	2 220 825	2 184 359	135 333	361 783	38 535	14 396	3 520 233	4 001 989	5 914 926	6 562 527
Královéhradecký kraj	3 064 374	3 030 135	289 882	275 137	52 238	205 005	4 695 422	5 558 202	8 101 916	9 068 479
Pardubický kraj	2 629 552	2 604 129	262 599	229 942	3 742	25 067	4 402 975	4 759 851	7 298 868	7 618 989
Kraj Vysočina	3 525 742	3 435 530	351 401	333 955	14 892	28 690	4 291 022	5 274 454	8 183 057	9 072 629
Jihomoravský kraj	4 520 087	4 458 387	483 322	411 370	117 253	116 287	8 727 642	10 005 366	13 848 304	14 991 410
Olomoucký kraj	3 237 274	3 152 595	309 135	379 290	18 606	12 063	5 295 877	5 958 156	8 860 892	9 502 104
Zlínský kraj	2 501 156	2 457 715	162 697	471 691	66 367	43 845	5 023 495	5 744 314	7 753 715	8 717 565
Moravskoslezský kraj	4 573 580	4 495 227	228 889	469 640	275 208	41 157	10 355 369	11 790 804	15 433 046	16 796 828
ČR celkem	88 590 427	86 752 709	5 249 969	7 138 748	873 893	726 660	91 667 366	105 714 293	186 381 655	200 332 410

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?childsel0=2&cislotab=FIN4010UC_KR&kapitola_id=349&voa=tabulka&go_zobraz=1&childsel0=2&pro_4_45=CZ>. [cit. 2013-05-10].

Výše daňových příjmů jednotlivých regionů je rozdílná na základě zákona č. 243/2000 o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů, který stanovuje podíly z jednotlivých vybraných daní, které jsou rozděleny do jednotlivých krajů. Z přehledu příjmů je patrné, že příjmy krajů se mezi sledovanými roky zvýšily, a to převážně příjmy z dotací. To znamená, že regiony jsou více podporovány fondy Evropské unie a fondy v rámci České republiky. Naopak daňové příjmy se mírně snížily.

Veřejný sektor je dále financován pomocí mimorozpočtových fondů. Mimorozpočtové fondy jsou zpravidla účelové fondy, které jsou součástí rozpočtové soustavy, protože jsou zřizovány podle zákona a řídí se rozpočtovými pravidly. Úkolem těchto fondů je zajištění dlouhodobé stability financování účelově zvolených výdajů, vázaných na rozpočtově určené veřejné příjmy. Mezi mimorozpočtové fondy patří:⁶⁰

- státní mimorozpočtové fondy – v ČR např. Státní fond kultury, Státní fond životního prostředí a další fondy, které jsou účelové;
- fond zdravotního pojištění – v ČR jsou to rozpočty zdravotních pojišťoven, které tvoří zvláštní mimorozpočtový fond;
- fond sociálního zabezpečení, do kterého plyne povinné sociální pojištění – v ČR jsou to příspěvky na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti, které zatím plynou do státního rozpočtu, saldo z povinného důchodového pojištění se evidují na Zvláštním účtu důchodového pojištění ve státním rozpočtu;
- účelové fondy obcí – mimorozpočtové fondy zřízené na základě usnesení zastupitelstva (fondy rezerv a rozvoje) či vyšších stupňů územní samosprávy;
- svěřenecké fondy.

III. Obyvatelstvo a kapitálová síla

Obyvatelstvo, nebo také domácnosti, je třetím subjektem národního hospodářství, který sdružuje všechny jednotky, jejichž funkcí je spotřeba. Domácnosti vlastní výrobní faktory, které jsou využívány podnikatelským a veřejným sektorem. Domácnostem plynou příjmy (důchody) z poskytování výrobních faktorů a to:⁶¹

- mzdy – odměna za práci,
- příjmy z poskytování zboží a služeb,
- zisky – výnosy z investic,

⁶⁰ PEKOVÁ, J., *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008, 579 s. ISBN 978-80-7357-358-4.

⁶¹ BRČÁK, J., SEKERKA, B., *Makroekonomie*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5.

- příjmy z pronájmu.

Důchody domácností jsou použity:

- na zaplacení daní,
- jako spotřební výdaje na nákup výrobků a služeb (spotřebních statků),
- k tvorbě osobních úspor.

Úspory představují potenciální kapitálovou sílu domácností, které mohou být využity k financování ekonomické činnosti regionu v rámci investic do podniků, neziskových organizací, fondů a bank. I pouhé ukládání úspor do bank lze považovat za investici, protože pro banky jsou to zdroje k vykonávání jejich činností, k financování ekonomických aktivit a domácnosti tak své úspory zhodnocují prostřednictvím přijatých úroků.

Úspory domácností, které domácnosti drží za jiným účelem než je spotřeba, jsou ovlivněny dle Keynesovy teorie preference likvidity těmito motivy:⁶²

- Důchodový (transakční) motiv

Domácnosti dostávají příjmy většinou na určité období jednorázově a pak tyto prostředky používají v rámci daného období na spotřebu. Tyto prostředky nelze považovat za úspory, protože jsou určeny k pozdější spotřebě.

- Opatrnostní motiv

Vede domácnosti (i firmy) k vytváření peněžní zásoby pro případ náhlých, nepředvídaných událostí (nepředvídané zvýšené výdaje, zpožděné či nepravidelné příjmy, ztráta práce a další).

- Spekuláční motiv

Souvisí převážně s očekávaným vývojem na trhu cenných papírů, pokud domácnosti investují. S vysokou úrokovou mírou se poptávka po držení cenných papírů zvyšuje, spekulanti budou raději držet cenné papíry než hotovost (úspory), s nízkou sazbou převažuje zájem o držení peněz.

⁶² KEYNES, J. M., *The general theory of employment, interest, and money*. 1. ed. reprint. London: Macmillan and Co. Ltd, 1947, xii, 403 s. In: HAZZLIT, H., Selhání nové ekonomie: Preference likvidity [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.mises.cz/literatura/selhani-nove-ekonomie-18-kapitola-14-preference-likvidity-18.aspx>>. [cit. 2013-06-16].

Produktivita

Třetím sledovaným faktorem konkurenceschopnosti regionu je produktivita využití výrobních faktorů s dopadem na intenzivní ekonomický růst.

Produktivita je účinnost (efektivnost), s jakou jsou výrobní faktory využívány ve výrobě. Produktivita se týká všech podniků, výrobních i nevýrobních, neboť výrobou se v širším slova smyslu rozumí transformace vstupů na užitečné výstupu – výrobky a služby.⁶³

Produktivitou se rozumí, jakým způsobem je nakládáno s výrobními faktory. Produktivitu lze tedy chápat jako:

- Produktivitu práce
- Produktivitu kapitálu.

Produktivita je tedy rozšiřujícím faktorem již zmíněných faktorů práce a kapitálu, který hodnotí, jak úspěšně jsou výrobní faktory přeměňovány na výstupy. Produktivitu lze pak chápat jako synergické propojení třech faktorů, a to:⁶⁴

- hospodárnost (economy),
- účelnost (effectiveness),
- efektivnost (efficiency),

které spolu tvoří index 3E:

Rovnice 3 – 3E

$$3E = \frac{\text{výnosy}}{\text{náklady}} \cdot \frac{\text{zisk}}{\text{produkce}} \cdot \frac{\text{produkce}}{\text{výnosy}}$$

⁶³ KLEČKA, J., Nové hodnotové ukazatele produktivity jako faktoru tvorby EVA [online]. In: *Acta oeconomica Pragensia: Vědecký sborník Vysoké školy ekonomické v Praze*. Praha: Vysoká škola ekonomická, roč. 2007, č. 2. ISSN 0572-3043. Dostupné z WWW: <<http://www.vse.cz/aop/abstrakt.php3?IDcl=48>>. [cit. 2013-04-10].

⁶⁴ KRAFTOVÁ, I., PRÁŠILOVÁ, P. *Prosperující podnik v regionálním kontextu*. 1. vydání. Praha: Wolters Kuwer ČR, 2013. 156 s. ISBN 978-80-7357-989-0.

1.3 Výkonnost regionu

Výkonnost regionu představuje souhrn kvantitativních ukazatelů o regionu, které jsou využívány pro statistické zkoumání a porovnávání regionů. Výkonnost regionů se zkoumá pravidelně v rámci statistického šetření, které zahrnuje nejrůznější ukazatele o regionu a jeho aktivitě a vývoji během let.

Pro určení výkonnosti regionu jsou zpravidla nejdůležitější ekonomické výsledky za určité období. V rámci regionálního srovnávání prováděného Evropskou unií se sledují tyto ekonomické ukazatele:⁶⁵

- regionální hrubá přidaná hodnota a regionální hrubý domácí produkt,
- regionální ukazatele trhu práce,
- regionální tvorba hrubého fixního kapitálu,
- čistý disponibilní důchod domácností v regionech.

Jako základní indikátor ekonomické úrovně regionů v rámci strukturální politiky EU se využívá ukazatel regionálního hrubého domácího produktu na obyvatele. Pro posouzení blahobytu obyvatelstva je sledován ukazatel čistého disponibilního důchodu domácností. Ostatní ukazatele sledují ekonomickou úroveň regionu z hlediska trhu práce, odvětvové struktury a investiční aktivity.⁶⁶

Hrubý domácí produkt

Hrubý domácí produkt (HDP) představuje výsledek ekonomické činnosti na daném území za určité období. HDP měří objem finální produkce, který byl vytvořen za určité období výrobními faktory, které byly použity na daném území (regionu). Časovým obdobím je většinou jeden rok. V mezinárodních srovnáních se používá také HDP na obyvatele (poměr HDP na 1 obyvatele dané země/daného regionu).⁶⁷

HDP se určuje třemi metodami:⁶⁸

- Produkční metoda

Součet hodnoty výrobků a služeb vyrobených v daném roce. Každý výrobek se do domácího produktu započítá pouze jednou a to prostřednictvím přidané hodnoty u

⁶⁵ KAHOUN, J., Regionální ekonomická výkonnost a disponibilní důchod domácností. In: *Working Paper / Centrum výzkumu konkurenceschopnosti České republiky* [online]. 2010, č. 15, s. 25. Dostupné z WWW: <<http://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/papers/15Kahoun.pdf>>. [cit. 2013-05-16].

⁶⁶ KAHOUN, J., Regionální ekonomická výkonnost a disponibilní důchod domácností. In: *Working Paper / Centrum výzkumu konkurenceschopnosti České republiky* [online]. 2010, č. 15, s. 25. Dostupné z WWW: <<http://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/papers/15Kahoun.pdf>>. [cit. 2013-05-16].

⁶⁷ BRČÁK, J., SEKERKA, B., *Makroekonomie*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5.

⁶⁸ HOLMAN, R., *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, xiv, 424 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3.

každého výrobce, která je tvořena rozdílem mezi hodnotou konečného výrobku výrobce a hodnotou jím používaných meziproduktů.

- Výdajová metoda

Metoda vychází z poznatku, že výdaj za zboží se rovná hodnotě tohoto zboží. HDP je tedy vyjádřeno agregátními výdaji. Agregátní výdaje jsou součtem výdajů všech osob za produkty a služby v daném roce. Započítávají se pouze výdaje na finální produkty. Agregátní výdaje jsou tvořeny výdajem domácností, investicemi, vládními výdaji a čistým exportem.

- Důchodová metoda

Je založena na poznatku, že každý výdaj je něčím důchodem. Metoda pokládá agregátní výdaje rovné agregátním důchodům. Důchody jsou mzdy, nájmy, úroky a zisky. HDP je tedy tvořeno sumou celkových důchodů v ekonomice.

Přehled HDP na 1 obyvatele v regionech soudržnosti je prezentován v tabulce č. 6.

Tabulka 6 – Regionální HDP na 1 obyvatele
(v Kč)

Regiony NUTS 2	Roky								
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	552 425	598 807	639 470	687 133	759 758	797 479	763 959	780 380	786 057
Střední Čechy	246 087	268 635	277 088	306 164	330 739	341 272	321 140	317 670	322 868
Jihozápad	243 288	267 312	281 795	302 297	317 176	311 718	308 637	313 000	316 933
Severozápad	219 809	235 472	246 911	261 074	279 594	287 006	291 084	284 144	283 683
Severovýchod	223 815	242 360	256 226	272 256	292 344	298 474	291 591	295 385	298 441
Jihovýchod	237 208	253 801	268 611	289 713	316 716	331 572	325 225	323 895	327 944
Střední Morava	209 805	226 498	236 853	252 792	274 916	293 636	288 490	287 762	294 053
Moravskoslezsko	203 774	233 765	258 615	271 633	297 281	314 644	294 621	304 384	318 155
ČR celkem	263 497	286 979	304 478	326 553	354 808	368 986	358 288	361 268	365 961

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-05-16].

V tabulky č. 6 lze spatřit ekonomickou úspěšnost příslušných regionů za dané období na jednoho obyvatele (pro lepší srovnání regionů). Při regionálním srovnávání HDP není důležité

jen absolutní vyjádření výkonností, ale spíše dynamika růstu HDP, která je zobrazena dále v tabulce č. 7.

Tabulka 7 – Meziroční růst regionálního HDP na 1 obyvatele

(v %)

Regiony NUTS 2	Roky							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	8,40	6,79	7,45	10,57	4,96	-4,20	2,15	0,73
Střední Čechy	9,16	3,15	10,49	8,03	3,18	-5,90	-1,08	1,64
Jihozápad	9,87	5,42	7,28	4,92	-1,72	-0,99	1,41	1,26
Severozápad	7,13	4,86	5,74	7,09	2,65	1,42	-2,38	-0,16
Severovýchod	8,29	5,72	6,26	7,38	2,10	-2,31	1,30	1,03
Jihovýchod	7,00	5,84	7,86	9,32	4,69	-1,91	-0,41	1,25
Střední Morava	7,96	4,57	6,73	8,75	6,81	-1,75	-0,25	2,19
Moravskoslezsko	14,72	10,63	5,03	9,44	5,84	-6,36	3,31	4,52
ČR celkem	8,91	6,10	7,25	8,65	4,00	-2,90	0,83	1,30

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:

<<http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-05-16].)

Z tabulky č. 7 jsou patrné projevy hospodářské krize jednak rapidním snížením tempa růstu HDP v roce 2008 a dokonce snížením celkového HDP v roce 2009 oproti předchozímu roku. V roce 2011 se ekonomika začíná z krize dostávat.

Zaměstnanost a nezaměstnanost

Za zaměstnané jsou považovány osoby starší 15 let, které během sledovaného období:⁶⁹

- pracovaly alespoň jednu hodinu týdně za mzdu, zisk či jinou odměnu,
- nepracovaly, ale měly práci či podnikání a byly dočasně nepřítomni z různých důvodů (nemoc, dovolená, školení, vzdělávání).

Za nezaměstnané se považují osoby starší 15 let, které ve sledovaném období splňují 3 podmínky:

- byly bez práce, to znamená, že neměly placené zaměstnání a ani neprovozovaly žádnou podnikatelskou činnost;

⁶⁹ EVROPSKÁ KOMISE, *Employment and unemployment (LFS): Definitions* [online]. Dostupné z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_ifs/methodology/definitions>. [cit. 2013-05-20].

- aktivně práci hledaly. Tím se rozumí, že byly registrovány na úřadu práce nebo u soukromé zprostředkovatelny práce, hledaly práci v podnicích, využívaly inzerci, či podnikaly kroky pro založení vlastní firmy či hledaly zaměstnání jiným způsobem;
- byly připraveny nastoupit do výkonu práce, tj. během referenčního období byly k dispozici nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání.

Míra zaměstnanosti se měří jako podíl zaměstnaných k práceschopnému obyvatelstvu. Míra nezaměstnanosti se měří jako poměr nezaměstnaných osob k práceschopnému obyvatelstvu. Práceschopné obyvatelstvo je tvořeno zaměstnanými, nezaměstnanými a dále neaktivním obyvatelstvem.

Počet zaměstnaných osob v regionech soudržnosti je zobrazen v tabulce č. 8.

Tabulka 8 – Regionální počet zaměstnaných osob

Regiony NUTS 2	Roky								
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	788212	779500	816422	851967	849043	884949	893999	890231	873072
Střední Čechy	499661	512597	508501	527485	553361	562299	566238	563412	563500
Jihozápad	554964	560638	575255	574662	584381	599411	586542	578213	584306
Severozápad	493664	491613	496990	496117	494166	512687	499094	493660	507557
Severovýchod	690103	682433	696889	694962	705358	711517	691080	694346	691362
Jihovýchod	742559	745018	755019	760782	787751	803226	779326	780162	777380
Střední Morava	545632	533762	538660	549923	570579	572701	554672	534134	542926
Moravskoslezsko	515385	509240	527610	524921	541730	556947	540027	524713	531863
ČR celkem	4 832 183	4 816 805	4 917 351	4 982 825	5 088 376	5 205 745	5 112 987	5 060 881	5 073 977

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-05-16].

Z tabulky č. 8 vyplývá, že absolutní zaměstnanost se zvyšovala do roku 2008. V roce 2009 došlo k poklesu o cca 100 tisíc zaměstnaných osob, který byl tvořen poklesem ve většině regionů. Prahu a Střední Čechy postihl pokles až v roce 2010, kdy celkový pokles zaměstnaných osob v ČR byl okolo 50 tisíc. V roce 2011 je již zaznamenán slabý růst počtu zaměstnaných osob.

Následující tabulka č. 9 zobrazuje míru zaměstnanosti v regionech soudržnosti.

Tabulka 9 – Míra zaměstnanosti

(v %)

Regiony NUTS 2	Roky								
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	59,9	58,9	59,9	60,3	60,3	60,2	60,7	59,9	59,2
Střední Čechy	57,0	56,6	56,4	57,1	57,6	58,0	57,0	56,6	56,9
Jihozápad	56,3	56,1	57,0	56,6	57,3	57,9	56,1	55,3	55,8
Severozápad	53,1	53,0	52,9	53,1	53,1	53,6	52,3	52,2	52,7
Severovýchod	55,5	54,8	55,3	55,4	55,3	55,3	53,5	53,5	53,6
Jihovýchod	53,9	53,6	53,7	53,8	55,2	55,1	53,8	53,8	53,4
Střední Morava	53,4	52,1	52,3	53,9	54,8	54,6	53,0	51,3	52,3
Moravskoslezsko	49,5	49,2	50,3	50,5	51,8	53,1	52,0	50,9	51,4
ČR celkem	54,8	54,3	54,7	55,0	55,6	55,9	54,8	54,2	54,4

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:

<<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E11n%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-05-16].)

Procentní vývoj zaměstnanosti v tabulce č. 9 odpovídá již prezentovanému absolutnímu vyjádření.

Míry nezaměstnanosti za regiony soudržnosti jsou uvedeny v tabulce č. 10.

Tabulka 10 – Míry nezaměstnanosti

(v %)

Regiony NUTS 2	Roky							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	3,6	3,5	3,0	2,5	2,1	3,0	3,9	4,0
Střední Čechy	6,6	6,4	5,7	4,6	4,0	5,9	7,1	7,1
Jihozápad	6,4	6,4	5,9	4,8	4,1	6,7	7,6	7,3
Severozápad	14,3	13,9	13,0	11,0	9,1	11,7	12,7	12,1
Severovýchod	7,9	7,8	7,1	5,8	5,0	8,1	9,0	8,4
Jihovýchod	9,7	9,6	8,7	7,1	5,9	8,8	10,0	9,7
Střední Morava	10,3	10,1	9,0	7,0	5,8	9,7	10,9	10,4
Moravskoslezsko	15,4	14,7	13,4	11,0	8,4	11,1	11,9	11,2
ČR celkem	9,2	9,0	8,1	6,6	5,4	8,0	9,0	8,6

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Míra nezaměstnanosti dle krajů* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=null&cislotab=PRA0061PU_KR&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&cas_3_37=2008>. [cit. 2013-05-16].), (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:

<<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-05-16].)

Z tabulky č. 10 vyplývá, že nezaměstnanost se snižovala do roku 2008 a poté začala prudce růst v důsledku ekonomické krize. Je zajímavé, že ačkoliv se míra nezaměstnanosti po roce 2008 zvýšila až o 3 %, míra zaměstnanosti poklesla pouze o 1 %, jak je znázorněno v tabulce č. 9. To znamená, že se musel snížit podíl neaktivního obyvatelstva, které bylo donuceno začít aktivně hledat práci.

Tvorba hrubého fixního kapitálu

Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK) je definována jako:⁷⁰

- pořízení nových fixních hmotných a nehmotných aktiv,
- pořízení použitých fixních hmotných a nehmotných aktiv,
- pořízení nevyráběných hmotných a nehmotných aktiv,
- zvýšení hodnoty nevyráběných nefinančních aktiv (půdy, podzemních zdrojů, nepěstovaných biologických zdrojů a vodních zdrojů a nehmotných nevyráběných aktiv).

THFK zahrnuje pořízení a úbytky hmotných a nehmotných fixních aktiv, která mají charakter dlouhodobé spotřeby a jejich cena převyšuje stanovený limit. Jsou to převážně:⁷¹

- nové investice,
- investice ve vlastní režii,
- rekonstrukce,
- modernizace
- nákupy a bezplatná nabytí stávajícího dlouhodobého majetku,
- prodeje a bezplatná předání stávajícího dlouhodobého majetku.

⁷⁰ MPO ČR, *Investice a hrubý fixní kapitál* [online]. Dostupné z WWW:

<<http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CDgQFjAC&url=http%3A%2F%2Fdownload.mpo.cz%2Fget%2F32289%2F35779%2F394707%2Fpriloha006.pdf&ei=UE6jUf3ZMcyLOeSugMAO&usq=AFQjCNG5DshpGR5rfK0q9hgwOIR9wXiXg&bvm=bv.47008514,d.ZWU&cad=rja>>. [cit. 2013-05-27].

⁷¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Metodika tvorby hrubého fixního kapitálu v cestovním ruchu* [online]. Dostupné z WWW:

<https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDMQFjAB&url=https%3A%2F%2Fwww.czso.cz%2Fcsu%2Fcsu.nsf%2Fi%2Fmetodika_tsa_t8%2F%24File%2Fmetod_thfk.pdf&ei=UE6jUf3ZMcyLOeSugMAO&usq=AFQjCNEq8FfiteWp9VWpY3vXMMiexnYV2w&bvm=bv.47008514,d.ZWU&cad=rja>. [cit. 2013-05-27].

Cílem pořízení je vždy využívat tento investiční majetek při produktivní činnosti. Do tohoto ukazatele se nezařazují předměty dlouhodobé spotřeby nakoupené domácnostmi, předměty nakoupené vládou pro vojenské účely, výdaje na výzkum a vývoj.⁷²

Ukazatel THFK je odhadován odděleně pro jednotlivé organizační sektory. Čtvrtletní odhady THFK jsou založeny na čtvrtletních statistických dotaznících, které jsou zodpovězeny podnikovými jednotkami, podnikateli, finančními institucemi, pojišťovny, společnostmi, penzijními fondy a vybranými vládními a jinými institucemi. Část vstupních dat je převzata z administrativních zdrojů, částečně z příjmů a výdajů centrálních a místních rozpočtových organizací a účetních výkazů příspěvkových organizací. Dotazníky a administrativní data jsou doplněny o informace o jednotlivých bytových výstavbách domácností a stavebních povoleních.⁷³

Odhady pro malé podniky (do 9 zaměstnanců včetně), které nejsou zahrnuty v dotaznících, jsou vypočítány pomocí extrapolace výročních účetních údajů se změnami vhodných ukazatelů pro střední podniky, změnami v počtu zaměstnanců pro malé podniky a změnami v investičních indexech.⁷⁴

Sezónní vlivy v dosažených výsledcích nejsou v souladu s výstupy a dovozy relevantních komodit. Rozdílnost sezónních výsledků je pravděpodobně způsobena systematickými časovými posuny ve vykazovaných účetních případech v průběhu roku (převážně v položkách strojů a zařízení). Přirozeně jsou tyto nerovnoměrnosti odstraňovány v procesu vyvažování snížením 4. čtvrtletí a zvýšením prvního čtvrtletí každý rok o stejnou výši.⁷⁵

Výsledky ukazatele za roky 2003 – 2011 jsou uvedeny v následující tabulce č. 11 pro regiony NUTS 2. Údaje jsou přepočteny na 1 obyvatele pro účely srovnání s ostatními ukazateli.

⁷² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Metodika tvorby hrubého fixního kapitálu v cestovním ruchu* [online]. Dostupné z WWW: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDMQFjAB&url=https%3A%2F%2Fwww.czso.cz%2Fcsu%2Fcsu.nsf%2F%2Fmetodika_tsa_t8%2F%24File%2Fmetod_thfk.pdf&ei=UE6jUf3ZMcyLOeSugMAO&usq=AFQjCNEq8FfiteWp9VWpY3vXMMiexnYV2w&bvm=bv.47008514,d.ZWU&cad=rja>. [cit. 2013-05-27].

⁷³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Quarterly National Accounts Inventories* [online]. Vlastní překlad. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metodika_ctvrtletni_ucty/\\$File/09087474.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metodika_ctvrtletni_ucty/$File/09087474.pdf)>. [cit. 2013-05-27].

⁷⁴ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Quarterly National Accounts Inventories* [online]. Vlastní překlad. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metodika_ctvrtletni_ucty/\\$File/09087474.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metodika_ctvrtletni_ucty/$File/09087474.pdf)>. [cit. 2013-05-27].

⁷⁵ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Quarterly National Accounts Inventories* [online]. Vlastní překlad. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metodika_ctvrtletni_ucty/\\$File/09087474.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metodika_ctvrtletni_ucty/$File/09087474.pdf)>. [cit. 2013-05-27].

Tabulka 11 - THFK na 1 obyvatele

(v Kč)

Regiony NUTS 2	Roky								
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	154 020	187 147	183 267	221 935	267 932	281 891	227 035	207 457	214 496
Střední Čechy	67 195	74 194	82 639	79 661	79 332	74 825	65 544	67 772	79 132
Jihozápad	65 389	67 650	69 767	81 678	79 050	71 441	84 372	78 318	67 964
Severozápad	68 175	57 771	59 254	61 011	79 570	77 363	78 298	96 655	90 811
Severovýchod	54 267	57 807	50 867	48 904	57 665	66 185	55 420	59 288	56 814
Jihovýchod	70 078	61 454	83 813	72 118	87 725	83 945	75 298	73 744	74 498
Střední Morava	49 700	54 202	50 669	55 916	60 551	60 590	63 842	65 065	58 486
Moravskoslezsko	44 374	47 301	55 864	63 528	68 684	85 738	66 736	70 450	72 225
ČR celkem	70 641	74 390	78 619	83 782	95 867	98 870	88 270	88 666	87 897

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-05-16].

Z výsledků tabulky č. 11 je patrné, že největší objemy THFK vytváří Praha, která daleko převyšuje ostatní regiony NUTS 2. Dále z dat vyplývá, že do roku 2008 se objemy vytvořených investic zvyšovaly ve většině regionů a s příchodem ekonomické krize přišel náhlý pokles.

V Tabulce č. 12 je zobrazen meziroční vývoj tohoto ukazatele v %.

Tabulka 12 – Meziroční růst THFK na 1 obyvatele

(v %)

Regiony NUTS 2	Roky							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	21,51	-2,07	21,10	20,73	5,21	-19,46	-8,62	3,39
Střední Čechy	10,42	11,38	-3,60	-0,41	-5,68	-12,40	3,40	16,76
Jihozápad	3,46	3,13	17,07	-3,22	-9,63	18,10	-7,18	-13,22
Severozápad	-15,26	2,57	2,97	30,42	-2,77	1,21	23,45	-6,05
Severovýchod	6,52	-12,01	-3,86	17,91	14,77	-16,27	6,98	-4,17
Jihovýchod	-12,31	36,38	-13,95	21,64	-4,31	-10,30	-2,06	1,02
Střední Morava	9,06	-6,52	10,36	8,29	0,06	5,37	1,92	-10,11
Moravskoslezsko	6,60	18,10	13,72	8,12	24,83	-22,16	5,57	2,52
ČR celkem	5,31	5,68	6,57	14,42	3,13	-10,72	0,24	-0,66

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:

<<http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-05-16].)

Pokles v roce 2009 nejvíce zasáhl Prahu, a to až o 20 % dle prezentované tabulky č. 12. Ve většině regionů poklesl ukazatel THFK v roce 2009, pouze západní Čechy a Střední Morava dokázaly zvýšit svoji úroveň THFK. Jihozápad však snížil meziroční růst THFK v roce 2010. V roce 2011 regiony Střední Morava a Severozápad snížily tempo růstu THFK. Naproti tomu Praha v roce 2011 zvýšila THFK oproti předcházejícímu roku.

Osobní a disponibilní důchod domácností

Osobní důchod vyjadřuje celkové příjmy domácností, které skutečně obdrží. Osobní důchod se vypočítává z národního důchodu upraveného o odpočty plateb do fondů sociálního a zdravotního pojištění, nerozdělené zisky organizací a daně ze zisku organizací, a dále se musí k němu přičíst transferové platby a dividendy.⁷⁶

Disponibilní důchod je upravený osobní důchod, od kterého se odečtou osobní daně. Disponibilní důchod je využit domácnostmi na nákup výrobků a služeb a zbytek si ponechají jako úspory.⁷⁷

⁷⁶ BRČÁK, J., SEKERKA, B., *Makroekonomie*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5,

⁷⁷ BRČÁK, J., SEKERKA, B., *Makroekonomie*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5,

Národní účetnictví definuje disponibilní důchod (hrubý nebo čistý) jako zdroj krytí výdajů na konečnou spotřebu a zdroj úspor, a to v sektorech vládních institucí, domácností, a neziskových institucí sloužící domácnostem. V sektorech nefinančních podniků a finančních institucí se disponibilní důchod rovná úsporám. Čistý disponibilní důchod je výsledek běžných příjmů a výdajů, prvotního a druhotného rozdělení důchodů; výslovně vylučuje kapitálové transfery, reálné zisky a ztráty z držby a následky takových událostí, jako jsou přírodní pohromy. Čistý disponibilní důchod nezahrnuje na rozdíl od hrubého disponibilního důchodu spotřebu fixního kapitálu.⁷⁸

Regionální pojetí čistého disponibilního důchodu domácností (dále jen ČDDD) představuje částku, kterou mohou domácnosti použít na konečnou spotřebu, na úspory finančních aktiv a na akumulaci hmotných a nehmotných aktiv. Ukazuje, jak se saldo prvotních důchodů umisťuje znovurozdělením: běžnými daněmi, sociálními příspěvky a dávkami a ostatními běžnými transfery. Ukazatel do velké míry naznačuje úroveň materiálního bohatství domácností trvale bydlících v jednotlivých regionech.⁷⁹

Přehled ČDDD v regionech soudržnosti zobrazuje tabulka č. 13. Pro srovnání s ostatními ukazateli jsou data přepočtena na 1 obyvatele.

Tabulka 13 – Regionální ČDDD na 1 obyvatele

(v Kč)

Regiony NUTS 2	Roky								
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	188 162	196 311	204 004	221 081	230 578	239 751	244 408	255 999	251 275
Střední Čechy	149 701	158 224	164 264	175 760	187 150	196 208	205 028	210 095	207 776
Jihozápad	135 756	143 476	151 057	160 911	170 335	181 645	184 884	185 397	185 081
Severozápad	125 859	130 963	137 569	147 226	153 795	163 471	171 578	173 027	171 970
Severovýchod	131 082	138 949	147 783	156 697	165 977	175 923	182 403	181 108	179 435
Jihovýchod	131 630	140 949	148 738	156 427	169 453	180 668	185 434	187 604	184 248
Střední Morava	129 278	134 906	142 217	154 519	164 411	173 279	177 032	175 020	176 015
Moravskoslezsko	122 680	129 307	139 628	146 140	157 100	171 238	174 505	175 236	177 283
ČR celkem	138 442	145 936	153 834	164 141	174 360	184 962	190 437	192 723	191 305

⁷⁸ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Metainformace k ukazateli: Čistý disponibilní důchod* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/mi/mi_ukazatel.jsp?kodukaz=6448>. [cit. 2013-06-07].

⁷⁹ MMR ČR, *Regionální informační servis: Srovnání makroekonomických ukazatelů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/krajске-ris/kraj-vysocina/kraj-hospodarske-prostredi/makroekonomicke-ukazatele/#o7>>. [cit. 2013-06-07].

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-05-16].

Za sledované období má ČDDD spíše rostoucí charakter na základě dat tabulky č. 13. Většina regionů má obdobné výsledky, o trochu lépe jsou na tom Střední Čechy a největší disponibilní důchody mají domácnosti v Praze. Přehlednější znázornění růstu ukazatele mezi jednotlivými lety je zobrazen v následující tabulce č. 14.

Tabulka 14 – Meziroční růst regionálního ČDDD na 1 obyvatele

(v %)

Regiony NUTS 2	Roky							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	4,33	3,92	8,37	4,30	3,98	1,94	4,74	-1,85
Střední Čechy	5,69	3,82	7,00	6,48	4,84	4,50	2,47	-1,10
Jihozápad	5,69	5,28	6,52	5,86	6,64	1,78	0,28	-0,17
Severozápad	4,06	5,04	7,02	4,46	6,29	4,96	0,84	-0,61
Severovýchod	6,00	6,36	6,03	5,92	5,99	3,68	-0,71	-0,92
Jihovýchod	7,08	5,53	5,17	8,33	6,62	2,64	1,17	-1,79
Střední Morava	4,35	5,42	8,65	6,40	5,39	2,17	-1,14	0,57
Moravskoslezsko	5,40	7,98	4,66	7,50	9,00	1,91	0,42	1,17
ČR celkem	5,41	5,41	6,70	6,23	6,08	2,96	1,20	-0,74

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-05-16].)

Mezi roky 2004 až 2008 byl růst ukazatele v jednotlivých regionech mezi 5 až 9 % dle tabulky č. 14. Od roku 2009 dochází ke snižování tempa růstu a v roce 2010 již některé regiony vykazují meziroční pokles ČDDD, který se ještě významněji projevuje v roce 2011.

2. REGIONÁLNÍ ROZVOJ A REGIONÁLNÍ POLITIKA

Pro posilování regionální konkurenceschopnosti je důležitý regionální rozvoj. Pojem regionální rozvoj zahrnuje širokou oblast aktivit, jejichž obecným cílem je zlepšení sociální a ekonomické úrovně regionů a obcí.

V obecné rovině lze rozvoj označit jako proces pozitivních změn. Jde o zlepšení kvantitativních (extenzivní rozvoj) a hlavně kvalitativních (intenzivní rozvoj) charakteristik dané oblasti (převážně přírodní a sociálně-ekonomické oblasti). Konkrétní představa o žádoucím rozvoji je subjektivně vnímána jednotlivými aktéry (obyvatelé, podnikatelé, politici, úředníci veřejné správy atd.). Rozvoj se stává ryze subjektivní veličinou, která je ovlivněna hodnotovým žebříčkem občanů, lokálních autorit apod.⁸⁰

Regionální rozvoj je chápán jako růst socioekonomického a environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů, který zvyšuje životní úroveň a kvalitu života obyvatel. Regionální rozvoj je dynamický a vyvážený proces rozvoje regionální struktury příslušného územního celku a jeho částí. Regionální rozvoj se dále snaží odstraňovat nebo zmírňovat regionální disparity. Regionální disparity představují rozdíly mezi regiony v oblasti hospodářské, environmentální a sociální, které jsou celospolečensky uznány jako nežádoucí.⁸¹ Regionální rozvoj je řízen regionální politikou daného státu. V rámci EU je regionální rozvoj členských států řízen kohezní politikou EU – politika hospodářské, sociální a územní soudržnosti.

2.1 Regionální politika ČR

Regionální politika ČR je garantovaná Ministerstvem pro místní rozvoj ČR (MMR). MMR je ústřední orgán státní správy ve věcech regionální politiky a dalších oblastí – bydlení, rozvoje domovního a bytového fondu a pro věci nájmu bytů a nebytových prostor, územního plánování a stavebního řádu, vyvlastnění, investiční politiky, cestovního ruchu a pohřebnictví – významně ovlivňujících rozvoj regionů. Dále MMR spravuje prostředky k zabezpečení regionální politiky státu, koordinuje činnosti ministerstev a správních celků ve věci regionálního rozvoje, zabezpečuje informační pomoc vyšším územním samosprávným celkům, městům, obcím a jejich sdružením, a zajišťuje činnosti spojené s procesem zapojování územních samosprávných celků do evropských regionálních struktur.

⁸⁰ MMR ČR, Metodická podpora regionálního rozvoje, *Regionální rozvoj* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.regionaldevelopment.cz/index.php/regionalni-rozvoj.html>>. [cit. 2013-04-17].

⁸¹ MMR ČR, *Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>>. [cit. 2013-02-17].

Základním právním předpisem pro řízení regionální politiky je Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, který stanovuje hlavní oblasti podpory regionálního rozvoje, nástroje a působnosti hlavních subjektů a specifikuje kompetence MMR.

Mezi oblasti podpory regionálního rozvoje dle tohoto zákona patří:

- rozvoj podnikání, s cílem zlepšení hospodářské struktury a vytváření nových nebo stabilizaci ohrožených pracovních míst,
- rozvoj lidských zdrojů a další opatření v oblasti trhu práce, zvyšování kvalifikace, zabezpečování vzdělávání a rekvalifikací, zajišťování souladu dosaženého vzdělání a kvalifikace s potřebami trhu práce a hospodářského a sociálního rozvoje regionu,
- výzkum a technologický vývoj přispívající k celkovému rozvoji regionu se zřetelem na podporu zavádění nových technologií a inovací a posilování kapacit výzkumu a vývoje tam, kde je to pro rozvoj regionu nutné,
- rozvoj cestovního ruchu,
- zlepšování vybavení regionu infrastrukturou a zajištění dopravní obslužnosti,
- rozvoj tělovýchovných, sportovních a mládežnických aktivit a kultury včetně památkové péče, pokud vytváří nová pracovní místa,
- rozvoj občanské vybavenosti, včetně zařízení pro tělovýchovu, sport, mládež a aktivity občanů v jejich volném čase, rozvoj služeb s cílem uspokojování potřeb občanů v únosně dostupné vzdálenosti,
- rozvoj sociálních služeb,
- zajištění dostupnosti a zlepšování úrovně poskytování zdravotnických služeb,
- opatření k ochraně životního prostředí, omezování vlivů narušujících krajinu a udržení kulturní krajiny,
- vznik právnických osob a tvorbu programů v regionu sloužících k jeho celkovému rozvoji,
- provádění pozemkových úprav.

Regionální politika představuje intervence, které jsou specifické pro konkrétní situace státu a jeho regionů a jsou zaměřené podle očekávaných vývojových tendencí. Tyto intervence podporují opatření vedoucí k růstu ekonomických aktivit a lepšímu územnímu rozložení a k rozvoji infrastruktury. Podmínkou je jasné definování priorit a koncentrace prostředků na tyto priority.⁸²

⁸² MMR ČR, *Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>>. [cit. 2013-02-17].

Cíle regionální politiky ČR jsou charakterizovány jako:⁸³

- prorůstový cíl – aktivizace nedostatečně využívaného potenciálu a podpora hospodářského rozvoje regionů,
- vyrovnávací cíl – snižování rozdílů mezi regiony a pomoc hospodářsky slabším regionům, které nezvládly změny v ekonomické a sociální struktuře vlastními silami.

Pod vyrovnávací cíl spadá pojem konvergence regionů (sbližování regionů). Klíčovým znakem je její selektivnost, tzn. diferenciací zaměření intervencí na podporu vybraných problémových regionů, které silně zaostávají ve svém rozvoji za průměrem. Opakem konvergence je divergence regionů.⁸⁴

V oblasti regionální politiky MMR vypracovává a uvádí do praxe koncepční dokumenty a strategie, poskytuje pomoc prostřednictvím podpůrných programů a po živelných a jiných pohromách mimořádného rozsahu připravuje strategie obnovy postižených území. Mezi základní strategie regionální politiky patří rozvoj regionů zaměřený na soudržnost regionů a zvyšování konkurenceschopnosti regionů.⁸⁵

Regionální politika se po procesní stránce uskutečňuje v celé řadě návazných kroků, které lze rozčlenit na tři fáze:⁸⁶

- Fáze poznávací (identifikační, analytická)
V této fázi se zachycuje současná situace regionů, shrnují se dosavadní rozvojové aktivity a procesy a jsou identifikovány klíčové faktory rozvoje v jednotlivých regionech.
- Fáze plánovací (formulační, strategická, návrhová)
Jsou zde formulovány rozvojové vize a cíle přístupů a konkrétní kroky k jejich dosažení včetně procesu sledování a vyhodnocování realizace na základě stanovených měřítek hodnocení splnění těchto cílů.
- Fáze realizační (implementační)
Jedná se o realizaci plánovaných aktivit, sledování a hodnocení efektů těchto aktivit. Dále se provádí zpětná vazba a upravují se plány vzhledem k zachycenému vývoji.

MMR zahájilo v polovině roku 2011 přípravu dokumentu Strategie regionálního rozvoje ČR pro období 2014 – 2020. Jedná se o základní koncepční dokument v oblasti regionálního

⁸³ KRAFTOVÁ, I., Extenzivní a intenzivní aspekt vlivu sektorových posunů na regionální konvergenci (na příkladu českých zemí a Slovenska). In: *Region Direct*, ročník 1., číslo1/2008, str. 42 – 66. ISSN 1337-8473.

⁸⁴ MMR ČR, *Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionálního-rozvoje-Ceske-republiky-na>. [cit. 2013-02-17].

⁸⁵ MMR ČR, *Podpora regionů a cestovní ruch: Regionální politika* [online]. Dostupné z WWW: <https://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika>. [cit. 2013-04-17].

⁸⁶ MMR ČR, *Metodická podpora regionálního rozvoje, Přístupy a metody* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.regionaldevelopment.cz/index.php/pristupy-a-metody.349.html>. [cit. 2013-04-17].

rozvoje. Strategie formuluje přístup státu k podpoře regionálního rozvoje, poskytuje potřebná východiska a stanovuje rozvojové cíle a zásady pro vypracování regionálních programů rozvoje.⁸⁷

Hlavní změnou oproti Strategii regionálního rozvoje ČR 2007 – 2013 je opuštění standardního tematického členění dle tradičního sektorového pohledu. Fáze poznávací, plánovací a realizační je členěna do prioritních oblastí, které vychází jednak z konceptu udržitelného rozvoje a jednak z návazností na evropské dokumenty. Udržitelný růst je dle této strategie vnímán jako podpora konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiky méně náročnou na zdroje. Prioritní oblasti strategie jsou:⁸⁸

- **Regionální konkurenceschopnost**

Zaměřuje se na území s dostatečným potenciálem na realizaci stanovených cílů. Klíčová témata jsou inovace, spolupráce podnikatelského sektoru s výzkumnými a vývojovými pracovišti, růst kvality vysokoškolského vzdělávání, flexibilitu trhu práce, kvalitní infrastrukturu – dopravní a technickou.

- **Územní soudržnost**

Určena pro zmírňování sociálních disparit území. Hlavní témata jsou infrastruktura veřejných služeb, integrace sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených skupin obyvatelstva, kultura, cestovní ruch, bydlení, podpora lokální ekonomiky periférií (odlehklých oblastí).

- **Environmentální soudržnost**

Má přispět ke zlepšování životního prostředí a života obyvatel v něm. Soustředí se na odstraňování ekologických zátěží, vliv dopravy na krajinu a jeho omezení, hospodárnost při využívání přírodních zdrojů, využití moderních technologií ve vodním a odpadovém hospodářství, prevence a případné odstraňování škod při živelných katastrofách.

- **Veřejná správa**

Vytváření legislativní a administrativní základny pro podporu realizace výše zmíněných témat.

⁸⁷ MMR ČR, *Regionální politika: Koncepce a strategie* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Priprava-Strategie-regionalniho-rozvoje-CR-2014>>. [cit. 2013-04-17].

⁸⁸ MMR ČR, *Příprava strategie regionálního rozvoje ČR 2014+* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.mmr.cz/getmedia/b592d076-15c7-4f7c-967b-778b0b97f444/SRR_2014-_brezen2013.pdf>. [cit. 2013-04-12].

2.2 Regionální politika EU

Do rozvoje regionů dále zasahuje Evropská unie svojí kohezní politikou, jejíž obecným cílem je snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů, snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů a posilování hospodářské, sociální a územní soudržnosti za účelem harmonického vývoje EU.⁸⁹

Regionální politika EU je založena především na investicích, kterými podporuje vznik nových pracovních míst, konkurenceschopnost, hospodářský růst, vyšší kvalitu života a udržitelný rozvoj. Regionální politika EU je také projevem solidarity EU vůči méně rozvinutým zemím a regionům. Zaměřuje se na snížení hospodářských, sociálních a územních rozdílů, které stále existují mezi regiony Evropy. Podpora těchto regionů přispívá ke stabilizaci jednotného trhu a měny. V letech 2007 – 2013 je investováno do regionů EU celkem 347 miliard eur (35, 7 % z celkového rozpočtu EU) v rámci programů, schválených Evropskou komisí pro jednotlivé státy EU.⁹⁰

Programy jsou rozděleny mezi tři cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti: Konvergence, Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, Evropská územní spolupráce.⁹¹

Programy jsou financovány fondy EU:⁹²

- Strukturální fondy EU
 - Evropský fond pro regionální rozvoj
 - Evropský sociální fond
- Fond soudržnosti

Evropský fond pro regionální rozvoj (European Regional Development Fund – ERDF) má za cíl posilovat hospodářskou a sociální soudržnost v rámci EU vyrovnáváním rozdílů mezi regiony. ERDF financuje.⁹³

- přímé podpory na investice do podniků (zejména malé a střední podniky) s cílem vytvořit udržitelná pracovní místa;
- infrastruktury související převážně s výzkumem a inovacemi, telekomunikacemi, životním prostředím, energetikou a dopravou;

⁸⁹ MMR ČR, *Kohezní politika EU* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Evropska-unie/Kohezni-politika-EU>>. [cit. 2013-05-27].

⁹⁰ EVROPSKÁ KOMISE, *Regionální politika: Cíl* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/what/index_cs.cfm>. [cit. 2013-04-17].

⁹¹ MMR ČR, *Strukturální fondy: Programy 2007 – 2013* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013>>. [cit. 2013-04-17].

⁹² MMR ČR, *Strukturální fondy: Fondy EU* [online]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU>>. [cit. 2013-04-17].

⁹³ EVROPSKÁ KOMISE, *Fondy: Evropský fond pro regionální rozvoj* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/regional/index_cs.cfm#1>. [cit. 2013-04-17].

- fondy rizikového kapitálu, fondy místního rozvoje na podporu regionálního a místního rozvoje a spolupráce měst a regionů.

Evropský sociální fond (European social fund, zkratka ESF) je určen ke zvyšování zaměstnanosti a rozšíření pracovních příležitostí v EU. Fond podporuje převážně tyto oblasti činností:⁹⁴

- přizpůsobování pracovníků a podniků – zřizování systémů celoživotního vzdělávání, navrhování a šíření inovačních forem organizace práce;
- přístup k zaměstnání pro uchazeče o zaměstnání, ekonomicky neaktivní osoby, ženy a migrující pracovníky;
- začleňování sociálně znevýhodněných osob a boj proti diskriminaci na trhu práce;
- rozvoj lidského kapitálu prostřednictvím reforem vzdělávacích systémů a vytváření vzdělávacích institucí.

Fond soudržnosti (Cohesion Fund, zkratka CF) podporuje členské státy, jejichž hrubý národní produkt je nižší než 90 % průměru EU, s cílem zvýšit hospodářskou a sociální vyspělost v těchto státech a stabilizovat jejich hospodářství. Fond podporuje činnosti a to v těchto oblastech:⁹⁵

- doprava – transevropské dopravní sítě, zejména projekty evropského zájmu určené Evropskou unií;
- životní prostředí – na tomto základě může fond podporovat také projekty v oblasti energetiky a dopravy, pokud představují přínos pro životní prostředí, např. zvýšení energetické účinnosti, využívání obnovitelných zdrojů energie, posilování železniční dopravy, kombinované dopravy v rámci EU a veřejné dopravy.

Schéma č. 1 zobrazuje, jakými fondy jsou financovány jednotlivé cíle EU.

⁹⁴ EVROPSKÁ KOMISE, *Fondy: Evropský sociální fond* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/social/index_cs.cfm>. [cit. 2013-04-17].

⁹⁵ EVROPSKÁ KOMISE, *Fondy: Fond soudržnosti* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/cohesion/index_cs.cfm>. [cit. 2013-04-17].

Schéma 1 – Financování cílů regionální politiky EU

Cíle	Fondy		
Konvergence	ERDF	ESF	Fond soudržnosti
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	ERDF	ESF	
Evropská územní spolupráce	ERDF		

Zdroj: EVROPSKÁ KOMISE, *Regionální politika: Tři cíle* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_cs.cfm#1>. [cit. 2013-04-17].

Cíl „Konvergence“

Cílem je snížit rozdíly mezi regiony v Evropě. Evropská unie poskytuje pomoc regionům, které nedosahují svým hrubým domácím produktem na obyvatele 75 % průměru EU, aby mohly dosáhnout vyspělejší regiony. Do této oblasti spadá 99 regionů s přibližně 170 miliony obyvateli. Z fondů EU je vyčleněno 283,3 miliardy EUR (81,5 % celkového rozpočtu).⁹⁶

V regionech, které spadají pod cíl konvergence, se ERDF zaměřuje na modernizaci a diverzifikaci hospodářských struktur a vytváření udržitelných pracovních míst. Financuje zejména opatření v těchto oblastech:⁹⁷

- výzkum a technologický rozvoj,
- inovace a podnikání,
- informační společnost,
- životní prostředí,
- prevence rizik,
- cestovní ruch,
- kultura,
- doprava,
- energetika,
- vzdělávání,
- zdraví.

⁹⁶ EVROPSKÁ KOMISE, *Regionální politika: Tři cíle* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_cs.cfm#1>. [cit. 2013-04-17].

⁹⁷ EVROPSKÁ KOMISE, *Fondy: Evropský fond pro regionální rozvoj* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/regional/index_cs.cfm#1>. [cit. 2013-04-17].

ESF v rámci konvergence podporuje růst a vytváření pracovních míst v nejméně rozvinutých členských státech a regionech. Na cíl Konvergence spadá 70 % rozpočtu fondu.⁹⁸

CF přispívá na financování pomoci v oblasti životního prostředí a transevropských dopravních sítí 10 novým členským státům EU a také Španělsku, Řecku a Portugalsku.⁹⁹

V České republice jsou to všechny regiony soudržnosti (NUTS 2) s výjimkou hlavního města Prahy. Na období 2007 – 2013 bylo vytvořeno 7 regionálních programů pro každý region NUTS 2:¹⁰⁰

- ROP NUTS 2 Severovýchod,
- ROP NUTS 2 Severozápad,
- ROP NUTS 2 Jihovýchod,
- ROP NUTS 2 Jihozápad,
- ROP NUTS 2 Střední Čechy,
- ROP NUTS 2 Střední Morava,
- ROP NUTS 2 Moravskoslezsko.

A dále 8 tematických programů pro podporu regionálně společných témat:¹⁰¹

- OP Doprava,
- OP Životní prostředí
- OP Podnikání a inovace,
- OP Výzkum a vývoj pro inovace
- OP Lidské zdroje a zaměstnanost,
- OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost,
- Integrovaný operační program,
- OP Technická pomoc.

Na tyto programy je vyčleněno 25,89 miliard eur.¹⁰²

Cíl „Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost“

Je určen pro podporu vytváření nových pracovních míst posilováním konkurenceschopnosti a zvýšením přitažlivosti daných regionů pro podniky a investory. Vztahuje se na všechny

⁹⁸ EVROPSKÁ KOMISE, *Evropský sociální fond: Jak ESF pracuje* [online]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=525&langId=cs>>. [cit. 2013-04-17].

⁹⁹ EVROPSKÁ KOMISE, *Přehledy právních předpisů EU: Fond soudržnosti (2007-2013)* [online]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/g24233_cs.htm>. [cit. 2013-04-17].

¹⁰⁰ MMR ČR, *Strukturální fondy: Programy 2007 – 2013* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013>>. [cit. 2013-04-17].

¹⁰¹ MMR ČR, *Strukturální fondy: Programy 2007 – 2013* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013>>. [cit. 2013-04-17].

¹⁰² MMR ČR, *Strukturální fondy: Programy 2007 – 2013* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013>>. [cit. 2013-04-17].

regiony EU, které nečerpají prostředky z cíle konvergence. Jedná se tedy o regiony, které mají vyšší HDP než 75 % průměru všech regionů EU. Pomáhá bohatším regionům, aby se nadále zlepšovaly v zájmu vytvoření řetězového efektu k posílení EU, případně odstraňuje zbývající oblasti chudoby. Cíl je určen pro 172 regionů EU s 330 miliony obyvatel a je financován 55 miliardy eur (16 % celkového rozpočtu).¹⁰³

ERDF financuje v rámci cíle regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost tři prioritní oblasti:¹⁰⁴

1. Inovace a znalostní ekonomika

Do této skupiny patří tyto aktivity:

- posilování regionálních kapacit v oblasti výzkumu a technologického rozvoje,
- stimulace inovací a podnikání a podpora finančního inženýrství, zejména pro podniky spojené se znalostní ekonomikou.

2. Životní prostředí a prevence rizik

Druhá skupina zahrnuje činnosti:

- rehabilitace kontaminované půdy,
- stimulace energetické účinnosti,
- podpora čisté městské hromadné dopravy a vypracování plánů prevence
- řízení přírodních a technologických rizik.

3. Přístup k službám obecného hospodářského zájmu v oblasti dopravy a telekomunikací

V rámci cíle regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost se ESF snaží pomoci regionům a lidem připravit se na změnu a reagovat na ni pro posílení jejich konkurenceschopnosti a zvýšení vyhlídek na zaměstnání. Do tohoto cíle ESF investuje 30 % svého rozpočtu.¹⁰⁵

V České republice do cíle regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost patří region Hlavní město Praha. Pro období 2007 – 2013 jsou v činnosti dva operační programy s rozpočtem 0,42 miliardy eur z fondů EU:¹⁰⁶

- OP Praha Konkurenceschopnost a
- OP Praha Adaptabilita.

Dále je tento cíl částečně podporován společnými programy:

¹⁰³ EVROPSKÁ KOMISE, *Regionální politika: Tři cíle* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_cs.cfm#1>. [cit. 2013-04-17].

¹⁰⁴ EVROPSKÁ KOMISE, *Fondy: Evropský fond pro regionální rozvoj* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/regional/index_cs.cfm#1>. [cit. 2013-04-17].

¹⁰⁵ EVROPSKÁ KOMISE, *Evropský sociální fond: Jak ESF pracuje* [online]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=525&langId=cs>>. [cit. 2013-04-17].

¹⁰⁶ MMR ČR, *Strukturální fondy: Programy 2007 – 2013* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013>>. [cit. 2013-04-17].

- Integrovaný operační program,
- OP Technická pomoc,
- OP Lidské zdroje a zaměstnanost,
- OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Cíl „Evropská územní spolupráce“

Podporuje přeshraniční, mezinárodní a nadnárodní spolupráci, k níž by bez pomoci poskytované v rámci politiky soudržnosti nedošlo. Na tento cíl připadá 8,7 miliardy eur z ERDF (asi 2,5 % celkového rozpočtu), což je v porovnání s ostatními cíli zanedbatelná částka. Mnoho zemí projevilo zájem o navýšení této pomoci v budoucnu.¹⁰⁷

ERDF se snaží podpořit tento cíl investicemi převážně do těchto oblastí:¹⁰⁸

- rozvoj přeshraničních hospodářských a sociálních činností;
- navazování a rozvoj mezinárodní spolupráce včetně dvoustranné spolupráce mezi přímořskými regiony;
- zvyšování účinnosti regionální politiky prostřednictvím meziregionální spolupráce, vytváření sítí a výměny zkušeností mezi regionálními a místními orgány.

Mezi roky 2007 – 2013 lze v ČR čerpat prostředky z devíti operačních programů s rozpočtem 0,39 miliard eur z ERDF:¹⁰⁹

- OP Přeshraniční spolupráce ČR - Bavorsko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR - Rakousko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR - Sasko
- OP Přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko
- OP Meziregionální spolupráce
- OP Nadnárodní spolupráce
- Síťový operační program ESPON 2013
- Síťový operační program INTERACT II

Přehled finančních alokací do ČR z jednotlivých programů a fondů je prezentován v tabulce č. 15.

¹⁰⁷ EVROPSKÁ KOMISE, *Regionální politika: Tři cíle* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_cs.cfm#1>. [cit. 2013-04-17].

¹⁰⁸ EVROPSKÁ KOMISE, *Fondy: Evropský fond pro regionální rozvoj* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/regional/index_cs.cfm#1>. [cit. 2013-04-17].

¹⁰⁹ MMR ČR, *Strukturální fondy: Programy 2007 – 2013* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013>>. [cit. 2013-04-17].

Tabulka 15 – Alokace finančních příspěvků do ČR z fondů EU dle programů v období 2007 – 2013

(v EUR)

Operační program	Fond	Celkem	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Cíl Konvergence		Příspěvek EU							
OP Podnikání a inovace	ERDF	3 041 312 546	377 345 254	395 906 354	414 548 594	434 062 564	453 585 440	473 037 352	492 826 988
OP Výzkum a vývoj pro inovace	ERDF	2 070 680 884	256 915 918	269 553 263	282 245 851	295 531 959	308 824 129	322 067 985	335 541 779
OP Životní prostředí		4 917 867 098	610 175 305	640 188 999	670 333 897	701 888 402	733 457 306	764 911 464	796 911 725
	ERDF	702 482 212	86 205 245	90 804 359	95 419 735	100 257 642	105 092 757	109 904 133	114 798 341
	CF	4 215 384 886	523 970 060	549 384 640	574 914 162	601 630 760	628 364 549	655 007 331	682 113 384
OP Doprava		5 774 081 203	716 408 494	751 647 653	787 040 861	824 089 092	861 154 228	898 084 641	935 656 234
	ERDF	1 170 443 650	144 178 837	151 662 639	159 174 961	167 045 895	174 914 962	182 748 693	190 717 663
	CF	4 603 637 553	572 229 657	599 985 014	627 865 900	657 043 197	686 239 266	715 335 948	744 938 571
Integrovaný operační program	ERDF	1 553 010 664	192 686 939	202 164 946	211 684 389	221 648 970	231 618 096	241 550 989	251 656 335
OP Technická pomoc	ERDF	243 835 110	30 253 392	31 741 516	33 236 144	34 800 663	36 365 896	37 925 439	39 512 060
OP Zaměstnanost a lidské zdroje	ESF	1 811 845 772	224 801 428	235 859 105	246 965 120	258 590 464	270 221 113	281 809 486	293 599 056
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	ESF	1 811 845 772	224 801 428	235 859 105	246 965 120	258 590 464	270 221 113	281 809 486	293 599 056
Regionální operační programy		4 659 031 986	578 060 815	606 494 841	635 053 166	664 946 907	694 854 290	724 652 965	754 969 002
Střední Čechy	ERDF	559 083 839	69 367 298	72 779 381	76 206 380	79 793 628	83 382 515	86 958 356	90 596 281
Jihozápad	ERDF	619 651 254	76 882 089	80 663 814	84 462 070	88 437 939	92 415 621	96 378 844	100 410 877
Severozápad	ERDF	745 911 021	92 547 536	97 099 824	101 672 012	106 458 000	111 246 172	116 016 940	120 870 537

Jihovýchod	ERDF	704 445 636	87 402 795	91 702 020	96 020 039	100 539 972	105 061 969	109 567 528	114 151 313
Severovýchod	ERDF	656 457 606	81 448 769	85 455 123	89 478 991	93 691 019	97 904 969	102 103 603	106 375 132
Moravskoslezsko	ERDF	716 093 217	88 847 947	93 218 257	97 607 672	102 202 340	106 799 104	111 379 161	116 038 736
Střední Morava	ERDF	657 389 413	81 564 381	85 576 422	89 606 002	93 824 009	98 043 940	102 248 533	106 526 126
Celkem cíl Konvergence		25 883 511 035	3 211 448 973	3 369 415 782	3 528 073 142	3 694 149 485	3 860 301 611	4 025 849 807	4 194 272 235
z toho: Regionální konvergence		17 064 488 596	2 120 958 567	2 225 869 627	2 331 233 048	2 441 534 295	2 551 877 740	2 661 810 069	2 773 649 892
Celkem ERDF		13 440 797 052	1 665 646 400	1 748 327 918	1 831 362 840	1 918 294 600	2 005 255 570	2 091 887 556	2 180 022 168
Celkem ESF		3 623 691 544	455 312 167	477 541 709	499 870 208	523 239 695	546 622 170	569 922 513	593 627 724
Fond soudržnosti		8 819 022 439	1 096 199 717	1 149 369 654	1 202 780 062	1 258 673 957	1 314 603 815	1 370 343 279	1 427 051 955
Cíl Konkurenceschopnost		Príspevek EU							
OP Praha Konkurenceschopnost	ERDF	234 936 005	31 601 702	32 233 735	32 878 410	33 535 979	34 206 698	34 890 832	35 588 649
Integrovaný operační program	ERDF	29 379 498	3 951 894	4 030 931	4 111 551	4 193 781	4 277 657	4 363 210	4 450 474
OP Technická pomoc	ERDF	3 948 062	531 062	541 683	552 516	563 567	574 837	586 335	598 062
OP Praha Adaptabilita	ESF	108 385 242	14 579 111	14 870 693	15 168 107	15 471 469	15 780 898	16 096 517	16 418 447
OP Zaměstnanost a lidské zdroje	ESF	25 575 633	3 440 228	3 509 033	3 579 214	3 650 798	3 723 814	3 798 290	3 874 256
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	ESF	16 869 009	2 269 083	2 314 466	2 360 754	2 407 969	2 456 130	2 505 251	2 555 356
Celkem cíl Konkurenceschopnost		419 093 449	56 373 080	57 500 541	58 650 552	59 823 563	61 020 034	62 240 435	63 485 244
Celkem ERDF		268 263 565	36 084 658	36 806 349	37 542 477	38 293 327	39 059 192	39 840 377	40 637 185
Celkem ESF		150 829 884	20 288 422	20 694 192	21 108 075	21 530 236	21 960 842	22 400 058	22 848 059

Zdroj: MMR ČR, *Indikativní tabulka alokace podle fondů a programů* [online]. [cit. 2013-05-15]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/55fdd3b3-1be2-4c7a-add6-f9263b3395b8/070806_tabulka_alokace_programu_dle_fondu_NSRR.pdf>.

Z tabulky č. 15 je patrné, že objem finančních alokací se postupně v průběhu let zvyšuje. Největší finanční podpora je plánovaná v posledních letech platnosti operačních programů. EU podporuje převážně cíl konvergence. Největší objemy finančních prostředků plynou z ERDF. Celková podpora regionální konkurenceschopnosti a tedy regionu Prahy je nižší než jednotlivé regionální programy ostatních regionů.

Přesnější vyjádření podílu jednotlivých programů na celkovém objemu finančních alokací jsou prezentovány v tabulkách č. 16 a 17.

Tabulka 16 – Struktura finančních alokací cíle konvergence

(v %)

Operační program	Fond	Celkem	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Cíl Konvergence		Příspěvek EU							
OP Podnikání a inovace	ERDF	11,75%	11,75%	11,75%	11,75%	11,75%	11,75%	11,75%	11,75%
OP Výzkum a vývoj pro inovace	ERDF	8,00%	8,00%	8,00%	8,00%	8,00%	8,00%	8,00%	8,00%
OP Životní prostředí		19,00%	19,00%	19,00%	19,00%	19,00%	19,00%	19,00%	19,00%
	ERDF	2,71%	2,68%	2,69%	2,70%	2,71%	2,72%	2,73%	2,74%
	CF	16,29%	16,32%	16,31%	16,30%	16,29%	16,28%	16,27%	16,26%
OP Doprava		22,31%	22,31%	22,31%	22,31%	22,31%	22,31%	22,31%	22,31%
	ERDF	4,52%	4,49%	4,50%	4,51%	4,52%	4,53%	4,54%	4,55%
	CF	17,79%	17,82%	17,81%	17,80%	17,79%	17,78%	17,77%	17,76%
Integrovaný operační program	ERDF	6,00%	6,00%	6,00%	6,00%	6,00%	6,00%	6,00%	6,00%
OP Technická pomoc	ERDF	0,94%	0,94%	0,94%	0,94%	0,94%	0,94%	0,94%	0,94%
OP Zaměstnanost a lidské zdroje	ESF	7,00%	7,00%	7,00%	7,00%	7,00%	7,00%	7,00%	7,00%
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	ESF	7,00%	7,00%	7,00%	7,00%	7,00%	7,00%	7,00%	7,00%
Regionální operační programy		18,00%	18,00%	18,00%	18,00%	18,00%	18,00%	18,00%	18,00%
Střední Čechy	ERDF	2,16%	2,16%	2,16%	2,16%	2,16%	2,16%	2,16%	2,16%
Jihozápad	ERDF	2,39%	2,39%	2,39%	2,39%	2,39%	2,39%	2,39%	2,39%
Severozápad	ERDF	2,88%	2,88%	2,88%	2,88%	2,88%	2,88%	2,88%	2,88%
Jihovýchod	ERDF	2,72%	2,72%	2,72%	2,72%	2,72%	2,72%	2,72%	2,72%
Severovýchod	ERDF	2,54%	2,54%	2,54%	2,54%	2,54%	2,54%	2,54%	2,54%
Moravskoslezsko	ERDF	2,77%	2,77%	2,77%	2,77%	2,77%	2,77%	2,77%	2,77%
Střední Morava	ERDF	2,54%	2,54%	2,54%	2,54%	2,54%	2,54%	2,54%	2,54%

Celkem cíl Konvergence	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
z toho: Regionální konvergence	65,93%	66,04%	66,06%	66,08%	66,09%	66,11%	66,12%	66,13%
Celkem ERDF	51,93%	51,87%	51,89%	51,91%	51,93%	51,95%	51,96%	51,98%
Celkem ESF	14,00%	14,18%	14,17%	14,17%	14,16%	14,16%	14,16%	14,15%
Fond soudržnosti	34,07%	34,13%	34,11%	34,09%	34,07%	34,05%	34,04%	34,02%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [MMR ČR, *Indikativní tabulka alokace podle fondů a programů* [online]. [cit. 2013-05-15]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/55fdd3b3-1be2-4c7a-add6-f9263b3395b8/070806_tabulka_alokace_programu_dle_fondu_NSRR.pdf>.]

Struktura finančních příspěvků na cíl konvergence se dle tabulky č. 16 nezměnila za celé období. Dvě třetiny příspěvků tvoří podpora regionální konvergence. Fond soudržnosti podporuje cíl zhruba 34 % z celkového objemu finančních příspěvků. Mezi nejvíce financované programy patří OP Doprava a OP Životní prostředí. Podpora regionů tvoří 18 % z celkového rozpočtu.

Tabulka 17 - Struktura finančních alokací cíle regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost
(v %)

Operační program	Fond	Celkem	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Cíl Konkurenceschopnost		Příspěvek EU							
OP Praha Konkurenceschopnost	ERDF	56,06%	56,06%	56,06%	56,06%	56,06%	56,06%	56,06%	56,06%
Integrovaný operační program	ERDF	7,01%	7,01%	7,01%	7,01%	7,01%	7,01%	7,01%	7,01%
OP Technická pomoc	ERDF	0,94%	0,94%	0,94%	0,94%	0,94%	0,94%	0,94%	0,94%
OP Praha Adaptabilita	ESF	25,86%	25,86%	25,86%	25,86%	25,86%	25,86%	25,86%	25,86%
OP Zaměstnanost a lidské zdroje	ESF	6,10%	6,10%	6,10%	6,10%	6,10%	6,10%	6,10%	6,10%
OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	ESF	4,03%	4,03%	4,03%	4,03%	4,03%	4,03%	4,03%	4,03%
Celkem cíl Konkurenceschopnost		100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Celkem ERDF		64,01%	64,01%	64,01%	64,01%	64,01%	64,01%	64,01%	64,01%
Celkem ESF		35,99%	35,99%	35,99%	35,99%	35,99%	35,99%	35,99%	35,99%

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat [MMR ČR, *Indikativní tabulka alokace podle fondů a programů* [online]. [cit. 2013-05-15]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/55fdd3b3-1be2-4c7a-add6-f9263b3395b8/070806_tabulka_alokace_programu_dle_fondu_NSRR.pdf>.]

Z tabulky č. 17 vyplývá, že struktura jednotlivých položek se v průběhu let nemění. Nejvíce je financován OP Praha Konkurenceschopnost, který tvoří více než polovinu z objemu finančních příspěvků tohoto cíle. Cíl je ze dvou třetin financován z ERDF a zbytek z ESF.

3. ANALÝZA KAPITÁLOVÉ SÍLY REGIONŮ

V této části je zpracována analýza kapitálové síly regionů na základě vybraných ukazatelů. Analýza je zaměřena na zkoumání kapitálové síly regionů soudržnosti NUTS 2. Cílem analýzy je určit, jakým směrem se kapitálová síla vyvíjela v posledních letech v jednotlivých regionech, a zjistit, zda regiony konvergovaly či divergovaly v závislosti na vývoji kapitálové síly. Sledované období je stanoveno od roku 2004 do roku 2011.

Hypotézy

Stanovené hypotézy, které jsou v této diplomové práci verifikovány, jsou:

- a) Kapitálová síla regionů ČR po vstupu do Evropské unie až do nástupu ekonomické krize roste, následně – v roce 2009 – dochází k jejímu poklesu.
- b) Regiony ČR konvergovaly na základě vývoje kapitálové síly po roce 2004 v důsledku naplňování cíle konvergence v rámci regionální politiky EU.

Metodika

Hypotézy jsou ověřovány na vybraných ukazatelích kapitálové síly – THFK, nefinanční aktiva, rozpočty krajů, obcí a sdružení obcí, úspory domácností, u kterých je sledován:

- časový vývoj během let 2004 až 2011,
- variabilita jednotlivých let mezi regiony na základě:
 - grafické analýzy pomocí krabicových grafů,
 - výpočtů statistických ukazatelů – průměr, rozptyl, směrodatná odchylka, variační koeficient,
 - trendu variačního koeficientu.

Tyto analýzy jsou prováděny na zmíněných ukazatelích v absolutní výši a také v relativní výši při přepočtu ukazatelů na 1 obyvatele pro zvýšení komparability. Regionální srovnávání je prováděno na úrovni NUTS 2 – regiony soudržnosti.

Časový vývoj během let prezentují základní data vybraných ukazatelů během sledovaného období, která určují vývoj kapitálové síly.

Grafická analýza variability je vytvořena na základě krabicových grafů, které jsou tvořeny mediánem, tj. nejčastější naměřenou hodnotou, kvantily 25% – 75%, které tvoří krabice grafu, rozsahem neodlehlych hodnot, které jsou znázorněny v grafu svorkou, a dále odlehlými a extrémními hodnotami, které se výrazně vzdalují od ostatních naměřených hodnot. V grafech jsou sledována rozpětí dat mezi jednotlivými regiony a jejich vývoj během let. Zvětšování

rozpětí během po sobě jdoucích let by signalizovalo divergenci regionů, naopak zmenšování rozpětí by znamenalo konvergenci regionů.

Pro ověření vývoje kapitálové síly a konvergence a divergence mezi regiony jsou dále vypočteny statistické ukazatele. Hodnotami průměru je ověřován vývoj celkové kapitálové síly během let. Pokud je v určitém časovém období průměr rostoucí, kapitálová síla regionů se zvětšuje. Při klesajícím průměru kapitálová síla regionů klesá. Rozptyl je vypočítán jako podpůrný ukazatel pro výpočet směrodatné odchylky, která představuje rozptýlenost hodnot od průměru. Se vzrůstající směrodatnou odchylkou by se zvyšovala absolutní variabilita mezi regiony. Pro analýzu jsou však mnohem důležitější výsledky variačního koeficientu – poměr směrodatné odchylky na průměru, který prezentuje relativní variabilitu, ze které mají být vyvozeny závěry pro rozhodnutí o konvergenci či divergenci kapitálové síly mezi regiony ČR. Při poklesu variačního koeficientu během po sobě jdoucích let, je stanovena konvergence mezi regiony, naopak růst variačního koeficientu během let určuje divergenci kapitálové síly mezi regiony.

Ověření vývoje variačního koeficientu je provedeno na základě zjištění trendu. Hodnoty směrnice trendu určují konvergenci či divergenci v průměru za sledované období. Při hodnotách vyšších než 0,0005 směrnice trendu je zjištěna divergence mezi regiony, mezi hodnotami 0,0005 a -0,0005 regiony stagnují, a hodnoty nižší než -0,0005 určují konvergenci mezi regiony.

Při zjištění extrémních hodnot u některého regionu při grafické analýze variability jsou další výpočty variability provedeny jednak pro všechny regiony a jednak pro regiony modifikované o extrakci regionu s extrémními hodnotami.

Vybrané ukazatele pro analýzu

Jako výchozí ukazatel hodnotící růst kapitálové síly regionů je stanoven ukazatel tvorby hrubého kapitálu.

Ukazatel tvorby hrubého kapitálu je součástí výpočtu HDP pomocí výdajové metody. Tvorba hrubého kapitálu je tvořena třemi složkami:¹¹⁰

- tvorba hrubého fixního kapitálu,
- změna stavu zásob,
- čisté pořízení cenností.

Tvorba hrubého fixního kapitálu již byla definována v kapitole 1.3.

¹¹⁰ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Hrubý domácí produkt (HDP) metodika* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_%28hdp%29>. [cit. 2013-05-30].

Změna zásob představuje změnu v položkách surový materiál, nedokončená výroba, výrobky určené k prodeji a zboží. ČSÚ zkoumá změnu zásob čtvrtletně na základě dotazníkového šetření. Kalkulace změn zásob je založena hlavně na rozdílu zásob na skladě ve dvou po sobě jdoucích čtvrtletích rozděleného do 60 skupin dle klasifikace ekonomických činností NACE.¹¹¹

Čisté pořízení cenností představuje saldo transakcí s drahými kovy, starožitnostmi, klenoty a uměleckými předměty (obrazy, sochami apod.), které institucionální jednotky (včetně domácností) získávají prvotně, nikoli pro výrobu nebo konečnou spotřebu, nýbrž za účelem uchování hodnot.¹¹²

V důsledku nedostatku dat a nevýznamnosti v peněžních objemech změn stavu zásob a čistého pořízení cenností je jako základní ukazatel pro hodnocení analýzy kapitálové síly regionů vybrán ukazatel tvorby hrubého fixního kapitálu.

Dále jsou vybrány podpůrné ukazatele, které hodnotí kapitálovou sílu regionů dle sektorů ekonomiky, a to:

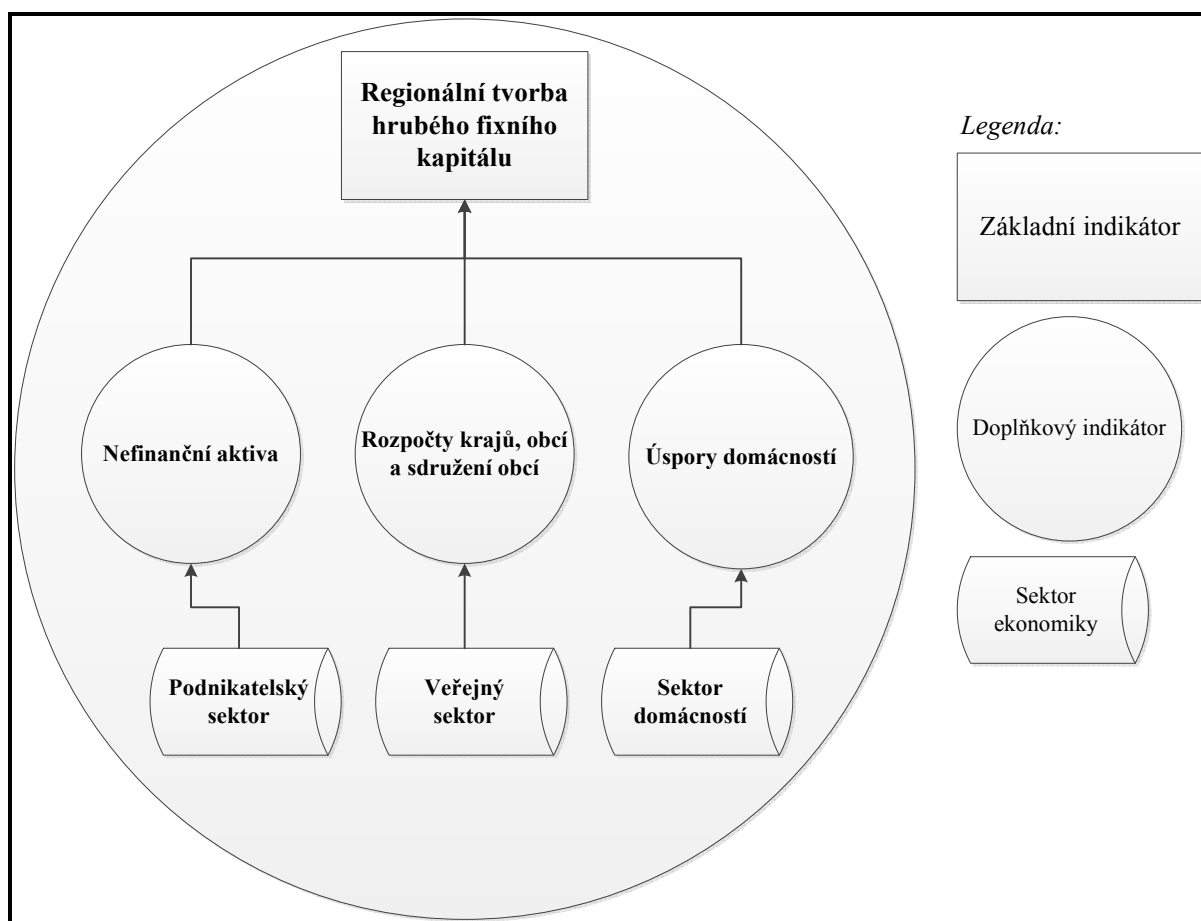
- za podnikatelský sektor – nefinanční aktiva,
- za veřejný sektor – veřejné rozpočty,
- za domácnosti – úspory domácností.

Celkový vytvořený model kapitálové síly regionů se skládá z výše uvedených ukazatelů a je zobrazen ve schématu č. 2.

¹¹¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Quarterly National Accounts Inventories* [online]. Vlastní překlad. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metodika_ctvrtletni_ucty/\\$File/09087474.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metodika_ctvrtletni_ucty/$File/09087474.pdf)>. [cit. 2013-05-30].

¹¹² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Metainformace k ukazateli: Čisté pořízení cenností* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/mi/mi_ukazatel.jsp?koduказ=2343>. [cit. 2013-05-30].

Schéma 2 – Model regionální kapitálové síly

Zdroj: vlastní zpracování

Nyní jsou analyzovány jednotlivé prvky modelu.

3.1 Analýza tvorby hrubého fixního kapitálu

THFK byla částečně analyzována již při hodnocení výkonnosti regionu v kapitole 1.3, která se zaměřovala převážně na meziroční růst ukazatele. V rámci této analýzy kapitálové síly je zkoumán vývoj THFK na základě variability mezi jednotlivými regiony.

Základní data pro zpracování analýzy za roky 2004 – 2011 jsou uvedeny v následující tabulce č. 18 pro regiony soudržnosti NUTS 2.

Tabulka 18 – THFK v regionech NUTS 2

(v mil. Kč)

Regiony NUTS 2	Roky							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	218 142	215 543	262 677	320 568	345 396	282 195	259 679	265 534
Střední Čechy	84 414	95 046	92 927	94 170	91 045	81 253	85 202	100 743
Severozápad	64 954	66 812	68 806	90 005	88 416	89 580	94 760	82 060
Severovýchod	85 530	75 368	72 659	86 011	99 477	83 607	110 517	102 808
Jihozápad	79 465	82 125	96 521	93 967	85 779	101 939	89 558	85 701
Jihovýchod	100 764	137 477	118 425	144 569	139 182	125 397	122 973	124 903
Střední Morava	66 492	62 294	68 737	74 509	74 702	78 733	80 168	71 847
Moravskoslezsko	59 533	69 929	79 405	85 809	107 187	83 377	87 692	89 026
ČR celkem	759 294	804 594	860 157	989 608	1 031 184	926 081	930 549	922 622

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-04-20].)

Největší THFK má Praha, která daleko převyšuje ostatní regiony. Do roku 2008 se objemy vytvořených investic zvyšovaly ve většině regionů a s příchodem ekonomické krize přišel náhlý pokles, který nejvíce zasáhl Prahu. Ve většině regionů poklesl ukazatel THFK v roce 2009, pouze západní Čechy dokázaly zvýšit svoji úroveň THFK.

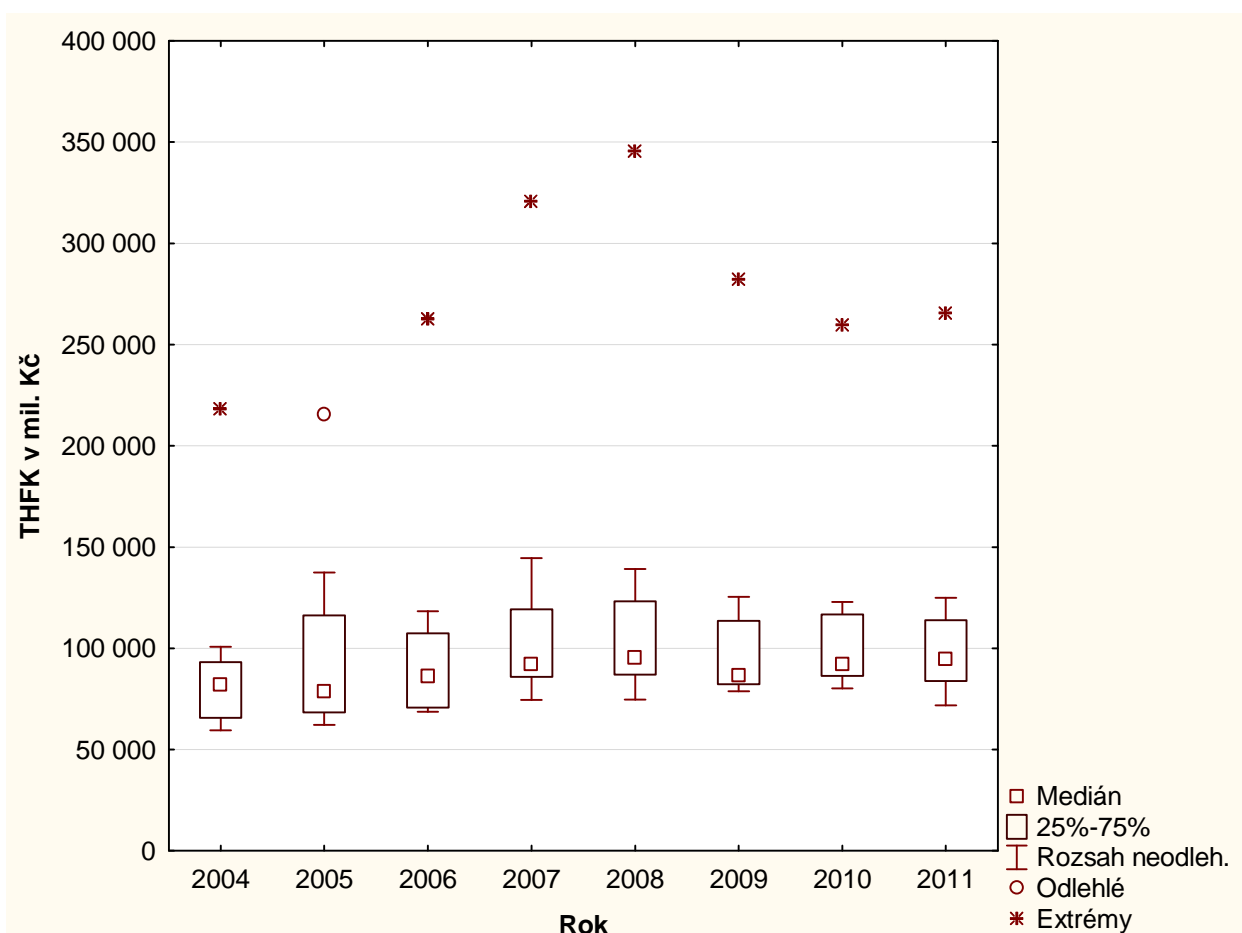
Přepočet THFK na 1 obyvatele byl již prezentován v tabulce č. 11

Analýza variability

Pro přesnější zkoumání konvergence (divergence) mezi regiony jsou provedeny analýzy variability mezi jednotlivými regiony a roky.

Variabilita THFK mezi regiony NUTS 2 je prezentována v grafu č. 2.

Graf 2 – Variabilita THFK v regionech NUTS 2

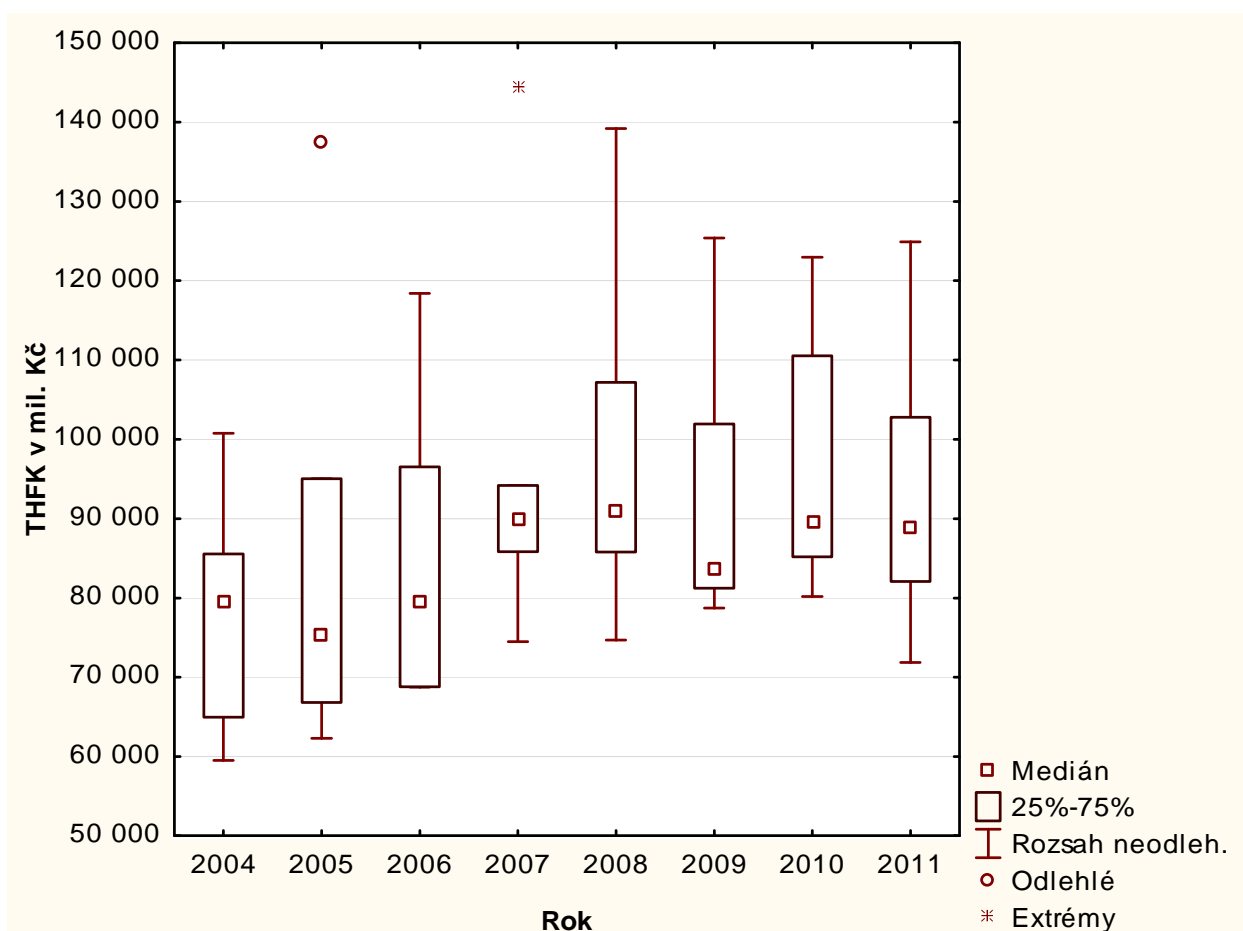

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Databáze Regionálních účtů [online]. Dostupné z WWW:

<[http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E11n%EDm%20%E81en%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4](http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E11n%EDm%20%E81en%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4)>. [cit. 2013-04-20.]

Variabilita naměřených hodnot mezi regiony NUTS 2 se měnila dle grafu č. 2 během posledních let, nejprve regiony divergovaly do roku 2008 – hlavně Praha, která se dostala až do extrémních hodnot, a po roce 2009 se začaly regiony přibližovat. V roce 2011 se rozpětí hodnot mezi regiony zvětšilo. Pokud z výpočtu odstraníme hodnoty Prahy, dostaneme modifikované zobrazení variability mezi ostatními regiony, které je zobrazeno v grafu č. 3.

Graf 3 – Variabilita THFK v regionech NUTS 2 (bez Prahy)

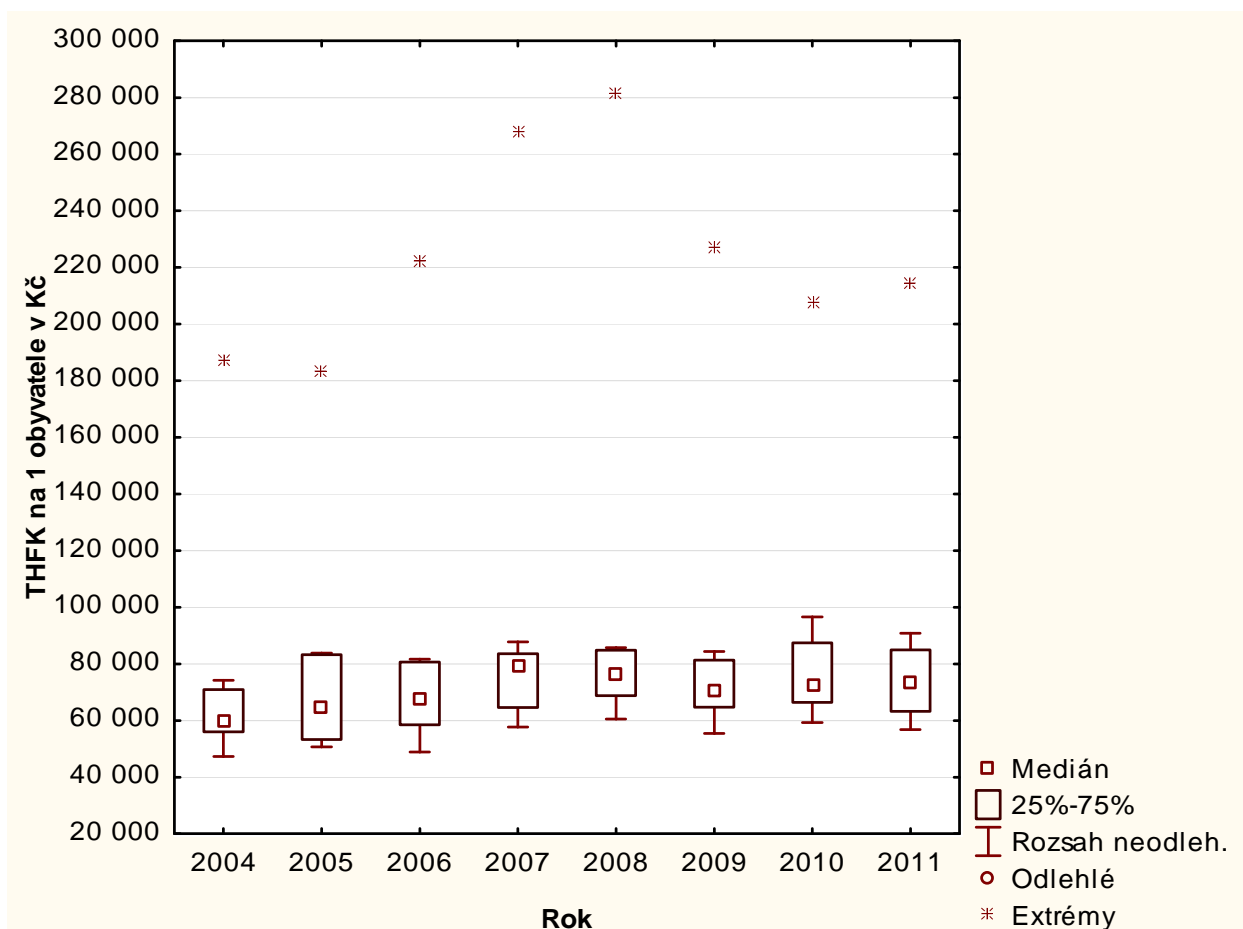
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Databáze Regionálních účtů [online]. Dostupné z WWW:

<[http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%20E11n%20EDm%20E8len%20ECn%20ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4](http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%20E11n%20EDm%20E8len%20ECn%20ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4)>. [cit. 2013-04-20].)

Při podrobnějším zkoumání grafu č. 3 tvoří největší rozdíly na základě dat z tabulky č. 18 region Jihovýchod se svými maximálními hodnotami v jednotlivých letech a během let silně fluktoval. V posledních třech letech ovšem dochází k přiblížení k ostatním regionům. Medián regionů měl během let cyklický charakter. Celková variabilita během let odpovídá již předchozím závěrům, že před rokem 2008 regiony NUTS 2 převážně divergovaly, po roce 2008 začínají konvergovat, ale v roce 2011 se variabilita opět zvýšila.

Z analýzy výkonnosti (kapitola 1.3) THFK na 1 obyvatele je provedeno grafické zkoumání variability v grafu č. 4.

Graf 4 – Variabilita THFK na 1 obyvatele v regionech NUTS 2

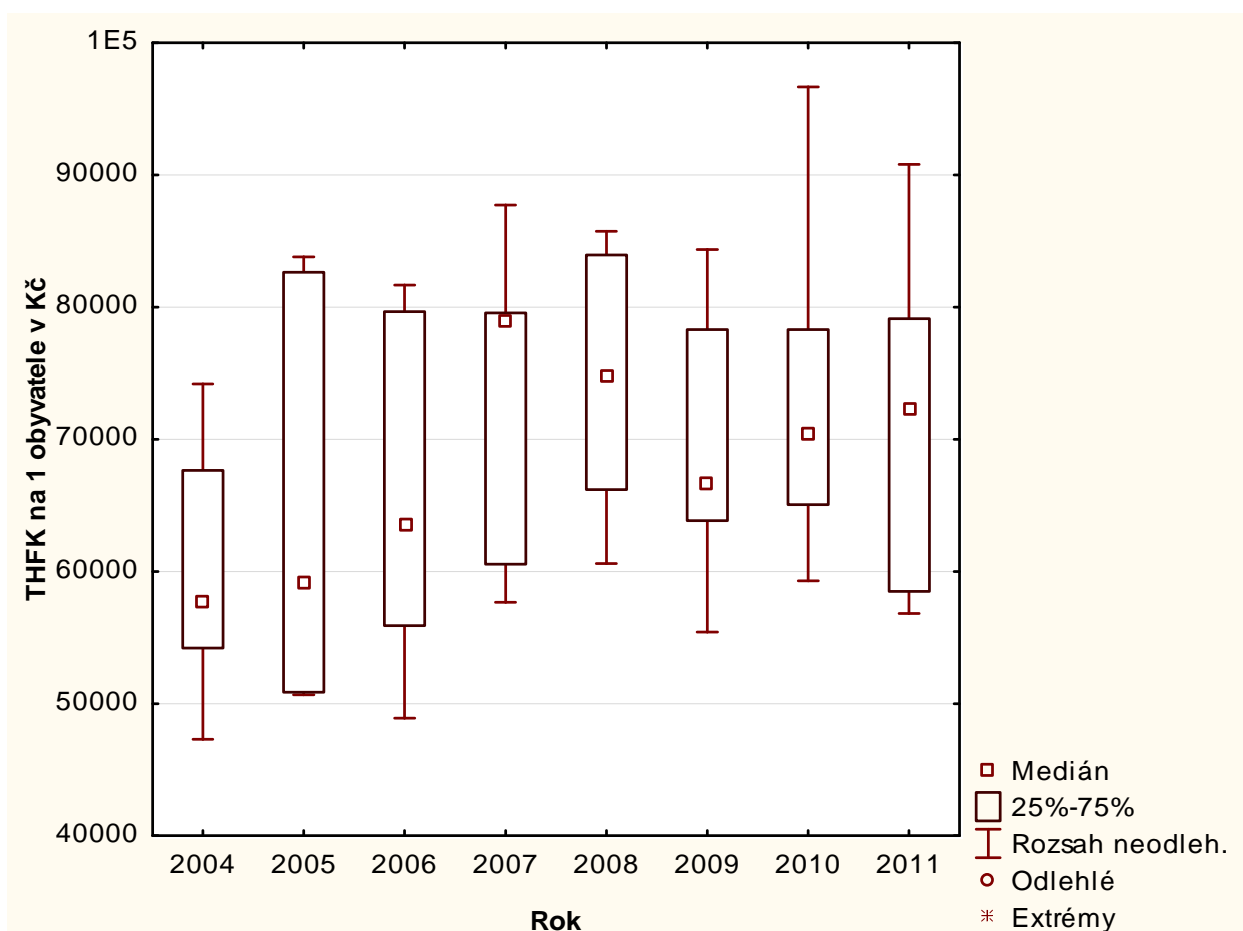
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:

<[http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%20E11n%20EDm%20E8len%20ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4](http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%20E11n%20EDm%20E8len%20ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4)>. [cit. 2013-04-10].)

V grafu č. 4 je zobrazena odlehlost hodnot THKF na 1 obyvatele mezi regiony. Celkový průběh je obdobný jako v grafu č. 2. Na základě dat z tabulky č. 11 tvoří extrémní hodnoty opět Praha.

Graf č. 5 zobrazuje variabilitu THFK na 1 obyvatele očištěnou od dat regionu Praha.

Graf 5 – Variabilita THFK na 1 obyvatele v regionech NUTS 2 (bez Prahy)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:

<[http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%20E11n%20EDm%20E8len%20ECn%20ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4](http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%20E11n%20EDm%20E8len%20ECn%20ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4)>. [cit. 2013-04-10].)

Grafická analýza THFK na 1 obyvatele dle grafu č. 5 naznačuje cyklický vývoj variability mezi jednotlivými regiony vyjma Prahy. Během let 2004 až 2005 se zvyšuje rozpětí hodnot THFK na 1 obyvatele mezi regiony. V letech 2006 až 2008 variabilita klesá, mezi roky 2009 až 2010 se zvyšuje a v roce 2011 variabilita opět klesla.

Pro přesnější určení vývoje kapitálové síly v jednotlivých regionech a jejich konvergence či divergence jsou dále provedeny výpočty variability.

Výsledky výpočtů variability THFK jsou zobrazeny v tabulce č. 19.

Tabulka 19 – Výpočet variability THFK v letech 2004 až 2011

Rok	Statistické ukazatele			
	Průměr v mil. Kč	Rozptyl v mld. Kč	Směrodatná odchylka v mil. Kč	Variační koeficient
2004	94 912	2 326 696	48 236	0,5082
2005	100 574	2 391 290	48 901	0,4862
2006	107 520	3 691 898	60 761	0,5651
2007	123 701	5 919 987	76 941	0,6220
2008	128 898	7 022 775	83 802	0,6501
2009	115 760	4 164 262	64 531	0,5575
2010	116 319	3 113 205	55 796	0,4797
2011	115 328	3 448 738	58 726	0,5092
2004 - 2011	112 876	4 122 707	64 208	0,5688

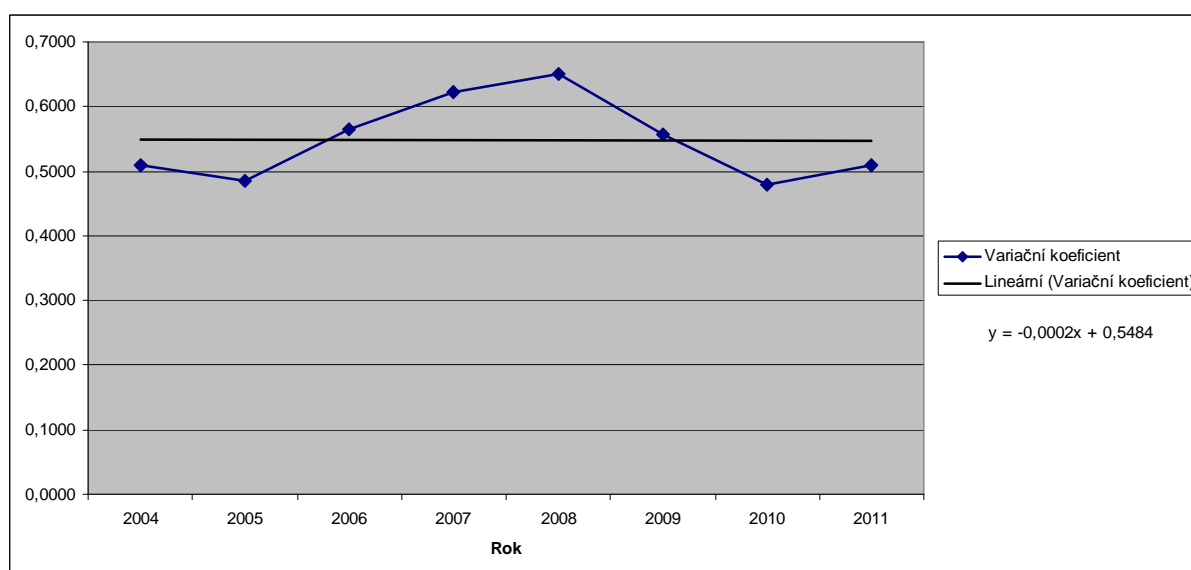
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:

<<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E11n%EDm%20%E81en%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-04-20].)

Celkový trend ukazatele THFK na základě hodnot průměru z tabulky č. 19 má rostoucí charakter, i když v roce 2009 došlo k poklesu. Směrodatná odchylka se zvýšila mezi roky 2004 a 2008 téměř dvojnásobně a tedy variabilita mezi regiony se zvyšuje, ale protože se zároveň zvyšuje i průměr, tak je tu jisté zmírnění růstu rozdílů mezi regiony, které je vyjádřené variačním koeficientem. Celkové zvýšení mezi lety 2004 a 2008 je okolo 14 %. Po roce 2008 dochází ke sblížování regionů, kdy poklesla směrodatná odchylka z 83 802 mil. Kč až na 55 796 mil. Kč v roce 2010. Celkové snížení variability bylo asi 17 %. V roce 2011 se variabilita zvýšila o 3 %. V roce 2011 se variační koeficient blíží svou hodnotou roku 2004. Celková směrodatná odchylka za sledované období tvoří 57 % celkového průměru.

Celkový průběh variability je zobrazen v grafu č. 6.

Graf 6 – Celkový trend variability THFK v letech 2004 až 2011

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:

<<http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%20E11n%20EDm%20E8len%20ECn%20ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-04-20].)

Na základě grafu č. 6 je zjištěn klesající trend variability THFK mezi regiony NUTS 2. Z důvodu zvyšování variability v letech 2005 až 2008 a úměrným snížením v dalších letech regiony celkově stagnovaly v rámci variability THFK během let 2004 až 2011. Trend variačního koeficientu se ročně snižuje pouze o 0,0002 dle směrnice.

Nyní je provedena stejná analýza na datech očištěných od dat regionu Praha pro zpřesnění výsledků. Výsledky výpočtů prezentuje tabulka č. 20.

Tabulka 20 – Výpočet variability THFK v letech 2004 až 2011 (bez Prahy)

Rok	Statistické ukazatele			
	Průměr v mil. Kč	Rozptyl v mld. Kč	Směrodatná odchylka v mil. Kč	Variační koeficient
2004	77 307	179 784	13 408	0,1734
2005	84 150	574 892	23 977	0,2849
2006	85 354	288 894	16 997	0,1991
2007	95 577	438 088	20 931	0,2190
2008	97 970	373 558	19 328	0,1973
2009	91 984	236 615	15 382	0,1672
2010	95 839	202 487	14 230	0,1485
2011	93 870	257 837	16 057	0,1711
2004 - 2011	90 256	364 519	19 092	0,2115

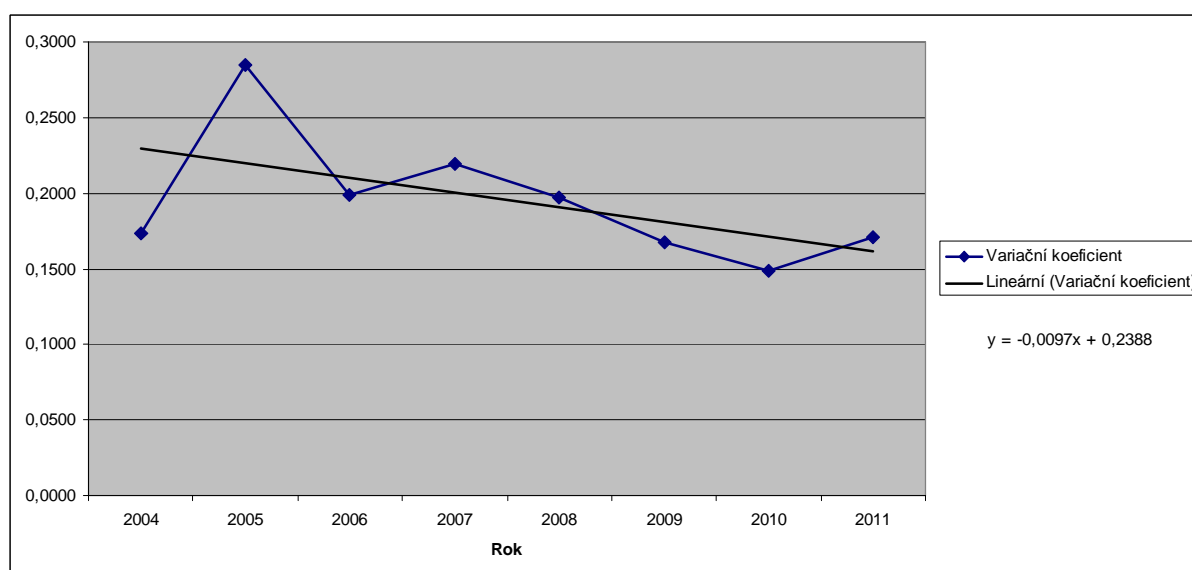
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:

<<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-04-20].)

Po srovnání výsledků při odstranění extrémních hodnot Prahy v tabulce č. 20 lze konstatovat, že trend THFK se nezměnil, ovšem variabilita se snížila výrazně. Směrodatná odchylka byla nejvyšší v roce 2005. Celková variabilita vyjádřená variačním koeficientem kolísala do roku 2007. Po roce 2008 došlo k přiblížení regionů snížením variability na 15 % průměru THFK. Variabilita roku 2011 je tudíž nižší, než jaká byla v roce 2004. Celková variabilita za sledované období vyjádřená variačním koeficientem je 21 % z celkového průměru THFK. Očištěním od hodnot Prahy se variabilita snížila až trojnásobně.

Trend variability je zobrazen v grafu č. 7.

Graf 7 – Celkový trend variability THFK v letech 2004 až 2011 (bez Prahy)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <[http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4](http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4)>. [cit. 2013-04-20].)

Trend variability při extrakci dat Prahy je klesající na základě grafu č. 7. To znamená, že Praha byla příčinou cyklického vývoje variability mezi regiony, který vedl celkově ke stagnaci. Ostatní regiony spolu konvergovaly v letech 2004 až 2011 a to na základě klesající směrnice trendu variačního koeficientu, který klesal o 0,0097 ročně.

Dále je proveden výpočet variability THFK na 1 obyvatele. Výsledky jsou zobrazeny v tabulce č. 21.

Tabulka 21 – Výpočet variability THFK na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011

Rok	Statistické ukazatele			
	Průměr v Kč	Rozptyl v tis. Kč	Směrodatná odchylka v Kč	Variační koeficient
2004	75 941	1 825 033	42 720	0,5625
2005	79 518	1 688 801	41 095	0,5168
2006	85 594	2 767 397	52 606	0,6146
2007	97 564	4 239 621	65 112	0,6674
2008	100 247	4 775 431	69 104	0,6893
2009	89 568	2 772 648	52 656	0,5879
2010	89 844	2 085 279	45 665	0,5083
2011	89 303	2 343 804	48 413	0,5421
2004 - 2011	88 447	2 871 075	53 582	0,6058

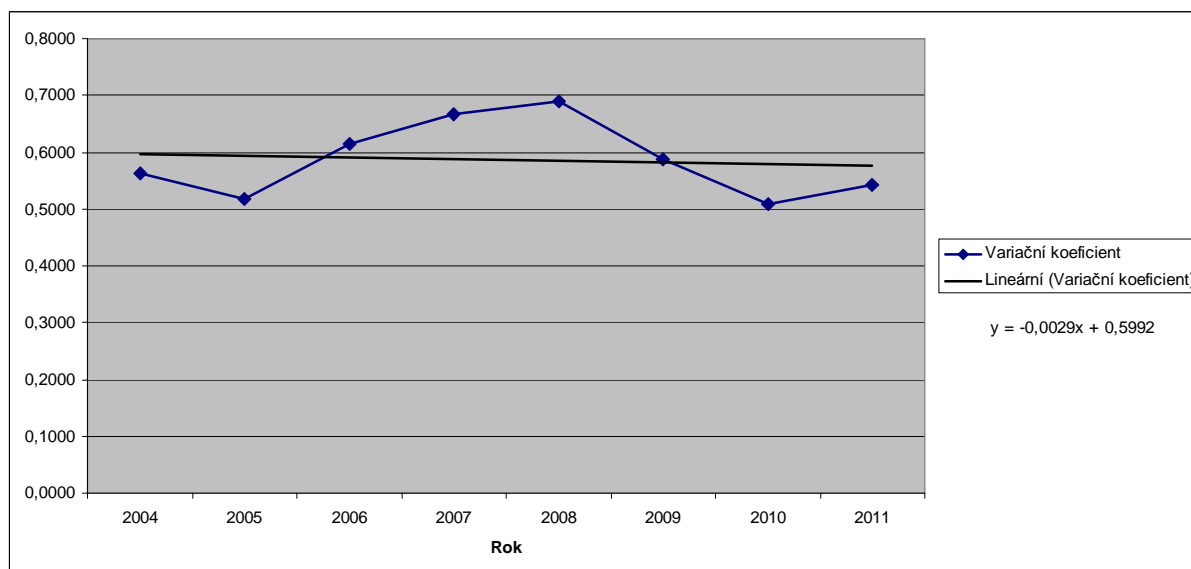
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:

<<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-04-10].)

THFK na 1 obyvatele se zvyšovala dle hodnot průměrů z tabulky č. 21 až do roku 2008 a poté klesla v roce 2009 a v dalších letech stagnovala. Z průběhu variačního koeficientu je zjištěno, že regiony během let 2005 až 2008 divergovaly, po roce 2008 začaly konvergovat, ale v roce 2011 se variabilita opět zvýšila. Celkově se variabilita mírně snížila za sledované období, protože variační koeficient v roce 2011 je nižší než v roce 2004. Variabilita THFK na 1 obyvatele je vyšší než variabilita celkového THFK mezi regiony.

V grafu č. 8 je sledován celkový průběh variability THFK na 1 obyvatele.

Graf 8 – Celkový trend variability THFK na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>. [cit. 2013-04-10].)

Průběh variability THFK na 1 obyvatele dle grafu č. 8 se graficky shoduje s THFK z grafu č. 6, ale na základě velikosti směrnice trendu je zjištěno, že regiony konvergovaly v rámci variability THFK na 1 obyvatele. Trend variability THFK na 1 obyvatele se snižuje o 0,0029 ročně. Je to tedy mírná konvergence mezi regiony ČR.

Jak se měnila variabilita očištěná od hodnot Prahy, prezentuje tabulka č. 22.

Tabulka 22 – Výpočet variability THFK na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011 (bez Prahy)

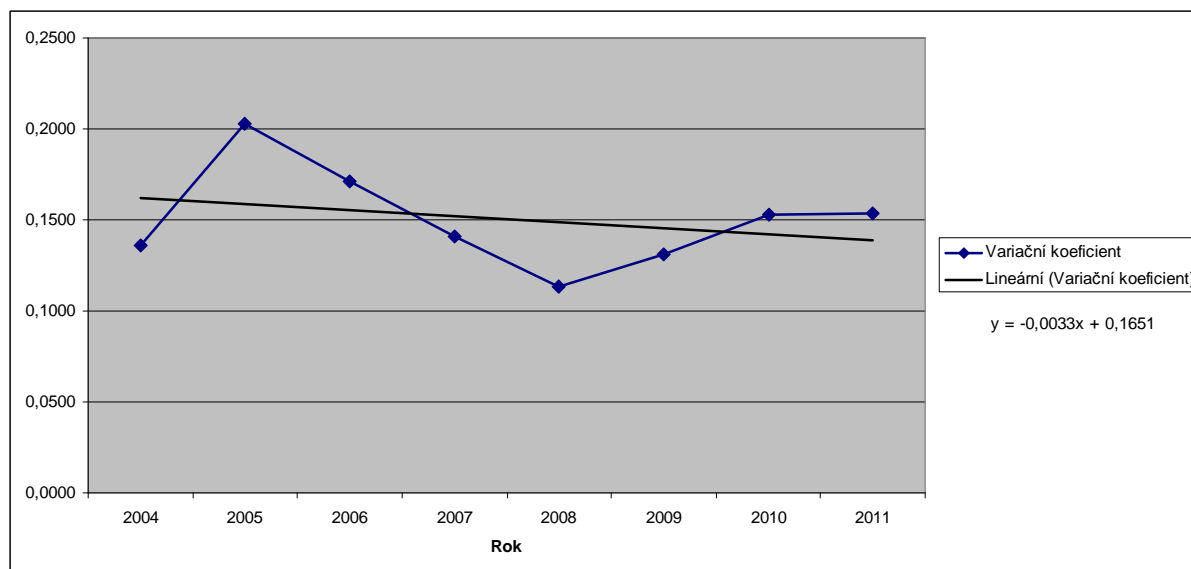
Rok	Statistické ukazatele			
	Průměr v Kč	Rozptyl v tis. Kč	Směrodatná odchylka v Kč	Variační koeficient
2004	60 054	66 678	8 166	0,1360
2005	64 696	172 678	13 141	0,2031
2006	66 117	127 817	11 306	0,1710
2007	73 225	106 443	10 317	0,1409
2008	74 298	70 786	8 413	0,1132
2009	69 930	83 493	9 137	0,1307
2010	73 042	124 743	11 169	0,1529
2011	71 419	119 739	10 943	0,1532
2004 - 2011	69 098	131 017	11 446	0,1657

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <[http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4](http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4)>. [cit. 2013-04-10].)

Trend THFK na 1 obyvatele se výrazně nezměnil po odstranění dat Prahy dle průměrů tabulky č. 22. Ovšem variabilita poklesla radikálně. Variační koeficient mírně fluktoval během let. V letech 2005 – 2008 dochází ke konvergenci mezi regiony na základě poklesu variačního koeficientu. Od roku 2009 regiony divergují, to znamená, že se variabilita THFK na 1 obyvatele vyjma Prahy vyvíjela opačně než u předchozích měření, jejichž variabilita se v letech 2009 a 2010 snižovala.

Celkový průběh variačního koeficientu THFK na 1 obyvatele při extrakci dat Prahy je prezentován v grafu č. 9.

Graf 9 – Celkový trend variability THFK na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011 (bez Prahy)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:

<<http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%20E1ln%20EDm%20E8len%20ECn%20ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-04-10].)

Průběh modifikovaného variačního koeficientu THFK na 1 obyvatele o hodnoty Prahy v grafu č. 9 je výrazně odlišný od celkového průběhu variačního koeficientu THFK na 1 obyvatele. I přes zvýšení variability THFK na 1 obyvatele vyjma Prahy v letech 2005, 2009 a 2010 regiony celkově konvergovaly. Konvergence však byla velmi mírná, neboť trend klesal ročně pouze o 0,0033. Při extrakci Prahy se nezměnil směr trendu, pouze jeho grafický průběh. Zatímco trend THFK na 1 obyvatele začíná klesat od hodnoty 0,5992, tak při extrakci Prahy je to od 0,1651, to znamená téměř čtyřikrát nižší variabilitu.

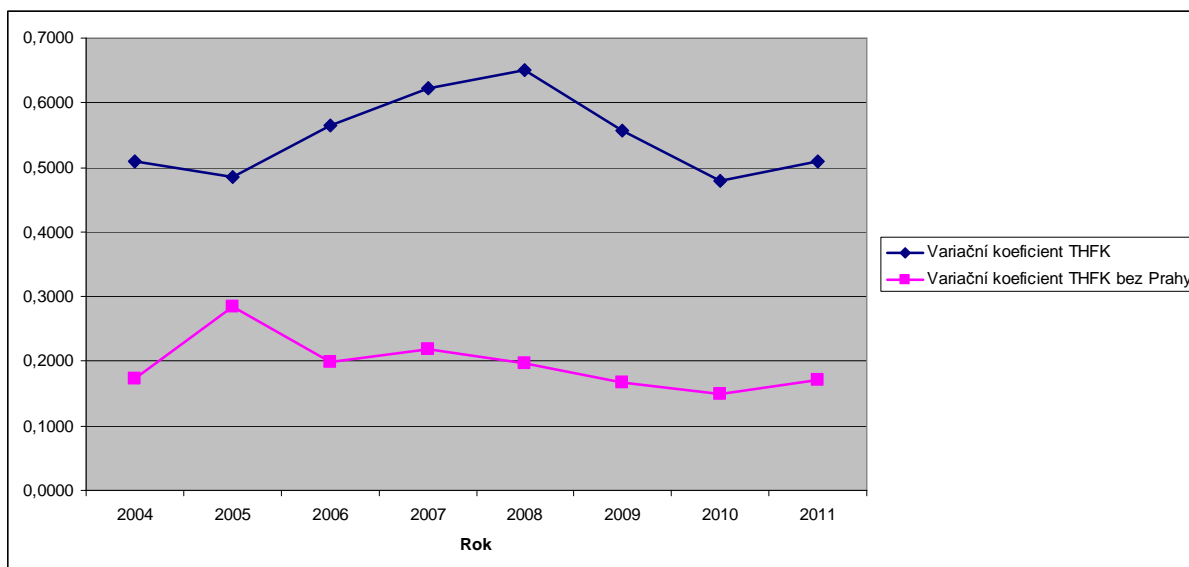
Závěr analýzy THFK

Celková kapitálová síla regionů rostla během let 2004 až 2008 ze 75 941 Kč na 100 247 Kč v rámci THFK na 1 obyvatele a v roce 2009 došlo k poklesu kapitálové síly na 89 568 Kč. V letech 2009 až 2011 kapitálová síla stagnovala vlivem ekonomické krize.

Regiony měly tendenci divergovat v letech 2004 až 2008 na základě růstu variačního koeficientu celkového THFK a THFK na 1 obyvatele. Od příchodu ekonomické krize v roce 2009 začínají regiony konvergovat k sobě, neboť variační koeficient THFK a THFK na 1 obyvatele se snižuje v letech 2009 až 2011. Největší rozdíly v kapitálové síle má Praha, která ovlivňuje významně rozptýlenost hodnot.

Pokud do analýzy není zahrnuta Praha, tak rozptýlenost kapitálové síly výrazně klesne, ale také se změní její průběh. Porovnání variability THFK a THFK bez Prahy prezentuje graf č. 10.

Graf 10 – Porovnání variačních koeficientů regionální THFK a THFK bez Prahy

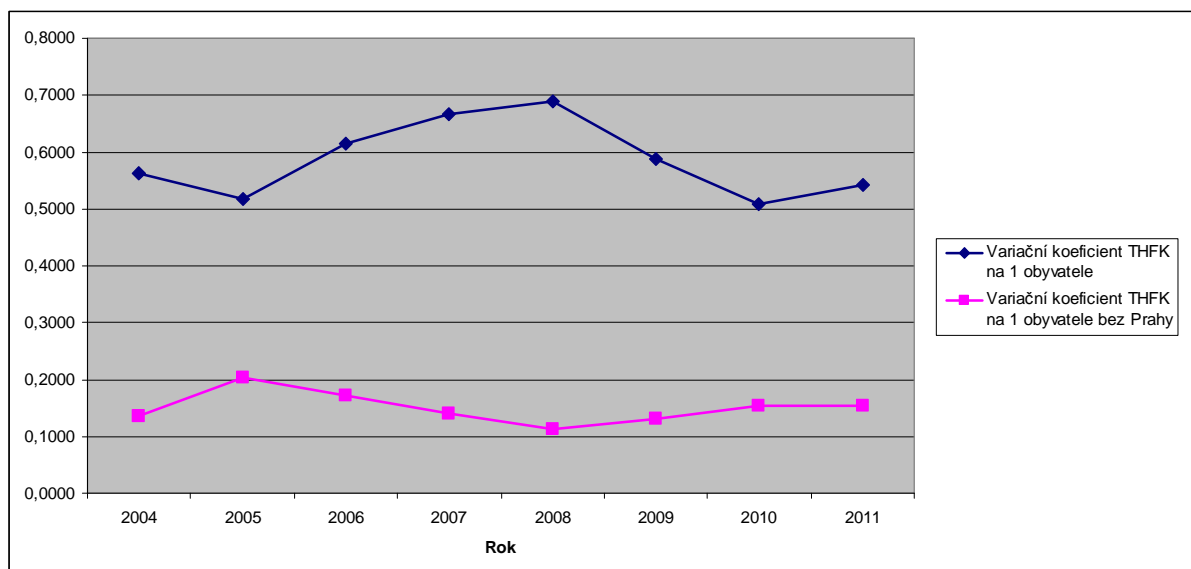

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:

<<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E11n%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-04-10].)

V letech 2005 – 2008 dochází ke konvergenci mezi regiony vyjma Prahy na rozdíl od THFK s Prahou dle grafu č 10, to znamená, že Praha se vzdalovala od ostatních regionů v letech 2005 až 2008. V letech 2009 až 2011 se Praha naopak přibližuje k ostatním regionům. Porovnání variačních ukazatelů při přepočtu na 1 obyvatele zobrazuje graf č. 11.

Graf 11 – Porovnání variačních koeficientů regionální THFK a THFK bez Prahy při přepočtu na 1 obyvatele

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:

<[http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%20E1ln%20EDm%20E8len%20ECn%20ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4](http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%20E1ln%20EDm%20E8len%20ECn%20ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4)>. [cit. 2013-04-10].)

V rámci THFK na 1 obyvatele bez Prahy došlo dokonce k divergenci po roce 2008 dle grafu č. 11. To znamená, že Praha se po roce 2008 přibližovala k ostatním regionům, které však začaly divergovat mezi sebou. Vliv měl i rozdílný vývoj počtu obyvatel v jednotlivých regionech, protože v roce 2009 se zvýšil počet obyvatel významně pouze v Praze a Středních Čechách (vývoj středního stavu obyvatelstva v jednotlivých regionech je zobrazen v příloze č. 1).

Celkový vývoj THFK a THFK na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011 směřuje ke konvergenci mezi regiony ČR. Pouze v analýze celkového THFK byla zaznamenána stagnace variability mezi regiony. Tato stagnace je způsobena vyrovnáním divergentních sil v letech 2004 až 2008 a konvergentních sil mezi roky 2009 až 2011. Při extrakci regionu Praha z analýzy byla zjištěna konvergence mezi zbylými regiony za sledované období.

3.2 Analýza nefinančních aktiv podnikatelského sektoru

Pořízení nefinančních aktiv představuje jeden ze základních nástrojů, kterým se zkoumá růst čistého jmění subjektů. V rámci pořízení nefinančních aktiv jsou zkoumány ukazatele:¹¹³

- THFK
- spotřeba fixního kapitálu (úbytek hodnoty fixního kapitálu vlivem fyzického opotřebení a morálního zastarávání v tržních hodnotách se záporným znaménkem¹¹⁴),
- změna zásob,
- čisté pořízení cenností,
- čisté pořízení nevyráběných nefinančních aktiv,
- čisté půjčky (+), výpůjčky (-),

jejichž sumarizací se vypočítává ukazatel změny čistého jmění vlivem úspor a kapitálových transferů. To znamená, že zkoumá vliv kapitálových transakcí na změnu čistého bohatství. Ukazatel je tvořen převážně rozdílem mezi THFK a spotřebou fixního kapitálu. Ostatní položky nemají významný vliv na celkovou výši, a proto nejsou dále zkoumány.

V rámci analýzy nefinančních aktiv podnikatelského subjektu jsou zkoumány relace mezi THFK a spotřebou fixního kapitálu, to znamená, zda tvorba nových aktiv převyšuje spotřebu a v jakém poměru. Data jsou zkoumána na národní úrovni vzhledem k nedostatku dat pro regionální srovnání. Podnikatelský sektor je tvořen dle Českého statistického úřadu sektorem nefinančních podniků a sektorem finančních institucí.

Přehled dat THFK v jednotlivých sektorech je zobrazen v tabulce č. 23.

Tabulka 23 – THFK v subsektorech podnikatelském sektoru

(v mil. Kč)

Sektor	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Nefinanční podniky	484 023	503 084	519 922	616 297	629 851	534 682	520 775
Finanční instituce	15 628	13 437	16 781	17 143	23 605	15 493	21 608
Celkem	499 651	516 521	536 703	633 440	653 456	550 175	542 383

¹¹³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Historická ročenka národních účtů 1990 až 2010: Sektorová struktura národního hospodářství* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/5013-12-n_2012-05>. [cit. 2013-04-10].

¹¹⁴ SIXTA, J., *Odhady spotřeby fixního kapitálu* [online]. Dostupné z WWW: <<http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf07c2/sixta.pdf>>. [cit. 2013-07-05].

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Historická ročenka národních účtů 1990 až 2010: Sektorová struktura národního hospodářství* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/5013-12-n_2012-05>. [cit. 2013-04-10].

Z tabulky č. 23 je patrné, že se ukazatel THFK v subsektorech podnikatelského sektoru vyvíjel obdobně jako celkový ukazatel THFK. Do roku 2008 včetně se THFK zvyšovala, v roce 2009 výrazně poklesla a klesající trend pokračuje i v roce 2010. Převážnou většinu THFK tvoří nefinanční podniky, protože sektor finančních institucí má nižší potřebu finančních aktiv pro příslušnou činnost.

V tabulce č. 24 je prezentována struktura spotřeby fixního kapitálu v jednotlivých sektorech.

Tabulka 24 – Spotřeba fixního kapitálu v subsektorech podnikatelského sektoru

(v mil. Kč)

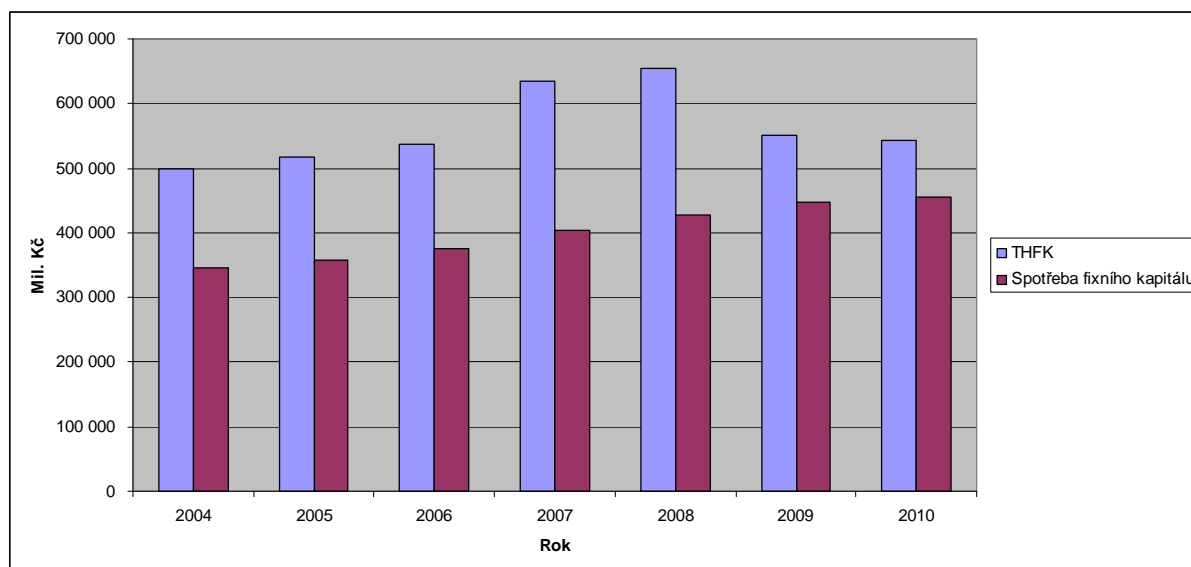
Sektor	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Nefinanční podniky	-330 385	-343 552	-360 338	-387 285	-408 570	-427 910	-437 363
Finanční instituce	-15 423	-15 148	-15 970	-17 386	-18 777	-19 368	-18 696
Celkem	-345 808	-358 700	-376 308	-404 671	-427 347	-447 278	-456 059

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Historická ročenka národních účtů 1990 až 2010: Sektorová struktura národního hospodářství* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/5013-12-n_2012-05>. [cit. 2013-04-10].

Spotřeba fixního kapitálu se dle tabulky č. 24 stabilně zvyšovala během sledovaného období. Na spotřebu nemá vliv ekonomická krize, protože odpisování majetku je založeno na principech věrného a poctivého obrazu na základě zákona o účetnictví.

Grafické porovnání rozdílů ve výši THFK a spotřeby fixního kapitálu ilustruje graf č. 12.

Graf 12 – Porovnání THFK a spotřeby fixního kapitálu podnikatelského sektoru

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Historická ročenka národních účtů 1990 až 2010: Sektorová struktura národního hospodářství* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/5013-12-n_2012-05>. [cit. 2013-04-10].)

Graf č. 12 zobrazuje absolutní rozdíl mezi THFK a spotřebou fixního kapitálu v podnikatelském sektoru. Rozdíl se postupně zvyšoval do roku 2008 včetně a od roku 2009 se snižuje. To znamená, že se zvyšovalo celkové jmění podnikatelského sektoru v rámci navyšování kapitálu, jehož tvorba rostla rychleji než spotřeba vlivem opotřebení. Kapitálová síla se tedy zvyšovala do roku 2008 včetně, ale poté začala klesat na základě snižujícího se rozdílu mezi THFK a spotřebou fixního kapitálu, který je způsoben poklesem THFK a trendem spotřeby fixního kapitálu, který zůstává rostoucí.

Relace mezi THFK a spotřebou fixního kapitálu zjištěná jako poměr THFK a spotřeby fixního kapitálu je zobrazena v tabulce č. 25.

Tabulka 25 – Poměr mezi THFK a spotřebou fixního kapitálu

Sektor	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Nefinanční podniky	1,4650	1,4644	1,4429	1,5913	1,5416	1,2495	1,1907
Finanční instituce	1,0133	0,8870	1,0508	0,9860	1,2571	0,7999	1,1558
Celkem	1,4449	1,4400	1,4262	1,5653	1,5291	1,2301	1,1893

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Historická ročenka národních účtů 1990 až 2010: Sektorová struktura národního hospodářství* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/5013-12-n_2012-05>. [cit. 2013-04-10].)

Dle tabulky č. 25 THFK nefinančních podniků převyšovala spotřebu fixního kapitálu zhruba o polovinu celkové spotřeby do roku 2008. V roce 2009 poklesla THFK nefinančních podniků

natolik, že se významně přiblížila svým objemem ke spotřebě fixního kapitálu. To znamená, že podniky přestávaly investovat do nového fixního kapitálu a jejich tempo růstu čistého jmění výrazně pokleslo a s ním i kapitálová síla.

Finanční instituce se svojí THFK přibližovaly spotřebě v letech 2004 až 2007, v roce 2008 významně zvýšily THFK nad spotřebou, ale v roce 2009 poměr THFK ku spotřebě finančních institucí výrazně klesl a v roce 2010 THFK opět převyšuje spotřebu fixního kapitálu.

Závěr analýzy nefinančních aktiv podnikatelského sektoru

Z analýzy nefinančních aktiv podnikatelského sektoru byly zjištěny tyto závěry. Tvorba fixního kapitálu nefinančních podniků významně převyšovala spotřebu až do roku 2008 včetně. Rozdíl mezi THFK a spotřebou fixního kapitálu se v průběhu let 2004 až 2008 postupně zvyšoval a s tím i růst kapitálové síly podnikatelského sektoru. Ovšem ekonomická krize přinutila podniky k menším investicím do nového fixního kapitálu. Růst čistého jmění prostřednictvím hrubého fixního kapitálu se zpomalil, ovšem stále převyšuje spotřebu.

THFK finančních institucí v průběhu let 2004 až 2010 osciluje kolem výše spotřeby fixního kapitálu. Od roku 2008 jsou tyto výkyvy mezi THFK a spotřebou výraznější.

Celkově kapitálová síla podnikatelského sektoru a s ní i kapitálová síla regionů rostla v letech 2004 až 2008 na základě postupného zvyšování poměru THFK nad spotřebou a po roce 2009 kapitálová síla klesá na základě snížení tohoto poměru, ovšem stále THFK podnikatelského sektoru převyšuje spotřebu.

Z této analýzy nelze vyvodit závěry o konvergenci či divergenci regionů z důvodu nedostatku dat o spotřebě fixního kapitálu v regionálním členění.

3.3 Analýza veřejných rozpočtů

Soustava veřejných rozpočtů je nejdůležitější částí rozpočtové soustavy. Každý veřejný rozpočet je významným nástrojem státu a příslušné úrovně, resp. subjektu územní samosprávy. Veřejné rozpočty zajišťují funkce státu a článků územní samosprávy a dále zajišťují potřeby veřejného sektoru.

Veřejný rozpočet lze chápat jako:¹¹⁵

- peněžní fond, který je vytvářen, rozdělován a používán na principech nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti,
- bilanci příjmů a výdajů,
- finanční plán, který je sestavován na rozpočtové období,
- nástroj řízení a veřejné politiky.

Soustava veřejných rozpočtů ČR je členěna na:¹¹⁶

- nadnárodní rozpočet v případě existence nadnárodních seskupení (rozpočet EU),
- ústřední rozpočet v zemi (v ČR státní rozpočet),
- rozpočty územní samosprávy – rozpočty obcí, rozpočty vyšších stupňů územní samosprávy (v ČR rozpočty obcí, rozpočty krajů),
- rozpočty veřejných podniků a veřejnoprávních neziskových organizací ve veřejném sektoru (v ČR jsou to organizační jednotky státu a příspěvkové organizace).

V rámci analýzy veřejného sektoru jsou v této práci sledovány rozpočty krajů, obcí a sdružení obcí ČR v rámci regionálního členění NUTS 2.

Příjmy krajů, obcí a sdružení obcí ČR zahrnují:¹¹⁷

- daňové příjmy, do kterých patří daně z příjmů právnických a fyzických osob, daň z přidané hodnoty, silniční daň, majetkové daně a poplatky z vybraných činností a služeb (výše příjmu z jednotlivých daní je určena rozpočtovými pravidly pro jednotlivé jednotky územní samosprávy);
- nedaňové příjmy, kam patří příjmy z vlastní činnosti, odvody příspěvkových organizací, příjmy z pronájmu majetku, příjmy z úroků a příjmy z prodeje nekapitálového majetku;
- kapitálové příjmy, které zahrnují převážně příjmy z prodeje dlouhodobého majetku;

¹¹⁵ PEKOVÁ, J., *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008, 579 s. ISBN 978-80-7357-358-4.

¹¹⁶ PEKOVÁ, J., *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008, 579 s. ISBN 978-80-7357-358-4.

¹¹⁷ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?childsel0=2&cislotab=FIN4010UC_KR&kapitola_id=349&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&childsel0=2&pro_4_45=CZ072>. [cit. 2013-06-02].

- přijaté dotace, které se dělí na neinvestiční přijaté dotace a investiční přijaté dotace, a jsou získávány ze státního rozpočtu, Národního fondu, státních fondů a ze zahraniční (od cizích vlád či mezinárodních institucí), dotace z EU jsou převedeny přes Národní fond.

Příjmy krajů, obcí a sdružení obcí jsou tvořeny převážně daňovými příjmy a přijatými dotacemi a jejich výše zásadně ovlivňuje kapitálovou sílu veřejného sektoru.

Výdaje krajů, obcí a sdružení obcí ČR se dělí na:¹¹⁸

- běžné výdaje, které financují platy zaměstnanců územní samosprávy, chod obecního, městského či krajského úřadu, neinvestiční dotace podnikovým a neziskovým organizacím, neinvestiční transfery příspěvkovým organizacím a obyvatelstvu;
- kapitálové výdaje, ze kterých jsou pořizovány investiční nákupy, nákupy akcií a majetkových podílů, investiční dotace podnikatelským subjektům a investiční příspěvky příspěvkovým organizacím.

Běžné výdaje zajišťují zákonnou funkci územně samosprávných jednotek, vytvářejí podmínky pro fungování regionální politiky. Kapitálové výdaje představují aktivní účast jednotek samosprávy na rozvoji regionů, to znamená aplikace kapitálové síly veřejného sektoru.

Pro zpracování analýzy kapitálové síly veřejných rozpočtů jsou vybrána data z Českého statistického úřadu o rozpočtech krajů, obcí a sdružení obcí v letech 2007 až 2011, které rozšiřují původní data z tabulky č. 5 a jsou prezentována v tabulkách č. 26 a 27. Data rozpočtů z let 2004 až 2006 nejsou dostupná.

¹¹⁸ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4020UC_KR&vo=tabulka>. [cit. 2013-06-02].

Tabulka 26 – Struktura příjmů krajů, obcí a sdružení obcí v regionech NUTS 2

(v tis. Kč)

Regiony NUTS 2	Roky				
	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	60 968 505	66 420 967	64 206 830	68 365 541	63 752 468
– daňové příjmy	42 507 859	45 599 143	39 478 792	41 485 034	41 491 494
– nedaňové příjmy	1 772 072	2 439 233	2 722 447	2 417 900	2 356 246
– kapitálové příjmy	41 825	90 187	41 084	97 371	33 431
– přijaté dotace	16 646 749	18 292 404	21 964 507	24 365 236	19 871 297
Střední Čechy	38 510 846	41 792 756	42 235 596	43 377 052	43 580 086
– daňové příjmy	18 241 299	20 148 092	18 028 392	18 919 675	18 858 851
– nedaňové příjmy	3 150 716	3 328 742	3 286 455	3 721 138	3 338 516
– kapitálové příjmy	2 288 159	2 509 040	2 373 928	1 947 571	1 587 265
– přijaté dotace	14 830 672	15 806 882	18 546 822	18 788 667	19 795 455
Jihozápad	44 900 454	47 767 260	47 109 546	50 071 585	49 606 508
– daňové příjmy	20 943 016	23 495 370	21 042 588	21 568 613	21 438 464
– nedaňové příjmy	4 927 316	4 875 247	5 388 459	5 682 560	5 824 328
– kapitálové příjmy	1 676 651	2 134 010	1 809 902	1 575 392	1 337 018
– přijaté dotace	17 353 471	17 262 634	18 868 596	21 245 020	21 006 699
Severozápad	40 132 390	41 579 699	39 200 322	45 022 871	41 986 740
– daňové příjmy	17 526 489	18 890 590	16 849 788	17 449 363	17 565 948
– nedaňové příjmy	2 972 807	3 509 664	3 220 935	3 782 674	3 666 891
– kapitálové příjmy	1 706 936	2 248 066	1 800 334	1 693 547	1 060 759
– přijaté dotace	17 926 159	16 943 017	17 329 465	22 097 288	19 693 141
Severovýchod	50 662 902	53 441 074	53 476 981	59 298 470	55 065 798
– daňové příjmy	22 513 476	25 029 101	22 163 089	23 030 026	22 850 663
– nedaňové příjmy	4 159 927	4 169 904	4 175 469	4 740 981	5 357 080
– kapitálové příjmy	2 409 038	2 695 738	2 052 608	1 999 610	1 358 478
– přijaté dotace	21 580 460	21 546 330	25 085 815	29 527 857	25 499 577
Jihovýchod	59 862 795	64 622 944	64 124 923	68 497 459	65 465 365
– daňové příjmy	27 699 877	30 073 987	26 706 764	27 950 385	27 728 561
– nedaňové příjmy	4 787 439	4 829 053	4 824 690	4 661 672	5 501 575
– kapitálové příjmy	2 162 796	3 441 169	2 974 026	3 703 581	2 269 181

– přijaté dotace	25 212 683	26 278 734	29 619 441	32 181 821	29 966 048
Střední Morava	41 036 713	42 764 501	44 255 350	46 148 542	43 082 879
– daňové příjmy	17 955 373	19 410 864	16 940 919	17 687 489	17 522 647
– nedaňové příjmy	2 949 879	3 231 016	3 431 166	3 840 474	3 696 834
– kapitálové příjmy	1 250 133	1 463 045	1 344 329	1 153 730	825 243
– přijaté dotace	18 881 328	18 659 576	22 538 936	23 466 848	21 038 154
Moravskoslezsko	43 314 621	46 219 704	47 121 838	47 952 965	47 959 073
– daňové příjmy	20 042 962	21 590 790	19 124 428	19 893 593	19 703 965
– nedaňové příjmy	3 436 119	3 781 983	4 115 710	3 947 532	4 564 368
– kapitálové příjmy	1 547 081	1 699 491	2 014 328	1 774 752	877 232
– přijaté dotace	18 288 459	19 147 439	21 867 372	22 337 088	22 813 509
ČR celkem	379 389 226	404 608 905	401 731 386	428 734 485	410 498 917
– daňové příjmy	187 430 351	204 237 937	180 334 760	187 984 178	187 160 593
– nedaňové příjmy	28 156 275	30 164 842	31 165 331	32 794 931	34 305 838
– kapitálové příjmy	13 082 619	16 280 746	14 410 539	13 945 554	9 348 607
– přijaté dotace	150 719 981	153 937 016	175 820 954	194 009 825	179 683 880

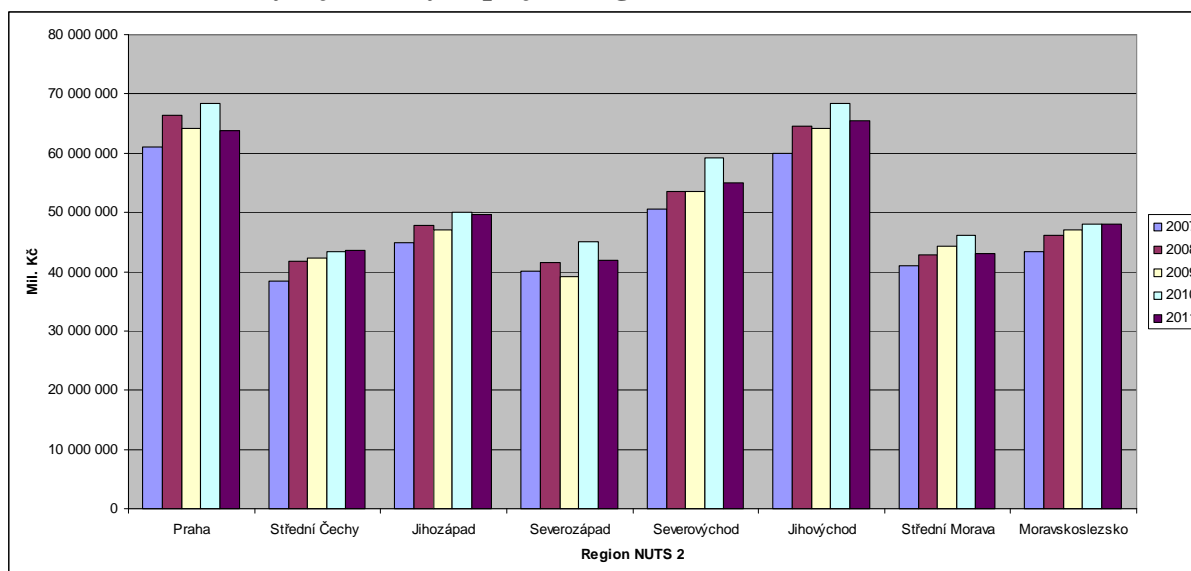
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Z tabulky č. 26 lze říci, že celkové příjmy krajů, obcí a sdružení obcí se v rámci regionů soudržnosti zvyšovaly až do roku 2010, v roce 2011 příjmy poklesly. Příjmy jsou tvořeny převážně daňovými příjmy a přijatými dotacemi. Změny celkových příjmů byly tvořeny převážně změnami ve výši přijatých dotací, které se ve všech regionech zvyšovaly do roku 2010 a v roce 2011 poklesly ve většině regionech kromě Středních Čech a Moravskoslezska, kde stagnovaly. Daňové příjmy kolísaly během let 2007 až 2010 ve všech regionech a v roce 2011 převážně stagnovaly, ale jejich změny neměly takový dopad na celkový vývoj.

V grafu č. 13 je zobrazen časový vývoj celkových příjmů jednotlivých regionů.

Graf 13 – Vývoj celkových příjmů regionů NUTS 2 v letech 2007 až 2011

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Nejvyšší objemy příjmů dosahují regiony Praha a Jihovýchod dle grafu č. 13. Celkové příjmy regionů se převážně zvyšovaly, i když došlo k poklesu v letech 2009 a 2011.

V tabulce č. 27 je zobrazena struktura výdajů krajů, obcí a sdružení obcí za jednotlivé regiony soudržnosti.

Tabulka 27 – Struktura výdajů krajů, obcí a sdružení obcí v regionech NUTS 2

(v tis. Kč)

Regiony NUTS 2	Roky				
	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	58 929 453	59 265 937	68 212 038	70 398 074	65 722 841
– běžné výdaje	38 263 660	39 718 829	43 450 777	49 166 613	46 078 586
– kapitálové výdaje	20 665 793	19 547 108	24 761 261	21 231 461	19 644 255
Střední Čechy	37 062 754	40 809 886	46 083 792	43 408 880	43 889 072
– běžné výdaje	28 955 204	31 627 604	33 954 634	32 406 348	32 064 617
– kapitálové výdaje	8 107 550	9 182 282	12 129 158	11 002 532	11 824 455
Jihozápad	43 291 599	46 548 947	49 961 550	48 986 842	48 648 149
– běžné výdaje	33 076 831	34 821 659	36 499 877	37 425 551	37 258 777
– kapitálové výdaje	10 214 768	11 727 288	13 461 673	11 561 291	11 389 372

Severozápad	39 075 694	40 791 717	43 433 272	45 072 762	43 788 150
– běžné výdaje	29 943 467	31 735 256	32 801 565	33 348 343	34 429 794
– kapitálové výdaje	9 132 227	9 056 461	10 631 707	11 724 419	9 358 356
Severovýchod	50 693 919	52 965 814	56 795 285	59 037 745	55 224 887
– běžné výdaje	38 900 117	40 827 263	42 847 528	43 098 660	43 519 429
– kapitálové výdaje	11 793 802	12 138 551	13 947 757	15 939 085	11 705 458
Jihovýchod	59 043 479	61 626 436	67 985 449	66 882 901	64 306 122
– běžné výdaje	44 633 154	46 496 093	49 750 264	50 286 751	49 489 695
– kapitálové výdaje	14 410 325	15 130 343	18 235 185	16 596 150	14 816 427
Střední Morava	40 326 781	42 388 290	46 979 895	46 534 430	43 613 519
– běžné výdaje	30 534 325	32 454 285	34 144 057	34 463 875	34 113 967
– kapitálové výdaje	9 792 456	9 934 005	12 835 838	12 070 555	9 499 552
Moravskoslezsko	41 539 413	45 545 458	48 403 307	49 913 848	47 699 240
– běžné výdaje	33 504 901	35 280 842	37 287 898	38 421 754	37 338 294
– kapitálové výdaje	8 034 512	10 264 616	11 115 409	11 492 094	10 360 946
ČR celkem	369 963 092	389 942 485	427 854 588	430 235 482	412 891 980
– běžné výdaje	277 811 659	292 961 831	310 736 600	318 617 895	314 293 159
– kapitálové výdaje	92 151 433	96 980 654	117 117 988	111 617 587	98 598 821

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Výdaje krajů, obcí a sdružení obcí dle tabulky č. 27 měly podobný průběh jako příjmy, tedy růst do roku 2010 a poté pokles. Výdaje jsou tvořeny z větší části běžnými výdaji. Kapitálové výdaje začínají klesat od roku 2010. Pokles celkových výdajů v roce 2011 byl způsoben převážně poklesem kapitálových výdajů, to znamená, že se méně investovalo do rozvoje regionů.

Rozdíl mezi příjmy a výdaji je prezentován v tabulce č. 28.

Tabulka 28 – Saldo rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí za regiony NUTS 2

(v tis. Kč)

Regiony NUTS 2	Roky				
	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	2 039 052	7 155 030	-4 005 208	-2 032 533	-1 970 373
Střední Čechy	1 448 092	982 870	-3 848 196	-31 828	-308 986
Jihozápad	1 608 855	1 218 313	-2 852 004	1 084 743	958 359
Severozápad	1 056 696	787 982	-4 232 950	-49 891	-1 801 410
Severovýchod	-31 017	475 260	-3 318 304	260 725	-159 089
Jihovýchod	819 316	2 996 508	-3 860 526	1 614 558	1 159 243
Střední Morava	709 932	376 211	-2 724 545	-385 888	-530 640
Moravskoslezsko	1 775 208	674 246	-1 281 469	-1 960 883	259 833
ČR celkem	9 426 134	14 666 420	-26 123 202	-1 500 997	-2 393 063

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&ccislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Jak vyplývá z tabulky č. 28, celkové rozpočty krajů, obcí a sdružení obcí za jednotlivé regiony byly přebytkové mezi roky 2007 – 2008, ale po roce 2009 jsou rozpočty schodkové. Je to způsobeno rychlejším růstem výdajů než příjmů v roce 2009, a to hlavně poklesem daňových příjmů a zvýšením kapitálových výdajů ve všech regionech. V roce 2010 a 2011 jsou rozpočty stále schodkové, ale blíží se více k vyrovnanému rozpočtu. Pokud si kraje a obce netvořily rezervy pro případ schodkových rozpočtů, musely řešit nedostatek finančních prostředků prostřednictvím krátkodobých úvěrů.

Pro regionální srovnání veřejných rozpočtů jsou velmi důležitá převedená data na 1 obyvatele pro přesnější hodnocení konvergence regionů. V následujících tabulkách jsou prezentována upravená data vybraných položek příjmů a výdajů krajů, obcí a sdružení obcí na 1 obyvatele.

Tabulka 29 – Přijaté dotace krajů, obcí a sdružení obcí na 1 obyvatele za regiony NUTS 2
(v Kč)

Regiony NUTS 2	Roky				
	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	13 913	14 929	17 671	19 465	16 052
Střední Čechy	12 494	12 991	14 961	14 945	15 549
Jihozápad	14 599	14 377	15 617	17 559	17 398
Severozápad	15 848	14 825	15 147	19 326	17 395
Severovýchod	14 468	14 335	16 628	19 548	16 905
Jihovýchod	15 299	15 850	17 786	19 299	17 873
Střední Morava	15 344	15 135	18 276	19 046	17 126
Moravskoslezsko	14 639	15 316	17 503	17 945	18 508
ČR celkem	14 601	14 759	16 758	18 447	17 118

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Přijaté dotace jsou významným nástrojem podpory rozvoje regionu, protože zahrnují dotace z EU, a proto jsou zde podrobněji zkoumány v objemu na 1 obyvatele na základě dat tabulky č. 29. Nejvíce přijatých dotací získává Jihovýchod a Severozápad, dále Severovýchod a Střední Morava. Naopak nejméně dotací dostávají Střední Čechy a také Praha. Přijaté dotace na 1 obyvatele se vyznačují rostoucím trendem do roku 2010 ve všech regionech, ale v roce 2011 převážně poklesly kromě Jihozápadu, který stagnoval, a Středních Čech, které naopak zvýšily objem svých přijatých dotací.

Tabulka 30 – Kapitálové výdaje krajů, obcí a sdružení obcí na 1 obyvatele za regiony NUTS 2
(v Kč)

Regiony NUTS 2	Roky				
	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	17 273	15 953	19 921	16 962	15 868
Střední Čechy	6 830	7 546	9 784	8 752	9 288
Jihozápad	8 593	9 767	11 142	9 555	9 433
Severozápad	8 073	7 924	9 293	10 254	8 266
Severovýchod	7 907	8 076	9 245	10 552	7 760
Jihovýchod	8 744	9 126	10 950	9 952	8 837
Střední Morava	7 958	8 057	10 408	9 797	7 733
Moravskoslezsko	6 431	8 211	8 897	9 233	8 406
ČR celkem	8 927	9 299	11 163	10 613	9 393

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislatab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Kapitálové výdaje představují jednu z hlavních položek veřejných rozpočtů, které ovlivňují kapitálovou sílu regionů. V tabulce č. 30 jsou přepočtené kapitálové výdaje na 1 obyvatele, které jsou použity pro zkoumání regionální konvergence či divergence. Kapitálové výdaje na 1 obyvatele měly rostoucí charakter do roku 2009 a poté začaly klesat. Regiony Severozápad, Severovýchod a Moravskoslezsko zaznamenaly pokles kapitálových výdajů až v roce 2011. Největší kapitálové výdaje vytváří Praha, které jsou v porovnávání s ostatními regiony ve dvojnásobné výši. Nejméně kapitálových výdajů mají regiony Moravskoslezsko a Střední Čechy, ovšem v roce 2011 jsou to regiony Severovýchod a Střední Morava.

Tabulka 31 – Saldo rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí na 1 obyvatele za regiony NUTS 2
(v Kč)

Regiony NUTS 2	Roky				
	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	1 704	5 840	-3 222	-1 624	-1 592
Střední Čechy	1 220	808	-3 104	-25	-243
Jihozápad	1 353	1 015	-2 361	897	794
Severozápad	934	689	-3 700	-44	-1 591
Severovýchod	-21	316	-2 200	173	-105
Jihovýchod	497	1 807	-2 318	968	691
Střední Morava	577	305	-2 209	-313	-432
Moravskoslezsko	1 421	539	-1 026	-1 575	211
ČR celkem	913	1 406	-2 490	-143	-228

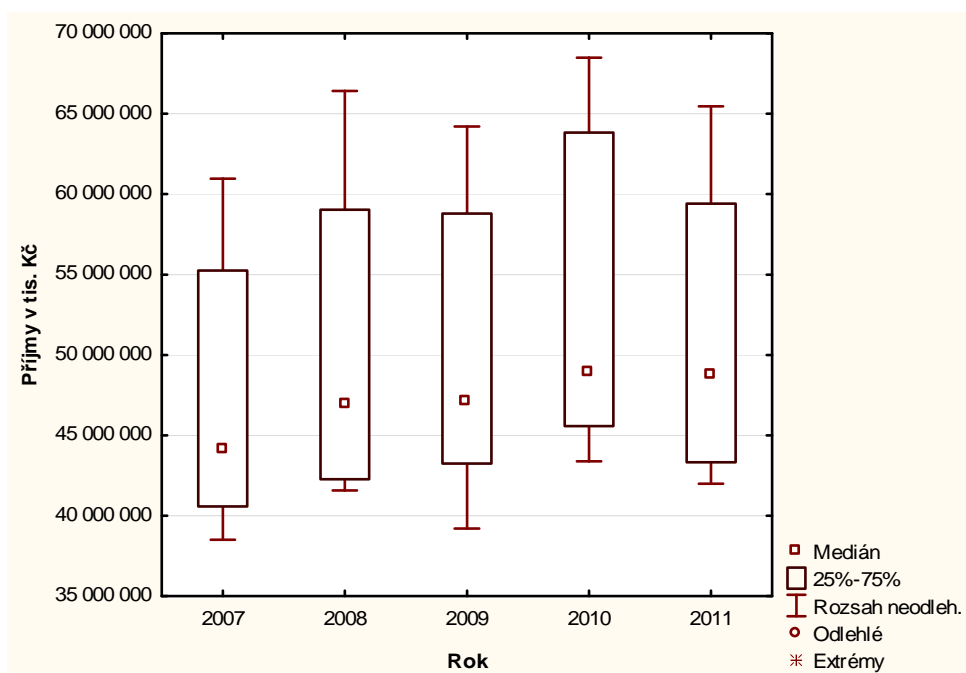
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Poslední ukazatel, který je podrobněji zkoumán v přepočtu na 1 obyvatele v tabulce č. 31, je saldo rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí. Agregované rozpočty byly převážně přebytkové v letech 2007 a 2008 v přepočtu na 1 obyvatele, ale v roce 2009 rozpočty výrazně klesly do záporu. Nejmenší schodek má Moravskoslezsko, které se však dostává do schodku i v roce 2010, kdy je na tom podstatně hůře než ostatní regiony, které již částečně byly přebytkové. Praha, která měla v letech 2008 a 2009 nejvyšší podíl přebytkového rozpočtu na 1 obyvatele, se dostala výrazně do záporných čísel v letech 2009 až 2011.

Analýza variability rozpočtů územní samosprávy

Nyní je zpracována analýza variability veřejných rozpočtů územní samosprávy. Nejprve jsou analyzovány příjmy jednak v grafickém vyjádření a jednak výpočtem ukazatelů variability. Grafické zobrazení variability celkových příjmů je zobrazeno v grafu č. 14.

Graf 14 – Variabilita příjmů v regionech NUTS 2

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Graf č. 14 zobrazuje odlehlost hodnot celkových příjmů krajů, obcí a sdružení obcí mezi jednotlivými regiony. Lze konstatovat, že odlehlost příjmů mezi jednotlivými regiony se výrazně nezměnila během sledovaného období. Vývoj příjmů má kolísavý charakter, s mírně rostoucím trendem.

Pro podrobnější výsledky jsou využity výpočty variability, které jsou zobrazeny v následující tabulce č. 32.

Tabulka 32 – Výpočet variability příjmů v letech 2007 až 2011

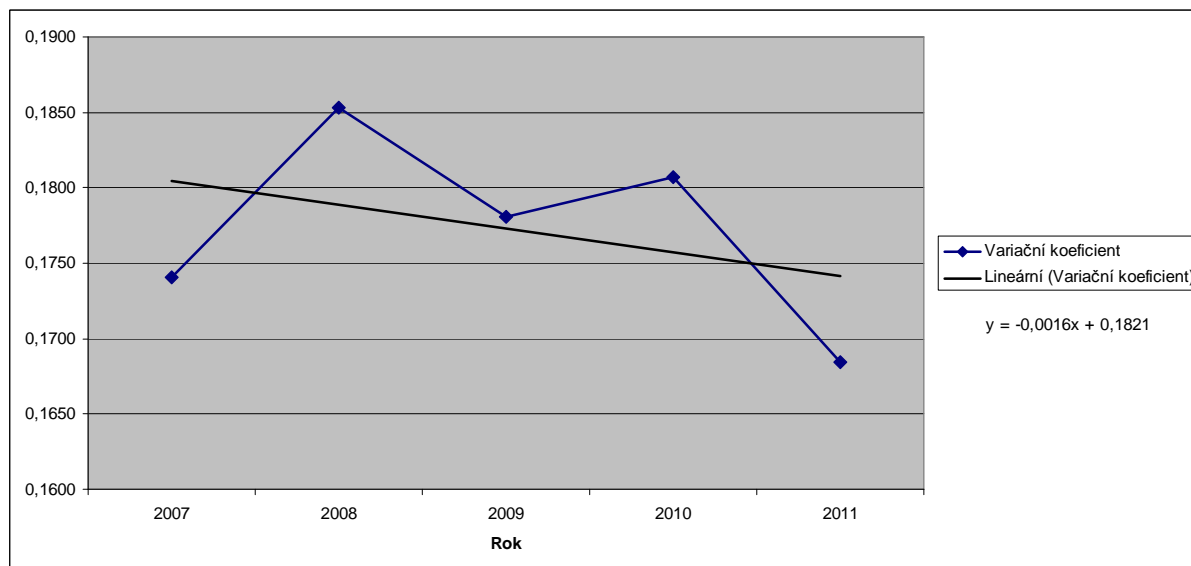
Rok	Statistiky			
	Průměr v tis. Kč	Rozptyl v ml. Kč	Směrodatná odchylka v tis. Kč	Variační koeficient
2007	47 423 653	68 166 541	8 256 303	0,1741
2008	50 576 113	87 819 115	9 371 185	0,1853
2009	50 216 423	79 952 589	8 941 621	0,1781
2010	53 591 811	93 795 783	9 684 822	0,1807
2011	51 312 365	74 723 276	8 644 263	0,1685
2007 - 2011	50 624 073	84 829 936	9 210 317	0,1819

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Z tabulky č. 32 je zřejmé, že variabilita celkových příjmů mírně kolísala během sledovaného období, ale jinak se výrazně nezměnila. Odlehlost jednotlivých regionů je kolem 18 % od průměru a to značí mírné odchýlení jednotlivých regionů. V roce 2011 byla variabilita celkových příjmů mezi regiony nejnižší.

Trend variačního koeficientu celkových příjmů krajů, obcí a sdružení obcí je zobrazen v grafu č. 15.

Graf 15 – Celkový trend variability příjmů v letech 2007 až 2011

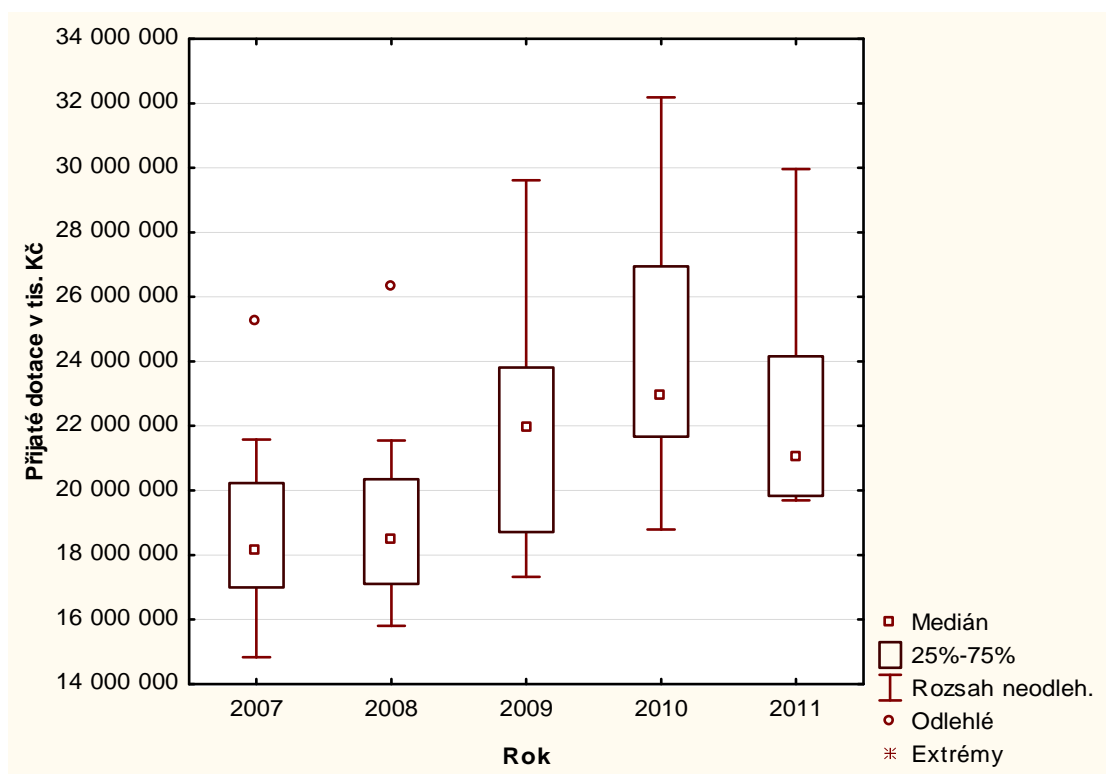

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Variabilita celkových příjmů mezi regiony se snižovala v průměru v letech 2007 až 2011 na základě záporné směrnice lineárního trendu variačního koeficientu z grafu č. 15. To znamená, že regiony konvergovaly na základě vývoje celkových příjmů krajů, obcí a sdružení obcí. Variační koeficient klesal o 0,0016 ročně. Je to tedy mírná klesající tendence variability mezi regiony.

V následujícím grafu č. 16 je zobrazena variabilita přijatých dotací v regionech soudržnosti.

Graf 16 – Variabilita přijatých dotací v regionech NUTS 2

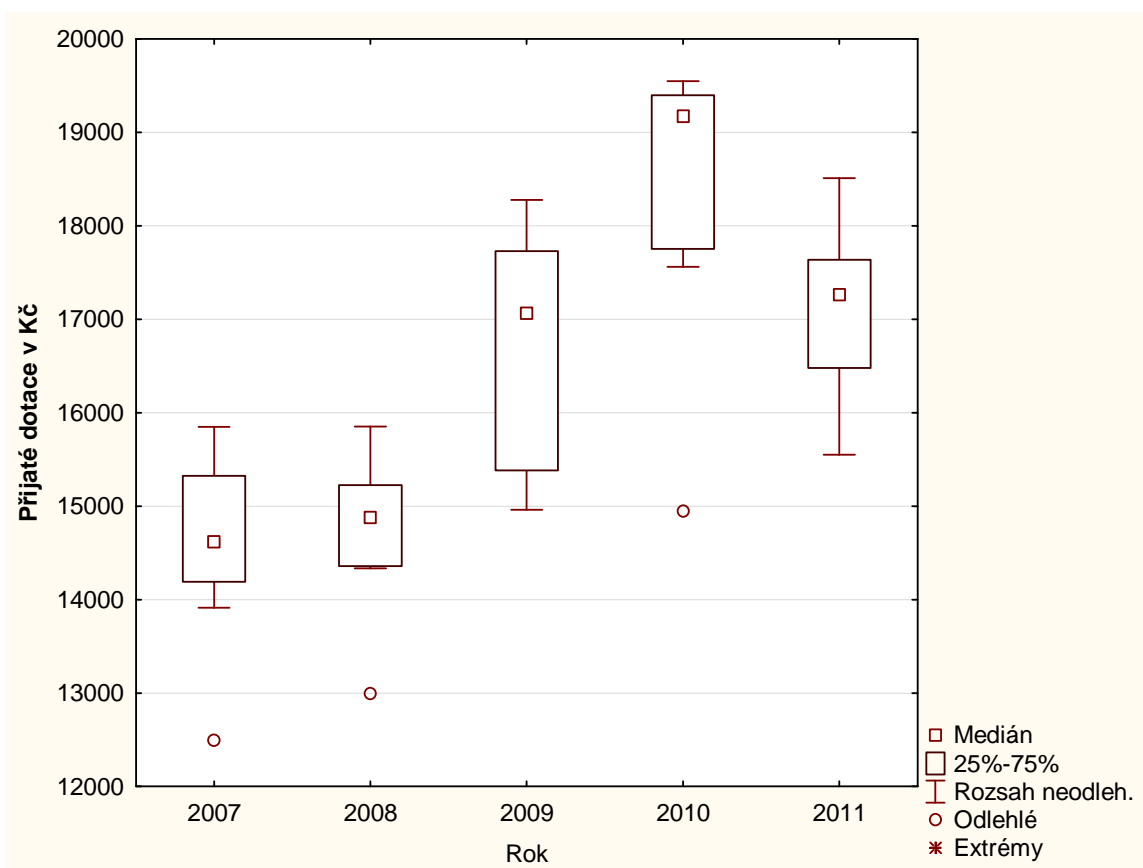
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&ccislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Z krabicového grafu č. 16 je patrné, že objemy přijatých dotací rostly až do roku 2010, v roce 2011 sice přišel pokles ve většině regionů, ovšem minimální hodnota se zvýšila oproti roku 2010. Nejvíce odlehlý region je Jihovýchod, který tvoří odlehlé hodnoty v roce 2007 a 2008 a v dalších letech tvoří maximum neodlehlých hodnot, to znamená, že ostatní regiony se začaly přibližovat Jihovýchodu. Jihovýchod je tedy nejvíce podporovaným regionem. Regiony dle grafu spíše divergovaly do roku 2010, v roce 2011 je zde náznak přibližování regionů.

Jak vypadá variabilita přijatých dotací na 1 obyvatele, prezentuje graf č. 17.

Graf 17 – Variabilita přijatých dotací na 1 obyvatele v regionech NUTS 2

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislatab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Celkový grafický průběh variability přijatých dotací na 1 obyvatele mezi jednotlivými lety v grafu č. 17 odpovídá předcházejícímu grafu č. 16, ovšem namísto odlehlých maximálních hodnot se objevily minimální odlehlé hodnoty. To znamená, že Jihovýchod se přiblížil k ostatním regionům, naopak nejméně podporovaným regionem jsou Střední Čechy dle tabulky č. 29.

Výpočet ukazatelů variability přijatých dotací je zobrazen v tabulce č. 33.

Tabulka 33 – Výpočet variability přijatých dotací v letech 2003 až 2007

Rok	Statistické ukazatele			
	Průměr v tis. Kč	Rozptyl v mld. Kč	Směrodatná odchylka v tis. Kč	Variační koeficient
2007	18 839 998	9 044 631	3 007 429	0,1596
2008	19 242 127	9 634 838	3 104 004	0,1613
2009	21 977 619	13 928 432	3 732 081	0,1698
2010	24 251 228	17 318 202	4 161 514	0,1716
2011	22 460 485	11 411 897	3 378 150	0,1504
2007 - 2011	21 354 291	16 425 071	4 052 786	0,1898

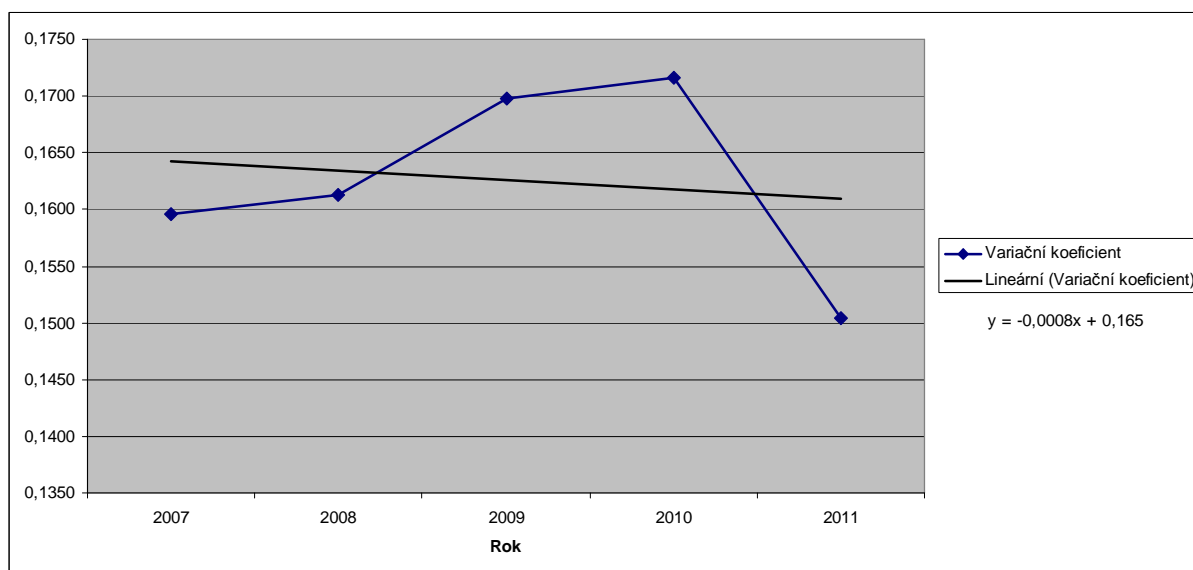
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&ccislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Výsledky ukazatelů variability z tabulky č. 33 odpovídají závěrům z grafického znázornění. Variabilita mírně rostla do roku 2010. V těchto letech tedy regiony divergovaly v rámci přijatých dotací, ovšem v roce 2011 se regiony významně přiblížily tak, že variabilita v roce 2011 je menší než v roce 2007.

Průběh variability přijatých dotací zobrazuje graf č. 18.

Graf 18 – Celkový trend variability přijatých dotací v letech 2007 až 2011

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&ccislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Výrazný pokles variability přijatých dotací mezi regiony v roce 2011 způsobil, že celkový trend variačního koeficientu v letech 2007 – 2011 má klesající tendenci, i když s velmi malou směrnici trendu, jak vypovídá graf č. 18. Regiony tedy pouze mírně konvergovaly v letech 2007 až 2011.

Výpočet variability přijatých dotací na 1 obyvatele prezentuje tabulka č. 34.

Tabulka 34 – Výpočet variability přijatých dotací na 1 obyvatele v jednotlivých letech

Rok	Statistické ukazatele			
	Průměr v Kč	Rozptyl v Kč	Směrodatná odchylka v Kč	Variační koeficient
2007	14 576	940 127	970	0,0665
2008	14 720	639 152	799	0,0543
2009	16 699	1 483 126	1 218	0,0729
2010	18 392	2 173 151	1 474	0,0802
2011	17 101	787 370	887	0,0519
2007 - 2011	16 297	3 333 677	1 826	0,1120

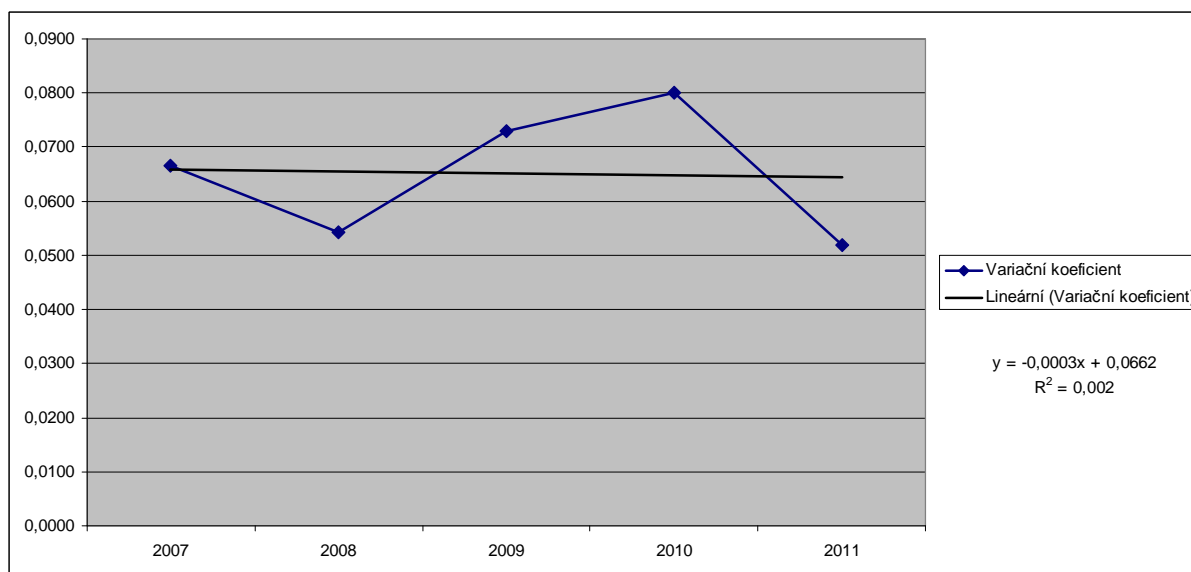
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Při podrobnějším zkoumání variability na 1 obyvatele na základě dat tabulky č. 34 se výrazně sníží variabilita přijatých dotací. Regiony divergovaly pouze v roce 2009 a 2010, v ostatních letech regiony konvergovaly. Celkově mají regiony velmi nízkou míru variability.

Trend variačního koeficientu přijatých dotací na 1 obyvatele je prezentován v grafu č. 19.

Graf 19 – Celkový trend variability přijatých dotací na 1 obyvatele v letech 2007 až 2011

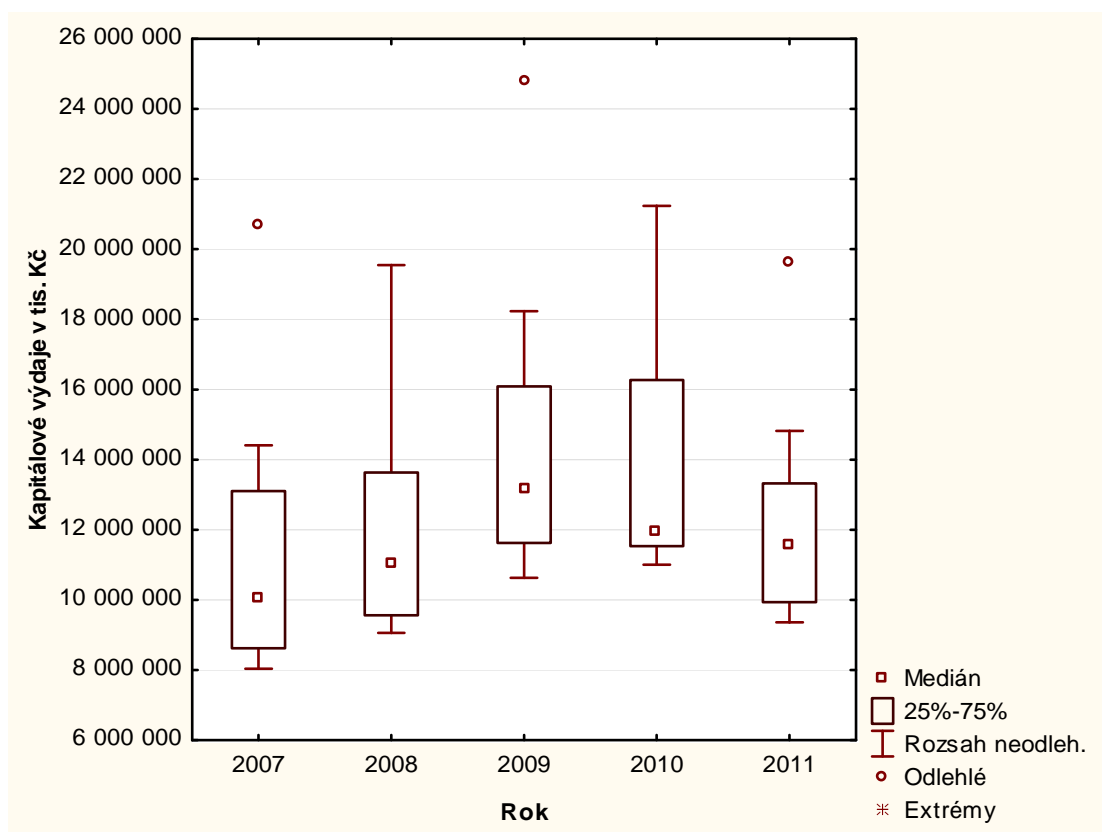
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Záporná směrnice trendu variačního koeficientu, která naznačuje konvergenci mezi regiony, se blíží k nule dle grafu č. 19, a proto je vyvozen závěr, že regiony v rámci variability přijatých dotací na 1 obyvatele v průměru stagnovaly během sledovaného období.

Dále je provedena analýza variability kapitálových výdajů rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí v regionech soudržnosti. Graf č. 20 prezentuje grafické znázornění variability kapitálových výdajů.

Graf 20 – Variabilita kapitálových výdajů v regionech NUTS 2

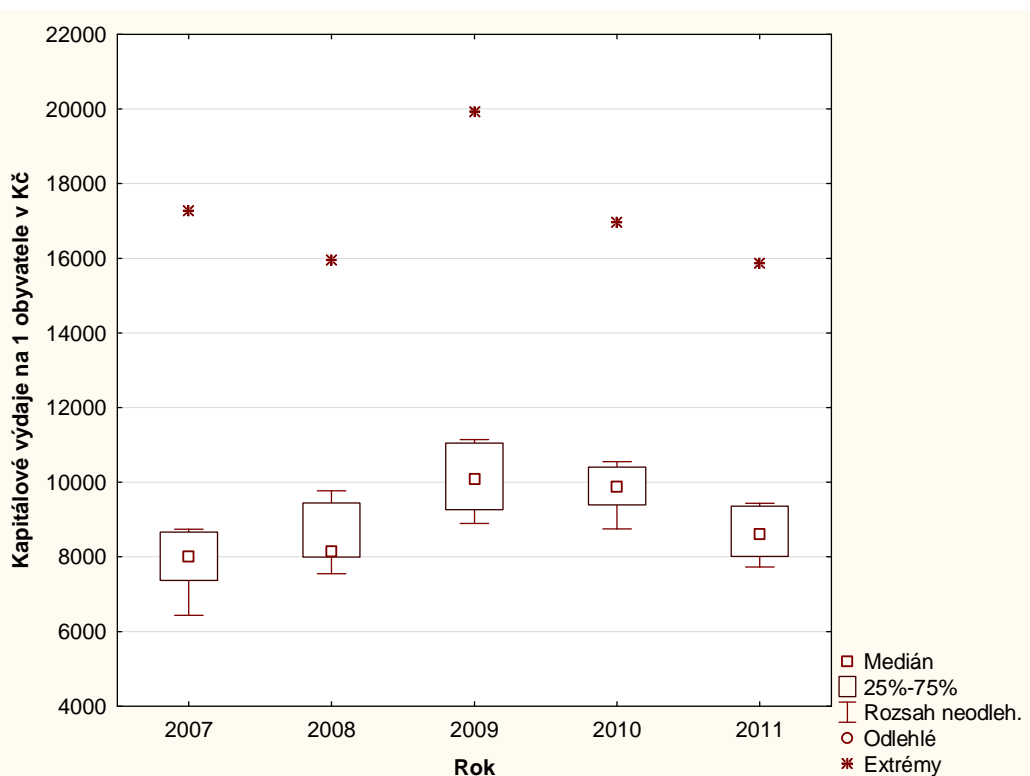

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Na variabilitu kapitálových výdajů působí nejvíce region Praha, která silně převyšuje svými kapitálovými výdaji ostatní regiony. Regiony dle grafu č. 20 spíše divergovaly do roku 2009. V roce 2010 došlo k velkému poklesu kapitálových výdajů Prahy, a proto se regiony k sobě začaly přibližovat. V roce 2011 se k sobě regiony nejvíce přiblížily za celé sledované období. Grafické znázornění variability kapitálových výdajů po přepočtu na 1 obyvatele prezentuje graf č. 21.

Graf 21 – Variabilita kapitálových výdajů na 1 obyvatele v regionech NUTS 2

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Při přepočtu na 1 obyvatele v grafu č. 21, se variabilita mezi regiony podstatně sníží, pokud nejsou zahrnuty extrémní hodnoty, které tvoří opět Praha na základě tabulky č. 30.

Ověření grafických závěrů je provedeno výpočty ukazatelů variability kapitálových výdajů v tabulce č. 35.

Tabulka 35 – Výpočet variability kapitálových výdajů v letech 2007 až 2011

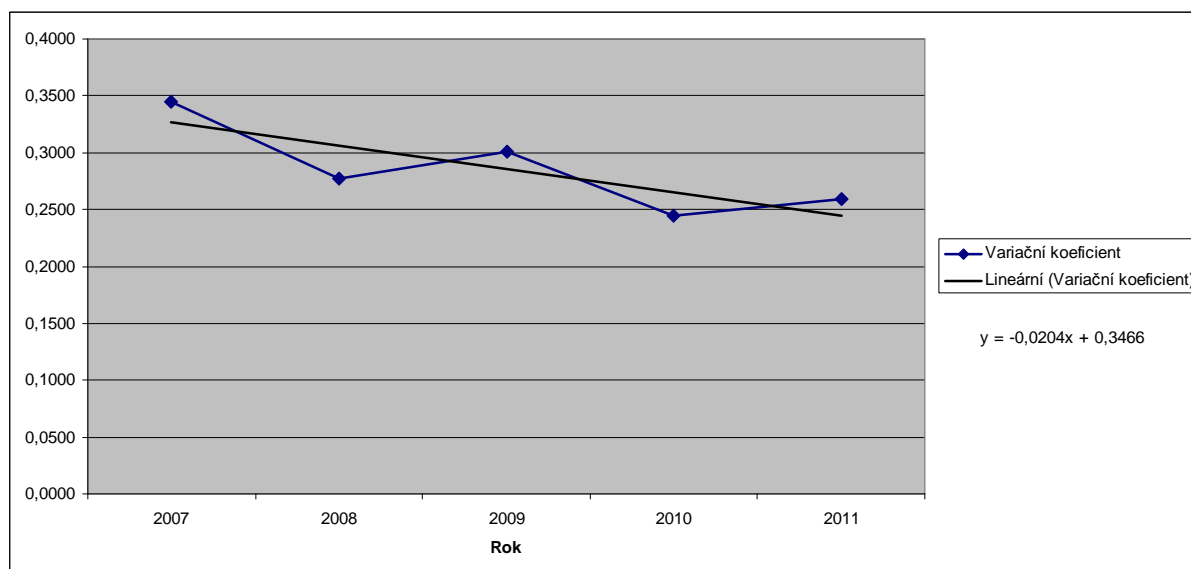
Rok	Statistické ukazatele			
	Průměr v tis. Kč	Rozptyl v mld. Kč	Směrodatná odchylka v tis. Kč	Variační koeficient
2007	11 518 929	15 782 176	3 972 679	0,3449
2008	12 122 582	11 326 887	3 365 544	0,2776
2009	14 639 749	19 410 177	4 405 698	0,3009
2010	13 952 198	11 612 316	3 407 685	0,2442
2011	12 324 853	10 241 265	3 200 198	0,2597
2007 - 2011	12 911 662	15 069 704	3 881 972	0,3007

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Kapitálové výdaje dle tabulky č. 35 rostly průměrně do roku 2009 a poté klesaly. Variabilita kapitálových výdajů měla cyklický vývoj během let 2007 až 2011. Nejnižší odchýlení mezi regiony bylo naměřeno v roce 2010. Celkově variabilita klesla o 8,5 % mezi roky 2007 a 2011. V roce 2011 došlo k mírnému zvýšení variability mezi regiony, variabilita se zvýšila zhruba o 1,5 % oproti roku 2010.

Graf č. 22 zobrazuje celkový trend variačního koeficientu kapitálových výdajů.

Graf 22 – Celkový trend variability kapitálových výdajů v letech 2007 až 2011

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Variabilita kapitálových výdajů výrazně klesala během let 2007 až 2011 na základě průběhu lineárního trendu variačního koeficientu v grafu č. 22, který měl zápornou směrnici. Regiony konvergovaly v rámci výše kapitálových výdajů během sledovaného období.

V tabulce č. 36 jsou vypočteny ukazatele variability kapitálových výdajů na 1 obyvatele.

Tabulka 36 – Variabilita kapitálových výdajů na 1 obyvatele v letech 2007 až 2011

Rok	Statistické ukazatele			
	Průměr v Kč	Rozptyl v Kč	Směrodatná odchylka v Kč	Variační koeficient
2007	8 976	10 388 445	3 223	0,3591
2008	9 333	6 712 582	2 591	0,2776
2009	11 205	11 440 044	3 382	0,3019
2010	10 632	6 003 558	2 450	0,2305
2011	9 449	6 236 893	2 497	0,2643
2007 - 2011	9 919	8 879 479	2 980	0,3004

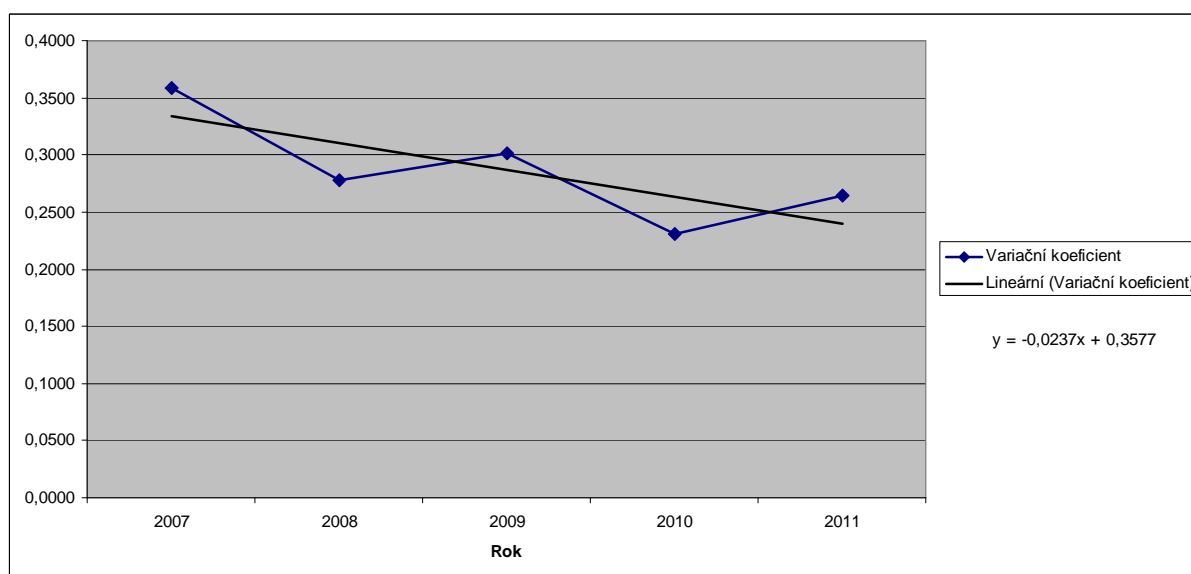
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Variabilita kapitálových výdajů na 1 obyvatele na základě hodnot variačního koeficientu v tabulce č. 36 je dokonce vyšší než celková variabilita kapitálových výdajů. Důvodem této zvýšené variability jsou extrémní hodnoty Prahy. Variabilita fluktovala během let 2007 až 2011.

Dále je prezentován trend variačního koeficientu kapitálových výdajů na 1 obyvatele v grafu č. 23.

Graf 23 – Celkový trend variability kapitálových výdajů na 1 obyvatele v letech 2007 až 2011

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24>
 . [cit. 2013-06-02].)

Na základě grafu č. 23 je zjištěn klesající trend kapitálových výdajů na 1 obyvatele. Tento pokles je větší než u celkových kapitálových výdajů. Trend variability klesá o 0,0237 ročně. Regiony konvergují silněji při přepočtu kapitálových výdajů na 1 obyvatele.

V tabulce č. 37 jsou vypočteny ukazatele variability kapitálových výdajů na 1 obyvatele očištěné od extrémních hodnot regionu Praha.

Tabulka 37 – Variabilita kapitálových výdajů na 1 obyvatele v letech 2007 až 2011 (bez Prahy)

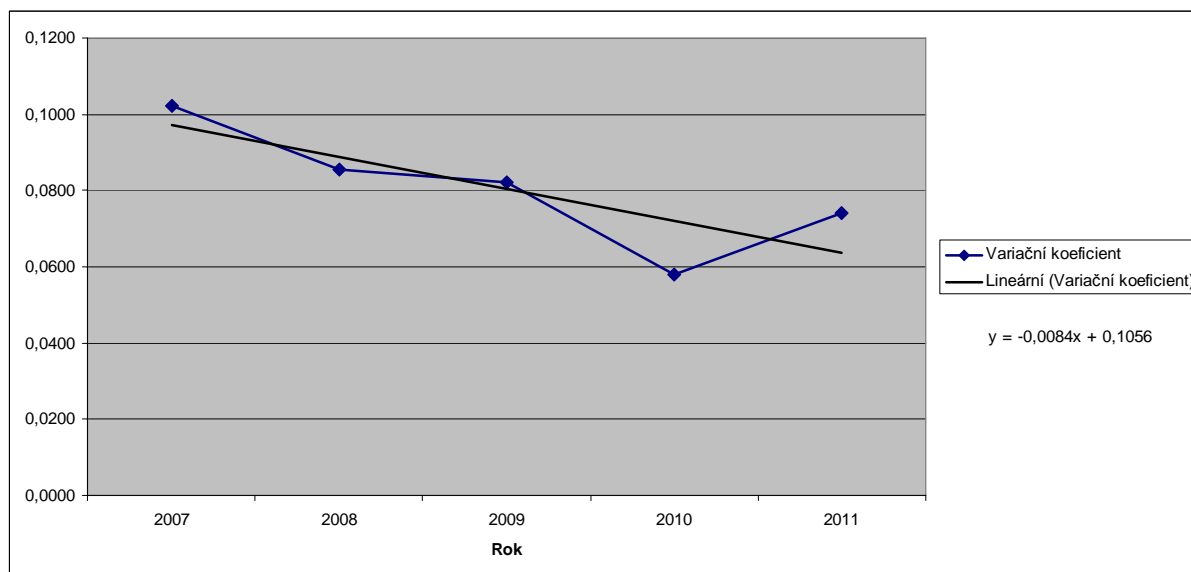
Rok	Statistické ukazatele			
	Průměr v Kč	Rozptyl v Kč	Směrodatná odchylka v Kč	Variační koeficient
2007	7 791	635 156	797	0,1023
2008	8 387	515 316	718	0,0856
2009	9 960	670 610	819	0,0822
2010	9 728	319 823	566	0,0581
2011	8 532	399 621	632	0,0741
2007 - 2011	8 879	1 195 108	1 093	0,1231

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24>
 . [cit. 2013-06-02].)

Variabilita kapitálových výdajů na 1 obyvatele dle variačního koeficientu v tabulce č. 37 dramaticky klesla po odstranění dat regionu Praha. Regiony svoji kapitálovou silou vysoce konvergovaly v letech 2007 až 2010, ale v roce 2011 došlo k divergenci vlivem poklesu kapitálových výdajů, jehož intenzita byla v každém regionu odlišná na základě tabulky č. 30. V grafu č. 24 je zobrazen trend variačního koeficientu kapitálových výdajů na 1 obyvatele při extrakci dat regionu Praha.

Graf 24 – Celkový trend variability kapitálových výdajů na 1 obyvatele v letech 2007 až 2011 (bez Prahy)

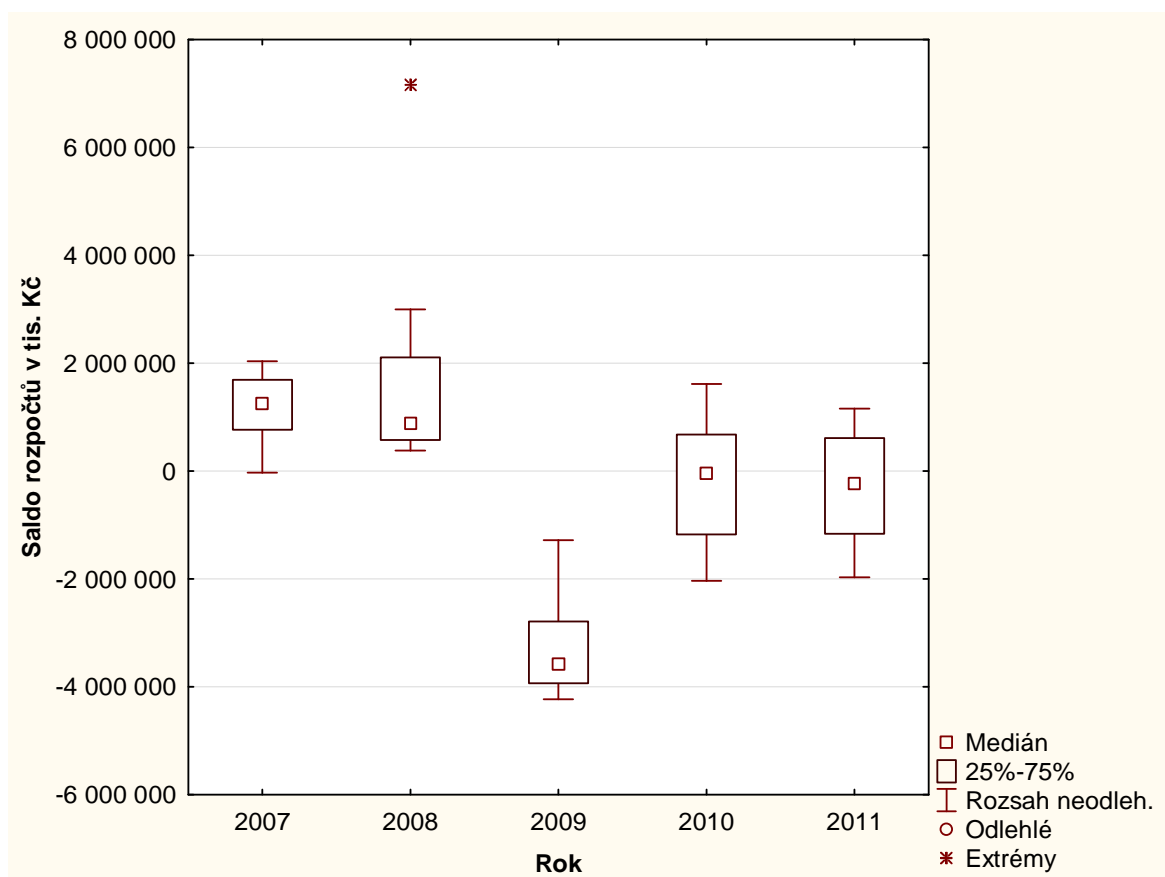
Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24 . [cit. 2013-06-02].)

Při extrakci dat Prahy se směrnice trendu přiblížila více k nule dle grafu č. 24. Stále však ostatní regiony konvergovaly během let 2007 – 2011 v rámci kapitálových výdajů na 1 obyvatele, protože trend variability klesal o 0,0084 ročně.

Poslední provedenou analýzou je analýza variability salda rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí agregované za regiony soudržnosti.

Graf č. 25 zobrazuje variabilitu salda rozpočtů v regionech NUTS 2.

Graf 25 – Variabilita salda rozpočtů v regionech NUTS 2

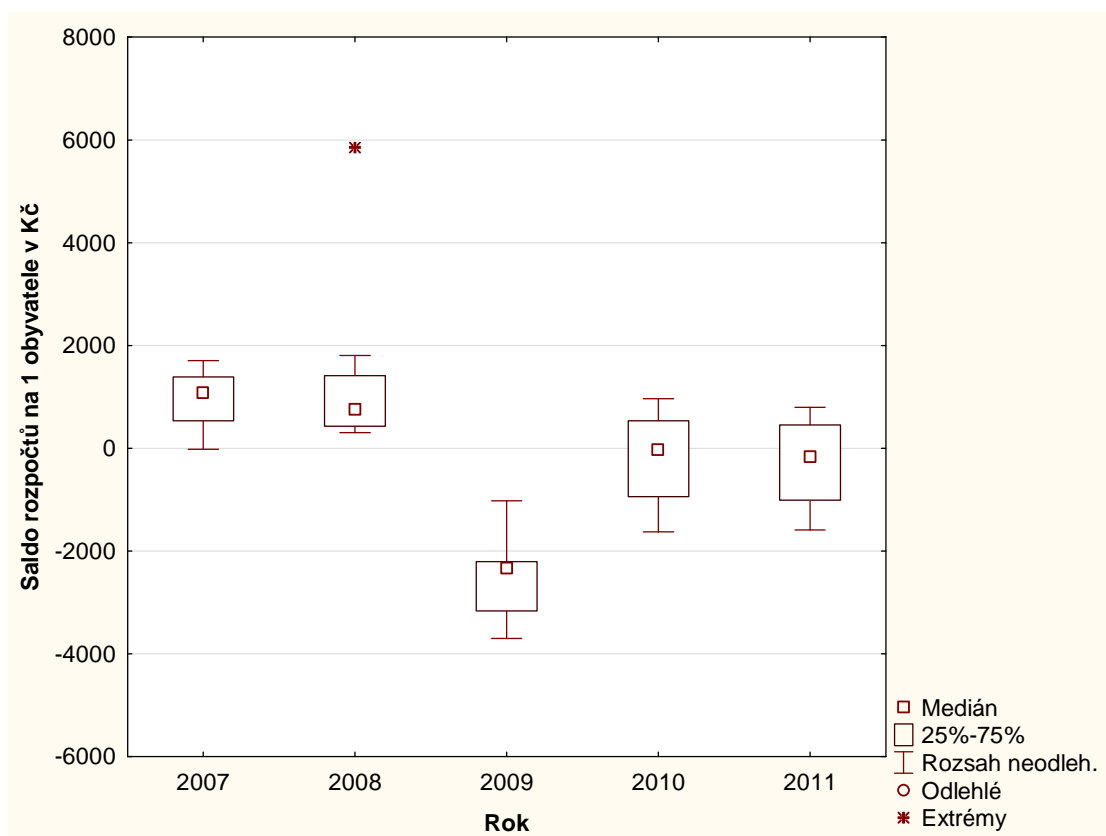

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Z grafu č. 25 lze předpokládat, že variabilita salda rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí se zvýšila během let. Do roku 2009 byly rozpočty přebytkové. V roce 2009 byl prudký pokles salda rozpočtů, všechny rozpočty agregované za regiony soudržnosti vykazovaly schodek, způsobený poklesem příjmů. Pokles příjmů měl za následek pokles kapitálových výdajů v roce 2010 a 2011, a proto se saldo částečně zvýšilo, ale klesla kapitálová síla regionů.

Variabilita salda rozpočtů na 1 obyvatele je znázorněna v grafu č. 26.

Graf 26 – Variabilita salda rozpočtů na 1 obyvatele v regionech NUTS 2

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Variabilita salda rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí na 1 obyvatele za regiony soudržnosti dle grafu č. 26 se výrazně nezměnila oproti variabilitě celkových rozpočtů.

Podrobnější zkoumání variability je provedeno v následujících tabulkách č. 38 a 39.

Tabulka 38 – Variabilita salda rozpočtů v jednotlivých letech

Rok	Statistické ukazatele			
	Průměr v tis. Kč	Rozptyl v mld. Kč	Směrodatná odchylka v tis. Kč	Variační koeficient
2007	1 178 267	397 604	630 558	0,5352
2008	1 833 303	4 647 348	2 155 771	1,1759
2009	-3 265 400	822 437	906 883	-0,2777
2010	-187 625	1 462 310	1 209 260	-6,4451
2011	-299 133	1 142 972	1 069 099	-3,5740
2007 - 2011	-148 118	4 779 962	2 186 312	-14,7606

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Průměrné saldo rozpočtů se zvýšilo mezi roky 2007 a 2008, v roce 2009 rozpočty výrazně poklesly do záporných hodnot a v letech 2010 a 2011 se blíží regiony k vyrovnaným rozpočtům, jak vyplývá z vývoje průměru z tabulky č. 38. Variabilita salda rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí je velice nestabilní na základě hodnot variačních koeficientů. Vysoká variabilita je ovlivněna převážně nízkou hodnotou průměru. Při přibližování průměru k vyrovnanému saldu i sebemenší odchýlení některého regionu způsobuje výrazný růst variačního koeficientu. Nejtěsněji byly regiony v roce 2009, kdy se všechny regiony kvůli ekonomické krizi dostaly do schodkového rozpočtu. Vysoká variabilita v letech 2010 a 2011 je způsobena již rozdílným vývojem jednotlivých regionů po roce 2009. Tato rozdílnost mezi regiony je důsledkem politiky kapitálových výdajů. Regiony, které výrazně snížily kapitálové výdaje v roce 2010, měly přebytkové rozpočty, naopak regiony, které mírně snížily, či dokonce zvýšily kapitálové výdaje, se blížily k vyrovnaným rozpočtům, nebo se dostávaly do záporných hodnot.

Tabulka 39 – Variabilita salda rozpočtů na 1 obyvatele v jednotlivých letech

Rok	Statistické ukazatele			
	Průměr v Kč	Rozptyl v Kč	Směrodatná odchylka v Kč	Variační koeficient
2007	961	289 038	538	0,5596
2008	1 415	2 998 928	1 732	1,2239
2009	-2 517	590 608	769	-0,3053
2010	-193	836 504	915	-4,7392
2011	-283	728 994	854	-3,0130
2007 - 2011	-124	2 949 560	1 717	-13,8922

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24> . [cit. 2013-06-02].)

Mezi roky 2007 až 2009 se saldo rozpočtů na 1 obyvatele oddalovalo vyrovnanému rozpočtu, ale v letech 2010 a 2011 se saldo rozpočtu přiblížilo k nule dle průměrů salda v tabulce č. 39. Při přepočtení salda rozpočtů na 1 obyvatele se vývoj variability v jednotlivých letech výrazně neliší, pouze v letech 2010 a 2011 je variabilita nižší.

Závěr analýzy veřejných rozpočtů

Z analýzy rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí vyplývá, že celkové příjmy i výdaje regionů mají spíše rostoucí charakter. Variabilita příjmů i výdajů je celkově nižší než variabilita THFK, která byla výrazně ovlivněna hodnotami Prahy. Nejvyšší variabilita byla naměřena u kapitálových výdajů, kde se nejvíce odchyluje Praha. Na ostatní zkoumané veličiny neměla Praha takový vliv. Nejvíce podporovaným regionem je Jihovýchod, který má největší objemy přijatých dotací, i v přepočtu na 1 obyvatele dosahoval Jihovýchod nejvyšší podpory regionálního rozvoje ve většině let během sledovaného období. Naopak nejméně podporovaným regionem v rámci přepočtu na 1 obyvatele jsou Střední Čechy, které patří mezi nejvýkonnější regiony na základě kapitoly 1.3. Variabilita salda rozpočtů byla velice výrazně ovlivněna politikou kapitálových výdajů jednotlivých regionů a nízkým průměrem salda po roce 2009.

Kapitálová síla se částečně snížila poklesem příjmů v roce 2009 a následným poklesem kapitálových výdajů v letech 2010 a 2011, kdy většina regionů vykazuje schodkové rozpočty krajů, obcí a sdružení obcí.

V průběhu sledovaného období došlo k částečné divergenci celkových příjmů a přijatých dotací, ale při zkoumání celkového trendu v letech 2007 až 2011 byla zjištěna mírná konvergence v těchto ukazatelích mezi regiony. V rámci kapitálových výdajů regiony celkově konvergovaly za sledované období, a to mnohem intenzivněji než u příjmů.

3.4 Analýza úspor domácností

Jak už bylo vysvětleno v kapitole 1.2.2, úspory domácností představují potenciální kapitálovou sílu domácností, a proto jsou zahrnuty do analýzy kapitálové síly regionů ČR jako podpůrný ukazatel.

Jako vstupní data pro analýzu úspor domácností jsou zkoumány:

- příjmy domácností na základě dat ČDDD, jejichž výše vytváří prostor pro tvorbu úspor,
- výdaje domácností na konečnou spotřebu, ze kterých je určeno, kolik prostředků zůstává na tvorbu úspor.

Nyní jsou prezentována vstupní data pro analýzu v následujících tabulkách. Regionální ČDDD domácnosti zobrazuje tabulka č. 40.

Tabulka 40 – Regionální čistý disponibilní důchod domácností

(v mil Kč)

Regiony NUTS 2	Roky							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	228 823	239 932	261 666	275 876	293 762	303 789	320 440	311 064
Střední Čechy	180 019	188 924	205 031	222 153	238 740	254 168	264 130	264 519
Jihozápad	168 533	177 815	190 153	202 478	218 100	223 379	224 318	223 467
Severozápad	147 248	155 118	166 036	173 964	186 824	196 301	197 842	194 690
Severovýchod	205 587	218 966	232 810	247 563	264 413	275 177	273 573	270 667
Jihovýchod	231 111	243 973	256 869	279 254	299 548	308 811	312 842	308 911
Střední Morava	165 494	174 846	189 949	202 309	213 637	218 324	215 646	216 224
Moravskoslezsko	162 744	174 782	182 662	196 268	214 076	218 019	218 123	218 524
ČR celkem	1 489 559	1 574 355	1 685 176	1 799 865	1 929 101	1 997 968	2 026 914	2 008 066

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-06-06].

Regionální celkový ČDDD se výrazně zvyšoval dle tabulky č. 40 do roku 2008, poté se růst začínal zpomalovat a v roce 2011 došlo k mírnému poklesu. Se zvyšujícím se objemem příjmů domácností roste nejenom spotřeba domácností, ale i příležitosti k tvorbě úspor a tím související růst kapitálové síly domácností.

Regionální ČDDD na 1 obyvatele byl prezentován v tabulce č. 13.

Výdaje na konečnou spotřebu domácností za ČR je zobrazen v tabulce č. 41. Data za jednotlivé regiony nejsou k dispozici.

Tabulka 41 – Výdaje domácností na konečnou spotřebu (běžné ceny)

(v mil Kč)

	Roky							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČR celkem	1 460 671	1 515 680	1 604 453	1 719 672	1 856 668	1 874 424	1 889 214	1 907 653

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze ročních národních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_vydaj>. [cit. 2013-06-06].

Z tabulky č 41 je patrné, že celkové výdaje domácností na spotřebu se vyvíjely podobně jako ČDDD, ale v roce 2011 se výdaje zvýšily, i když příjmy klesly. Bohužel nejsou zjištěny výdaje na konečnou spotřebu jednotlivých regionů. Přehled výdajů domácností na 1 obyvatele je zahrnut v tabulce č. 42.

Tabulka 42 – Výdaje domácností na konečnou spotřebu na 1 obyvatele

(v Kč)

	Roky							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČR celkem	143 106	148 101	156 278	166 591	178 018	178 661	179 630	181 739

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze ročních národních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_vydaj>. [cit. 2013-06-06].), (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-06-06].)

Z údajů z tabulek č. 13, 40, 41 a 42 jsou vypočteny celkové úspory domácností v ČR, které prezentuje tabulka č. 43.

Tabulka 43 – Úspory domácností

	Roky							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
ČR celkem v mil Kč	28 888	58 675	80 723	80 193	72 433	123 544	137 700	100 413
Na 1 obyvatele v Kč	2 830	5 733	7 863	7 769	6 944	11 776	13 093	9 566
Úspory / ČDDD (v %)	1,94%	3,73%	4,79%	4,46%	3,75%	6,18%	6,79%	5,00%

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze ročních národních účtů* [online]. Dostupné z WWW: < http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.makroek_vydaj>. [cit. 2013-06-06].), (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: < <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-06-06].)

Celkové úspory domácností mají rostoucí charakter dle tabulky č. 43. Výrazný pokles byl v letech 2008 a 2011. Naopak s příchodem ekonomické krize v roce 2009 a 2010 byl výrazný nárůst úspor.

Pro výpočet úhrnu úspor v jednotlivých regionech je stanoven předpoklad o rovnosti poměru ČDDD a výdajů domácností na národní a regionální úrovni. Úspory za jednotlivé regiony jsou vypočítány součinem poměru úspor domácností v ČR ku ČDDD ČR v jednotlivých letech a ČDDD v jednotlivých regionech a letech.

Výsledek výpočtu úspor domácností v regionech NUTS 2 je zobrazen v tabulce č. 44.

Tabulka 44 – Úspory domácností v regionech soudržnosti

(v mil. Kč)

Regiony NUTS 2	Roky							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	4 438	8 942	12 534	12 292	11 030	18 785	21 769	15 555
Střední Čechy	3 491	7 041	9 821	9 898	8 964	15 716	17 944	13 227
Jihozápad	3 268	6 627	9 109	9 021	8 189	13 813	15 239	11 174
Severozápad	2 856	5 781	7 953	7 751	7 015	12 138	13 441	9 735
Severovýchod	3 987	8 161	11 152	11 030	9 928	17 016	18 585	13 535
Jihovýchod	4 482	9 093	12 304	12 442	11 247	19 095	21 253	15 447
Střední Morava	3 210	6 516	9 099	9 014	8 022	13 500	14 650	10 812
Moravskoslezsko	3 156	6 514	8 750	8 745	8 038	13 481	14 818	10 927

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze ročních národních účtů* [online]. Dostupné z WWW: < http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.makroek_vydaj>. [cit. 2013-06-06].), (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: < <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-06-06].)

Dle tabulky č. 44 tvoří domácnosti největší objem úspor v Praze a Jihovýchodě, nejméně úspor vytvářejí domácnosti v regionu Severozápad. Úspory se zvyšovaly převážně do roku 2011 včetně, ale v roce 2011 byl zaznamenán výrazný pokles.

Přepočet úspor domácností na 1 obyvatele v regionech soudržnosti prezentuje tabulka č. 45.

Tabulka 45 - Úspory domácností na 1 obyvatele v regionech soudržnosti

(v Kč)

Regiony NUTS 2	Roky							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	3 807	7 603	10 590	10 273	9 002	15 113	17 391	12 565
Střední Čechy	3 069	6 122	8 419	8 338	7 367	12 678	14 273	10 390
Jihozápad	2 783	5 630	7 708	7 589	6 820	11 432	12 595	9 255
Severozápad	2 540	5 127	7 052	6 852	6 138	10 610	11 755	8 599
Severovýchod	2 695	5 508	7 506	7 395	6 605	11 279	12 304	8 973
Jihovýchod	2 734	5 543	7 493	7 550	6 784	11 466	12 745	9 213
Střední Morava	2 616	5 300	7 402	7 325	6 506	10 947	11 890	8 802
Moravskoslezsko	2 508	5 204	7 000	7 000	6 430	10 790	11 905	8 865

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze ročních národních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_vydaj>. [cit. 2013-06-06].), (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-06-06].)

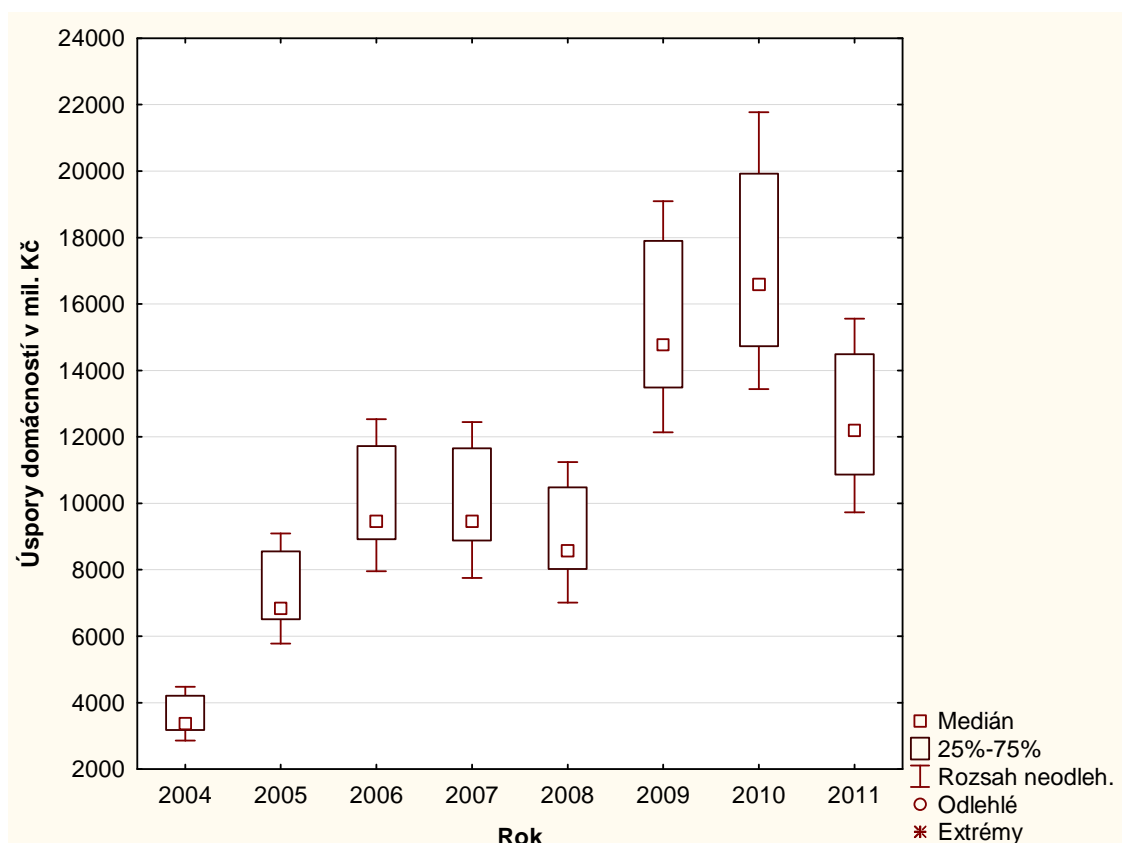
Po přepočtu na 1 obyvatele v tabulce č. 45 se rozdíl mezi jednotlivými regiony výrazně snížily. Největší objemy úspor tvoří obyvatelé Prahy, na druhém místě jsou Střední Čechy. Naopak regiony Jihovýchod a Severozápad, které tvořily horní a dolní hodnoty v celkových úsporách v tabulce č. 44, se po přepočtu na jednoho obyvatele přiblížily k ostatním regionům.

Analýza variability úspor domácností

Podrobnější zkoumání vývoje úspor domácností mezi regiony je provedeno na základě analýzy variability.

Nejprve jsou vytvořeny grafy pro znázornění variability úspor domácností mezi regiony soudržnosti v celkovém objemu v grafu č. 27 a na 1 obyvatele v grafu č. 28.

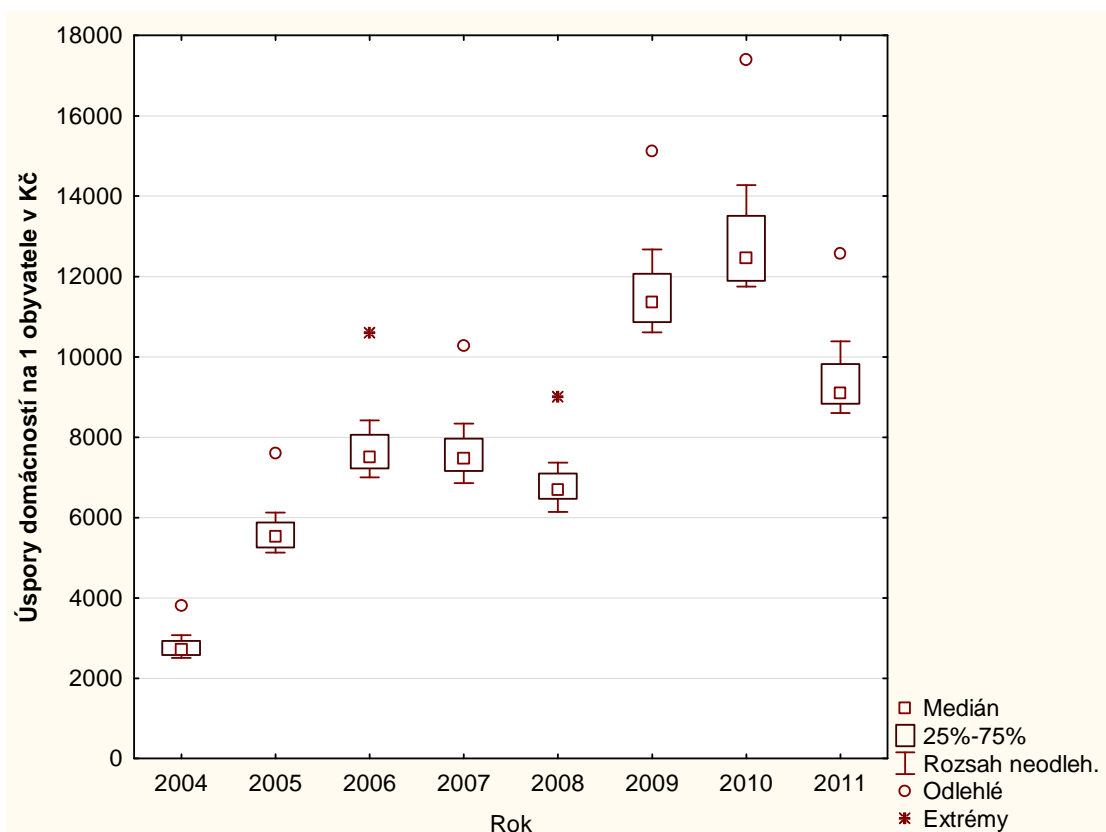
Graf 27 – Variabilita úspor domácností v regionech NUTS 2

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze ročních národních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.makroek_vydaj>. [cit. 2013-06-06].), (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E11n%EDm%20%E81en%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-06-06].)

Variabilita úspor domácností mezi regiony se převážně zvyšovala v průběhu let na základě grafu č. 27, pouze v roce 2011 se hodnoty mírně přiblížily. Objemy úspor se výrazně zvýšily v průběhu let.

Graf 28 – Variabilita úspor domácností na 1 obyvatele v regionech NUTS 2

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze ročních národních účtů* [online]. Dostupné z WWW: < http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_vydaj>. [cit. 2013-06-06].), (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: < <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-06-06].)

Variabilita úspor domácností na 1 obyvatele mezi regiony soudržnosti dle grafu č. 28 je nižší než variabilita celkových regionálních úspor domácností v grafu č. 27. I zde je naznačen růst variability mezi regiony v průběhu let na základě zvyšující se vzdálenosti hodnot v jednotlivých letech. Extrémní a odlehle hodnoty tvoří region Praha, jak vyplývá z tabulky č. 45, kde Praha vytváří maximální hodnoty úspor domácností na 1 obyvatele.

Nyní jsou provedeny výpočty variability, jejich výsledky zachycuje následující tabulka č. 46.

Tabulka 46 – Výpočet variability úspor domácností v letech 2004 až 2011

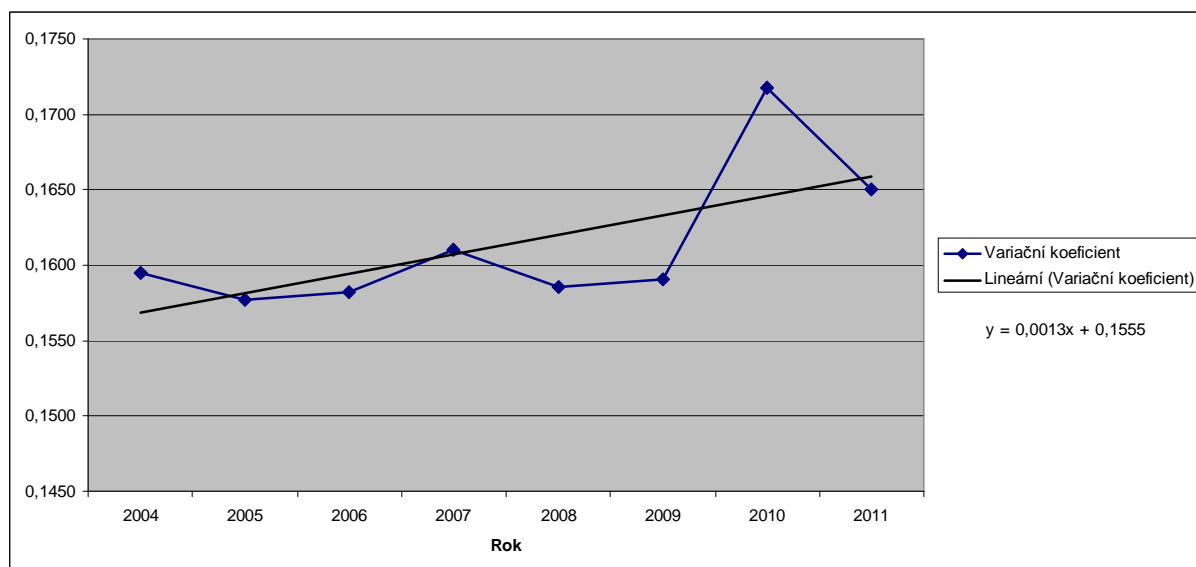
Rok	Statistické ukazatele			
	Průměr v mil. Kč	Rozptyl v mil. Kč	Směrodatná odchylka v mil. Kč	Variační koeficient
2004	3 611	331 736	576	0,1595
2005	7 334	1 337 536	1 157	0,1577
2006	10 090	2 548 097	1 596	0,1582
2007	10 024	2 605 850	1 614	0,1610
2008	9 054	2 061 490	1 436	0,1586
2009	15 443	6 032 188	2 456	0,1590
2010	17 213	8 741 365	2 957	0,1718
2011	12 552	4 289 536	2 071	0,1650
2004 - 2011	10 665	20 174 248	4 492	0,4211

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze ročních národních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_vydaj>. [cit. 2013-06-06].), (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-06-06].)

Celkový trend úspor domácností má rostoucí charakter na základě hodnot průměrů jednotlivých let dle tabulky č. 45. I když se směrodatná odchylka zvyšovala v průběhu sledovaného období a s ní odlehlost hodnot, tak celková variabilita vyjádřená variačním koeficientem pouze mírně fluktovala. Největší výkyv hodnoty variačního koeficientu je zaznamenán v roce 2010, kdy došlo k většímu zvýšení variability mezi regiony. Ale v roce 2011 se variabilita opět přiblížila k předchozím hodnotám.

Celkový průběh variability je zobrazen v grafu č. 29.

Graf 29 – Celkový trend variability úspor domácností v letech 2004 až 2011

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze ročních národních účtů* [online]. Dostupné z WWW: < http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_vydaj>. [cit. 2013-06-06].), (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: < <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%20E1ln%20EDm%20E8len%20ECn%20ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-06-06].)

Regiony v průměru za sledované období mírně divergovaly na základě lineárního trendu variačního koeficientu úspor domácností v grafu č. 29. Dle směrnice se trend variability zvyšoval pouze o 0,0013 ročně.

V tabulce č. 47 jsou provedeny výpočty variability úspor domácností na 1 obyvatele.

Tabulka 47 – Výpočet variability úspor domácností na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011

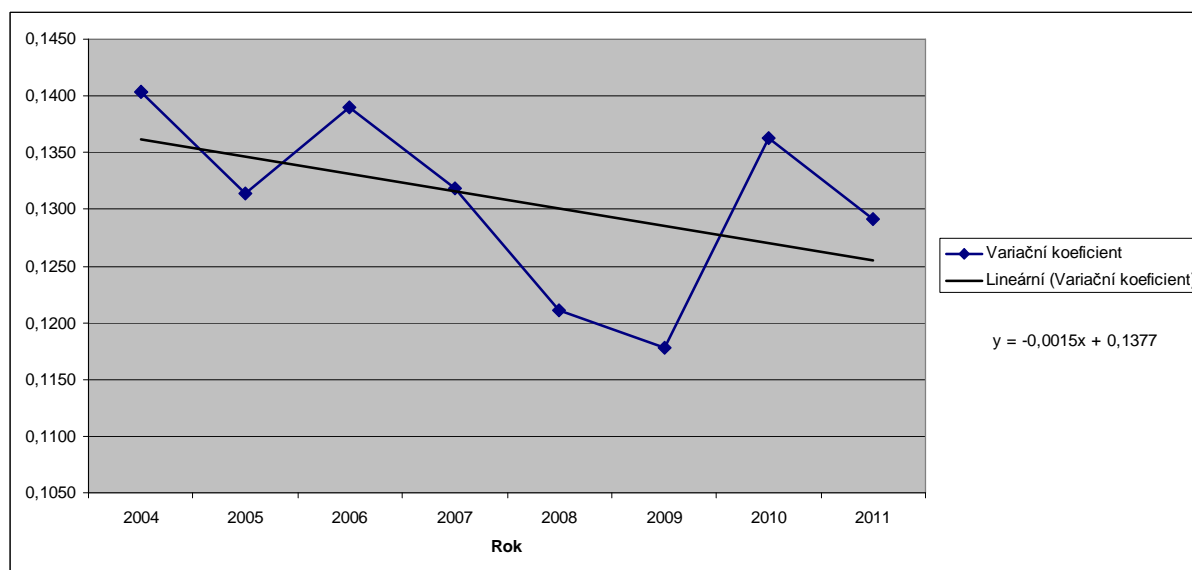
Rok	Statistické ukazatele			
	Průměr v Kč	Rozptyl v Kč	Směrodatná odchylka v Kč	Variační koeficient
2004	2 844	159 226	399	0,1403
2005	5 755	572 044	756	0,1314
2006	7 896	1 205 027	1 098	0,1390
2007	7 790	1 055 236	1 027	0,1319
2008	6 957	709 381	842	0,1211
2009	11 789	1 928 507	1 389	0,1178
2010	13 107	3 188 636	1 786	0,1362
2011	9 583	1 531 705	1 238	0,1292
2007 - 2011	8 215	10 712 385	3 273	0,3984

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze ročních národních účtů* [online]. Dostupné z WWW: < http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_vydaj>. [cit. 2013-06-06].), (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: < <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-06-06].)

Z tabulky č. 47 je zřejmé, že trend úspor domácností na 1 obyvatele je obdobný jako v tabulce č. 46 na základě hodnot průměrů v jednotlivých letech. I zde rostla směrodatná odchylka v průběhu let, ovšem celková variabilita je nižší. Variační koeficient měl převážně klesající tendenci do roku 2009. V roce 2010 došlo ke zvýšení variability, i když variabilita začíná opět klesat v roce 2011.

Ověření konvergence či divergence mezi regiony je zpracováno v grafu č. 30 pomocí lineárního trendu variačního koeficientu úspor domácností na 1 obyvatele.

Graf 30 – Celkový trend variability úspor domácností na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze ročních národních účtů* [online]. Dostupné z WWW: < http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.makroek_vydaj>. [cit. 2013-06-06].), (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: < <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-06-06].)

Při přepočtu úspor domácností na 1 obyvatele se změnil vývoj variability na základě směrnice trendu variačního koeficientu v grafu č. 30. Trend variability úspor domácností na 1 obyvatele se snižoval o 0,0015 ročně a to znamená, že regiony konvergovaly během sledovaného období i přes zvýšení variability v letech 2006 a 2010. Klesající trend variability je velmi pozvolný. Regiony mají snahu přibližovat se na základě hodnot na 1 obyvatele než v rámci absolutních výsledků jednotlivých regionů v grafu č. 29.

Protože Praha tvoří extrémní a odlehlé hodnoty na základě grafu č. 28, je proveden výpočet variability bez ovlivnění dat regionu Praha v tabulce č. 48.

Tabulka 48 – Variabilita úspor domácností na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011 (bez Prahy)

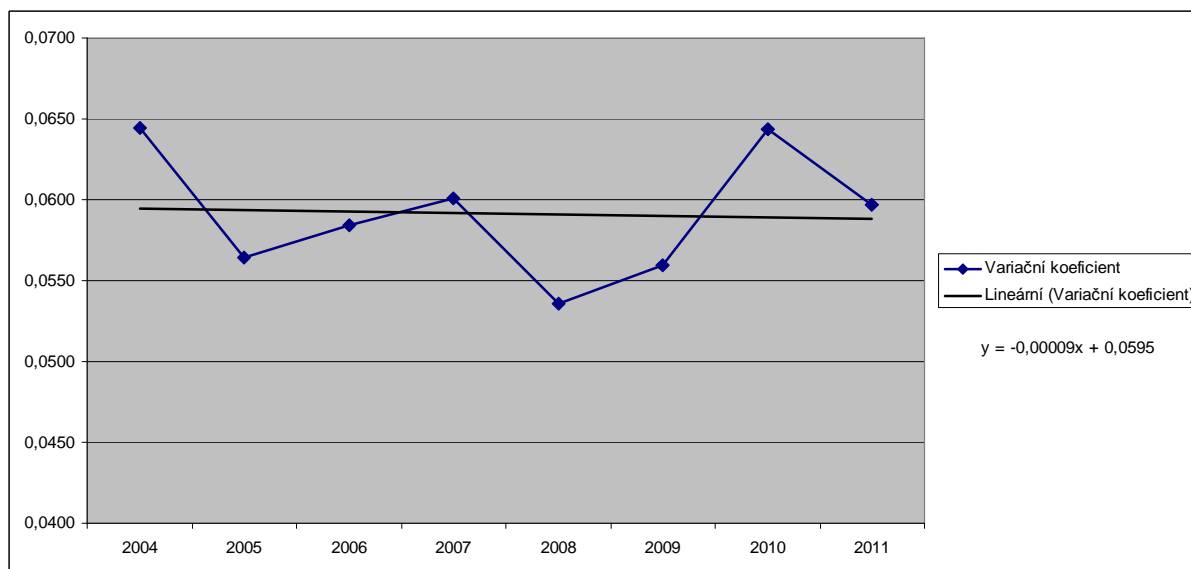
Rok	Statistické ukazatele			
	Průměr v Kč	Rozptyl v Kč	Směrodatná odchylka v Kč	Variační koeficient
2004	2 706	30 447	174	0,0645
2005	5 491	95 951	310	0,0564
2006	7 512	192 433	439	0,0584
2007	7 436	199 429	447	0,0601
2008	6 664	127 596	357	0,0536
2009	11 315	400 550	633	0,0559
2010	12 495	647 493	805	0,0644
2011	9 157	298 454	546	0,0597
2007 - 2011	7 847	8 874 823	2 979	0,3797

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze ročních národních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.makroek_vydaj>. [cit. 2013-06-06].), (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-06-06].)

Bez zahrnutí regionu Praha do výpočtu variability úspor domácností na 1 obyvatele v tabulce č. 48 klesne variační koeficient cca o polovinu své původní hodnoty. Takto naměřená variabilita úspor domácností na 1 obyvatele je minimální. Regiony vyjma Prahy jsou si velmi blízké svými hodnotami úspor domácností na 1 obyvatele.

Celkový trend variačního koeficientu je sledován v grafu č. 31.

Graf 31 – Celkový trend variability úspor domácností na 1 obyvatele v letech 2004 až 2011 (bez Prahy)

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze ročních národních účtů* [online]. Dostupné z WWW: < http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.makroek_vydaj>. [cit. 2013-06-06].), (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: < <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-06-06].)

Vývoj variability úspor domácností na 1 obyvatele při extrakci dat Prahy dle grafu č. 31 stagnuje během let 2004 až 2011. Vlivem mírné fluktuace v jednotlivých letech se záporná směrnice trendu variačního koeficientu blíží nule. To znamená, že variabilita regionů se během let významně nezměnila, a proto nedochází ke konvergenci, ani divergenci úspor domácností na 1 obyvatele mezi regiony ČR při vyloučení Prahy z analýzy. Konvergence mezi regiony je tedy způsobená pouze přibližováním Prahy k ostatním regionům během sledovaného období.

Závěr analýzy úspor domácností

Úspory domácností se v průběhu sledovaného období výrazně zvýšily jednak v absolutní výši a jednak v poměru k příjmům domácností, to znamená růst potenciální kapitálové síly domácností. Grafická analýza variability zobrazovala její nárůst, který se ovšem jen částečně potvrdil při konkrétních výpočtech variačních koeficientů. Variabilita celkových úspor byla nízká a mírně fluktovala mezi regiony v průběhu sledovaného období. Variabilita úspor domácností na 1 obyvatele je nejvíce ovlivněna vysokými výsledky Prahy. Variabilita úspor domácností na 1 obyvatele je nižší než variabilita celkových úspor a klesala převážně během

sledovaného období, a proto je závěrem analýzy zjištění konvergence úspor domácností mezi regiony NUTS 2 v rámci sledovaného období.

Celkový průběh variability úspor domácností vyjádřený lineárním trendem variačního koeficientu potvrdil mírnou divergenci mezi regiony ČR. Při přepočtení dat na 1 obyvatele se ovšem průběh změnil opačným směrem, a tedy dochází k mírné konvergenci regionů v rámci analýzy úspor domácností na 1 obyvatele. Tato konvergence je způsobená přiblížením Prahy k ostatním regionům, protože při extrakci Prahy z výpočtů variabilita mezi ostatními regiony stagnovala během let 2004 až 2011.

3.5 Vyhodnocení analýzy kapitálové síly regionů ČR

V této části jsou shrnuty výsledky provedených analýz a vyhodnocení verifikace stanovených hypotéz.

Ověřovanými hypotézami byly:

- a) Kapitálová síla regionů ČR po vstupu do Evropské unie až do nástupu ekonomické krize roste, následně – v roce 2009 – dochází k jejímu poklesu.
- b) Regiony ČR konvergovaly na základě vývoje kapitálové síly po roce 2004 v důsledku naplňování cíle konvergence v rámci regionální politiky EU.

Hypotézy byly stanoveny na základě ekonomického vývoje v letech 2004 až 2011 a na základě působení regionální politiky EU.

Hypotézy jsou ověřovány stanoveným modelem kapitálové síly regionů a jeho prvky – indikátory kapitálové síly.

Verifikace první hypotézy je provedena na základě vývoje celkové THFK jednotlivých regionů. V rámci analýzy THFK bylo zjištěno dle tabulky č. 18, že kapitálová síla ČR rostla v letech 2004 až 2008 a s příchodem ekonomické krize klesla v roce 2009 a v roce 2011 se kapitálová síla stále nevrátila na původní hodnotu z roku 2008. Regiony Jihovýchod a Jihozápad zaznamenávají pokles kapitálové síly již v roce 2008, mírný pokles je i ve Středních Čechách a Severozápadě. V roce 2011 pouze Střední Čechy a Severovýchod dosahují vyšší kapitálové síly než v roce 2008 a Jihozápad se blíží v roce 2011 hodnotě z roku 2008, ostatní regiony mají stále nižší kapitálovou síly než v roce 2008. Závěry THFK – základního indikátoru modelu kapitálové síly – potvrzují hypotézu o vývoji kapitálové síly.

Dále je hypotéza verifikována výsledky analýz podpůrných ukazatelů modelu kapitálové síly. Analýza nefinančních aktiv zjistila růst kapitálové síly podnikatelského sektoru a přeneseně i regionů ČR v letech 2004 až 2008. V roce 2009 však došlo k poklesu kapitálové síly vlivem snížení THFK nefinančních podniků a klesající trend se projevuje i v roce 2010. Analýza nefinančních aktiv úspěšně verifikuje první hypotézu o vývoji kapitálové síly v letech 2004 až 2011.

Z analýzy rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí bylo zjištěno, že kapitálové výdaje rostly mezi lety 2007 až 2009 a s nimi i kapitálová síla regionů, ale v letech 2010 až 2011 kapitálové výdaje klesají, to znamená pokles kapitálové síly. Vývoj kapitálových výdajů se přibližuje k předpokladům hypotézy o vývoji kapitálové síly.

Analýza úspor domácností prokázala zvyšování potenciální kapitálové síly domácností a regionů ČR v letech 2004 až 2010. Pokles kapitálové síly byl zaznamenán až v roce 2011, kdy se úspory domácností snížily. Předpoklad hypotézy o vývoji kapitálové síly v letech 2004 až 2008 je těmito závěry potvrzen, ovšem vývoj v letech 2009 až 2011 je odlišný od stanovené hypotézy.

První hypotéza o zvyšování kapitálové síly do roku 2008 a její pokles po roce 2009 v důsledku ekonomické krize je úspěšně verifikována na základě vývoje prvků modelu kapitálové síly regionů. Pouze podpurný ukazatel úspor domácností naznačoval odlišný vývoj kapitálové síly po roce 2008, ovšem převážná většina ukazatelů potvrzuje stanovenou hypotézu, a proto je platnost hypotézy potvrzena.

Druhá hypotéza je verifikována na základě variability základního indikátoru kapitálové síly regionů a tím je ukazatel THFK.

Porovnání variačních koeficientů THFK a THFK na 1 obyvatele prezentuje tabulka č. 49.

Tabulka 49 – Porovnání variačních koeficientů THFK a THFK na 1 obyvatele

Rok	THFK		THFK na 1 obyvatele	
	s Prahou	bez Prahy	s Prahou	bez Prahy
2004	0,5082	0,1734	0,5625	0,1360
2005	0,4862	0,2849	0,5168	0,2031
2006	0,5651	0,1991	0,6146	0,1710
2007	0,6220	0,2190	0,6674	0,1409
2008	0,6501	0,1973	0,6893	0,1132
2009	0,5575	0,1672	0,5879	0,1307
2010	0,4797	0,1485	0,5083	0,1529
2011	0,5092	0,1711	0,5421	0,1532

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:

<<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%20E1ln%20EDm%20E8len%20ECn%20ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-04-10].)

Mezi roky 2004 až 2008 regiony divergovaly, ale v letech 2009 až 2011 se vývoj THFK a THFK na 1 obyvatele změnil v konvergenci mezi regiony ČR. Variabilita THFK je způsobená především extrémními hodnotami Prahy. Při extrakci dat Prahy se zjistilo, že region Praha je důvodem divergence v letech 2004 až 2008 a také konvergence v letech 2009 až 2011. V roce 2005 nastal vysoký výkyv variability, kdy regiony bez Prahy divergovaly. V letech 2005 až

2008 převládá konvergence mezi ostatními regiony. V letech 2009 až 2011 dochází k mírné divergenci mezi ostatními regiony v rámci THFK na 1 obyvatele.

Druhá hypotéza o konvergenci regionů po roce 2004 není potvrzena, neboť Praha způsobovala divergenci v letech 2004 až 2008, a dále po roce 2009 dochází k mírné divergenci mezi regiony vyjma Prahy v rámci THFK na 1 obyvatele. Pro celkově ověření druhé hypotézy jsou dále použity závěry analýz variability podpůrných ukazatelů rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí a úspor domácností.

Variabilita příjmů i výdajů rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí byla mnohem nižší než variabilita THFK. U přijatých dotací variabilita kolísá v letech 2007 až 2010, ale v roce 2010 dochází k významnějšímu poklesu variability. V rámci kapitálových výdajů převažovaly konvergentní síly mezi roky 2007 až 2011, i když variabilita fluktovala v jednotlivých letech. Při extrakci Prahy z analýzy variability kapitálových výdajů byla zjištěna opět konvergence mezi ostatními regiony. Variabilita salda rozpočtů se měnila výrazně na základě různé politiky kapitálových výdajů jednotlivých regionů a také z důvodu nízkých průměrných hodnot. Podpůrný ukazatel rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí podporuje druhou hypotézu o konvergenci regionů po roce 2004 a vyvrací závěry analýzy THFK o divergenci ostatní regionů vyjma Prahy po roce 2008.

Variabilita úspor domácností mírně fluktovala v letech 2004 až 2009, ale při přepočtu na 1 obyvatele byla zaznamenána konvergence mezi regiony v letech 2005 až 2009. Nejvýznamněji se variabilita změnila v roce 2010, a to jejím náhlým zvýšením. Variabilita však opět klesla v roce 2011, ale ne v takové míře jako bylo zvýšení v předchozím roce. Při extrakci Prahy byla zjištěna divergence v letech 2009 až 2010 mezi ostatními regiony. Hypotéza konvergence regionů ČR po roce 2004 je těmito závěry analýzy úspor domácností verifikována, neboť převládají konvergentní síly v letech 2004 až 2011 z úspor domácností na 1 obyvatele, ovšem při extrakci Prahy dochází k divergenci mezi regiony po roce 2008, což podporuje závěry základního ukazatele THFK.

Druhá hypotéza, která předpokládá konvergenci regionů po roce 2004, byla ověřena vývojem variačního koeficientu ukazatele THFK, rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí, a úspor domácností, ze kterých vyplynulo, že regiony divergovaly po roce 2004 v důsledku oddalování Prahy od ostatních regionů, které konvergovaly, ale pouze do roku 2008. Konvergence regionů ČR v letech 2009 až 2011 je způsobená přibližováním Prahy k ostatním regionům, které však začaly po roce 2008 divergovat, jak vyplývá z analýz THFK a úspor domácností. Hypotéza o konvergenci regionů po roce 2004 je tímto zamítnuta.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala vývojem kapitálové síly regionů České republiky po vstupu do Evropské unie a měla určit, zda po roce 2004 docházelo ke konvergenci či divergenci regionů ČR na základě tohoto vývoje. Práce je rozdělena do tří kapitol.

V první kapitole byly definovány základní pojmy, které vytvářejí základ pro zpracování práce, a to pojmy region, konkurenceschopnost a výkonnost, které se vztahují k hodnocení kapitálové síly. Dále byla zpracována problematika konkurenceschopnosti regionů od obecných definic až ke konkrétním faktorům konkurenceschopnosti regionů, kam spadá právě kapitálová síla, která je zde podrobně charakterizována pro jednotlivé sektory ekonomiky:

- podnikatelský sektor,
- veřejný sektor,
- sektor domácností.

V rámci podnikatelského sektoru byly charakterizovány základní teorie optimalizace kapitálové struktury, jako nástroje pro posilování kapitálové síly podniků.

Druhým popisovaným sektorem byl veřejný sektor, v jehož rámci jsou charakterizovány způsoby podpory veřejného sektoru finančními prostředky, které vytvářejí kapitálovou sílu tohoto sektoru.

Posledním definovaným sektorem byl sektor domácností a jeho vliv na celkovou kapitálovou sílu.

V poslední části první kapitoly byla pozornost věnována regionální výkonnosti. Hodnocení ekonomické výkonnosti regionů je důležité pro regionální srovnávání, které provádí statistický aparát dané země (Český statistický úřad v ČR). Dále je prováděno srovnávání regionů mezi zeměmi, které provádí např. Eurostat v rámci členských států EU.

Ekonomická výkonnost regionů je zčásti měřena na základě ukazatele, který patří do hodnocení kapitálové síly regionů, a to ukazatel regionální tvorby hrubého fixního kapitálu. Kapitálová síla tedy částečně ovlivňuje ekonomickou výkonnost regionů a je součástí regionálního srovnávání.

Druhá kapitola se zabývala regionálním rozvojem a regionální politikou. Regionální rozvoj se snaží posilovat regionální konkurenceschopnost a tedy i kapitálovou sílu regionů. V rámci kapitoly byl charakterizován význam a působení regionálního rozvoje. Dále byla zpracována problematika regionální politiky České republiky, její cíle, nástroje a strategie. Poslední část

kapitoly byla zaměřena na regionální politiku Evropské unie a její kohezní politiku, která řídí regionální rozvoj členských států. Cílem kohezní politiky je hlavně regionální konvergence a zvyšování konkurenceschopnosti regionů. V rámci regionální politiky EU byly charakterizovány jednotlivé cíle a programy, kterými jsou tyto cíle naplňovány. V rámci programů EU plynou do ČR nemalé objemy finančních příspěvků, které mají vliv na kapitálovou sílu regionů.

V poslední kapitole byla provedena analýza kapitálové síly regionů soudržnosti NUTS 2 České republiky pro ověření stanovených hypotéz. Nejprve byl vytvořen model, na jehož základě je kapitálová síla regionů analyzována. Model je tvořen ukazateli kapitálové síly. Základním prvkem modelu je ukazatel tvorby hrubého fixního kapitálu, který hodnotí kapitálovou sílu regionů ČR. Dalšími prvky modelu jsou podpůrné ukazatele:

- nefinanční aktiva podnikatelského sektoru,
- rozpočty krajů, obcí a sdružení obcí,
- úspory domácností,

kteří vytvářejí hodnocení jednotlivých ekonomických sektorů v regionálním srovnávání.

Ukazatele byly hodnoceny na základě vývoje v čase mezi regiony v absolutní výši a v přepočtu na 1 obyvatele pro přesnější určení konvergence či divergence regionů soudržnosti ČR.

Na základě dat jednotlivých ukazatelů byly pro účely hodnocení vývoje kapitálové síly a konvergence regionů provedeny analýzy variability. Analýza variability byla zkoumána jednak na základě grafického zpracování a jednak na základě výpočtů ukazatelů variability. Z výsledků analýz byly stanoveny závěry, jakým směrem se kapitálová síla regionů ubírala, a zda došlo k regionální konvergenci či divergenci během let.

Závěrem analýzy kapitálové síly regionů bylo shrnutí výsledků jednotlivých analýz a vyhodnocení stanovených hypotéz. Hypotézy byly úspěšně verifikovány na základě výsledků analýz THFK, nefinančních aktiv podnikatelského sektoru, rozpočtů krajů, obcí a sdružení obcí a úspor domácností. Ukazatel THFK naznačoval sice divergenci v letech 2004 až 2008, ta však byla způsobena pouze odlišným vývojem regionu Praha.

Výsledkem práce je tedy verifikace hypotézy o zvyšující se kapitálové síle regionů ČR od vstupu do EU v roce 2004 až do nástupu ekonomické krize a její pokles v letech 2009 až 2011, a dále zamítnutí hypotézy o působení konvergentních sil mezi regiony ČR po roce 2004, neboť pouze regiony, které spadají pod cíl konvergence (bez Prahy), konvergovaly v letech 2004 až 2008. Regiony ČR začaly konvergovat až s příchodem ekonomické krize.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] ADÁMEK, P., CSANK P., ŽÍŽALOVÁ P., *Regionální hospodářská konkurenceschopnost: příručka pro představitele veřejné správy* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechinvest.org/data/files/prirucka-verejna-sprava-208.pdf>>. [cit. 2013-03-09].
- [2] BENEŠ, M., Konkurenceschopnost a konkurenční výhoda [online]. In: *Working paper / Centrum výzkumu konkurenceschopnosti České republiky*, roč. 2006, č. 5. ISSN 1801-4496. Dostupné z WWW: <<http://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-05.pdf>>. [cit. 2013-05-25].
- [3] BRČÁK, J., SEKERKA, B., *Makroekonomie*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, 292 s. ISBN 978-80-7380-245-5.
- [4] BREALEY, R. A., MYERS, S. C., *Teorie a praxe firemních financí*. Praha: Victoria Publishing, 1992, 1 sv. ISBN 80-856-0524-4.
- [5] ČESKO, Zákon č. 248 ze dne 29. června 2000 o podpoře regionálního rozvoje. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 73, s. 3549-3554. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>>. [cit. 2013-05-25].
- [6] ČESKO, Zákon č. 513 ze dne 5. listopadu 1991 Obchodní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 98, s. 2474-2565. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>>. [cit. 2013-05-25].
- [7] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%E1ln%EDm%20%E8len%ECn%ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocenka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4>>. [cit. 2013-05-16].
- [8] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze ročních národních účtů* [online]. Dostupné z WWW: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.makroek_vydaj>. [cit. 2013-06-06].
- [9] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Ekonomické subjekty podle odvětví (NACE)* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&childsel0=1&cislotab=ORG9030UC&kapitola_id=441&voa=tabulka&go_zobraz=1&childsel0=1&pro_1_112=CZ080>. [cit. 2013-05-10].
- [10] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Ekonomické subjekty podle právní formy* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=ORG9020UC&&kapitola_id=441>. [cit. 2013-05-10].
- [11] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Evropa - NUTS2* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.czso.cz/cz/mapy/nuts2/html/cz.htm>>. [cit. 2013-03-22].
- [12] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Historická ročenka národních účtů 1990 až 2010: Sektorová struktura národního hospodářství* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/kapitola/5013-12-n_2012-05>. [cit. 2013-04-10].
- [13] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Hrubý domácí produkt (HDP) metodika* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produk_t_%28hdp%29>. [cit. 2013-05-30].
- [14] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/klasifikace_ekonomicky_chinnosti_%28cz_nace%29>. [cit. 2013-05-10].
- [15] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Metainformace k ukazateli: Čisté pořizené cennosti* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/mi/mi_ukazatel.jsp?kodukaz=2343>. [cit. 2013-05-30].
- [16] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Metainformace k ukazateli: Čistý disponibilní důchod* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/mi/mi_ukazatel.jsp?kodukaz=6448>. [cit. 2013-06-07].
- [17] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Metodika tvorby hrubého fixního kapitálu v cestovním ruchu* [online]. Dostupné z WWW: <https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDMQFjAB&url=https%3A%2F%2Fwww.czso.cz%2Fcsu%2Fcsu.nsf%2Fi%2Fmetodika_tsa_t8%2F%24File%2Fmetod_thfk.pdf&ei=UE6jUf3ZMcyLOeSugMAO&usg=AFQjCNEq8FfiteWp9VWpy3vXMMiexnYV2w&bvm=bv.47008514,d.ZWU&cad=rja>. [cit. 2013-05-27].

- [18] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Míra nezaměstnanosti dle krajů* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=null&cislotab=PRA0061PU_KR&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizu=Aktualizovat&cas_3_37=2008>. [cit. 2013-05-16].
- [19] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy a výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4030PU_KR&vo=tabulka&kapitola_id=24>. [cit. 2013-06-02].
- [20] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Příjmy krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?childsel0=2&cislotab=FIN4010UC_KR&kapitola_id=349&voa=tabulka&go_zobraz=1&childsel0=2&pro_4_45=CZ>. [cit. 2013-05-10].
- [21] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Quarterly National Accounts Inventories* [online]. Vlastní překlad. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metodika_ctvrtletni_ucty/\\$File/09087474.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/metodika_ctvrtletni_ucty/$File/09087474.pdf)>. [cit. 2013-05-27].
- [22] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Výdaje krajů, obcí a dobrovolných svazků obcí* [online]. Dostupné z WWW: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=FIN4020UC_KR&vo=tabulka>. [cit. 2013-06-02].
- [23] DEMOGRAFICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM, *Demografické procesy: Migrace* [online]. Dostupné z WWW: <http://demografie.info/?cz_migrace_obecne=>>. [cit. 2013-04-15].
- [24] EVROPSKÁ KOMISE, *Evropský sociální fond: Jak ESF pracuje* [online]. Dostupné z WWW: <<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=525&langId=cs>>. [cit. 2013-04-17].
- [25] EVROPSKÁ KOMISE, *Employment and unemployment (LFS): Definitions* [online]. Dostupné z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/employment_unemployment_lfs/methodology/definitions>. [cit. 2013-05-20].
- [26] EVROPSKÁ KOMISE, *Fondy: Evropský fond pro regionální rozvoj* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/regional/index_cs.cfm#1>. [cit. 2013-04-17].
- [27] EVROPSKÁ KOMISE, *Fondy: Evropský sociální fond* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/social/index_cs.cfm>. [cit. 2013-04-17].
- [28] EVROPSKÁ KOMISE, *Fondy: Fond soudržnosti* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/cohesion/index_cs.cfm>. [cit. 2013-04-17].
- [29] EVROPSKÁ KOMISE, *LAU2* [online]. Dostupné z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:LAU2>. [cit. 2013-02-17].
- [30] EVROPSKÁ KOMISE, *Nomenclature of territorial units for statistics (NUTS)* [online]. Dostupné z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:NUTS>. [cit. 2012-12-18].
- [31] EVROPSKÁ KOMISE, *Přehledy právních předpisů EU: Fond soudržnosti (2007-2013)* [online]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/g24233_cs.htm>. [cit. 2013-04-17].
- [32] EVROPSKÁ KOMISE, *Regionální politika: Cíl* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/what/index_cs.cfm>. [cit. 2013-04-17].
- [33] EVROPSKÁ KOMISE, *Regionální politika: Tři cíle* [online]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/how/index_cs.cfm#1>. [cit. 2013-04-17].
- [34] EVROPSKÁ KOMISE, *Sixth Periodic Report on Social and Economic Situation and Development of the Regions of the European Union*. 1999. In: Topregion.cz: Konkurenceschopnost regionů [online]. Přeložila Z. Matoušková. Dostupné z WWW: <<http://www.topregion.cz/?articleId=1531>>. [cit. 2009-07-16].
- [35] HLEDÍKOVÁ, Z., JANÁK, J., DOBEŠ, J., *Dějiny správy v českých zemích od počátků státu po současnost*. [2. vyd.]. Praha: NLN, 2005, 568 p. ISBN 978-807-1067-092.
- [36] HOLMAN, R., *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, xiv, 424 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7179-861-3.
- [37] HRDÝ, M., STROUHAL, J., *Finanční řízení*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 226 s. ISBN 978-80-7357-580-9.

- [38] IMD, *World Competitiveness Center: Research Methodology* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.imd.org/research/centers/wcc/research_methodology.cfm>. [cit. 2013-04-15].
- [39] KAHOUN, J., Regionální ekonomická výkonnost a disponibilní důchod domácností. In: *Working Paper / Centrum výzkumu konkurenceschopnosti České republiky* [online]. 2010, č. 15, s. 25. Dostupné z WWW: <<http://is.muni.cz/do/econ/soubory/oddeleni/centrum/papers/15Kahoun.pdf>>. [cit. 2013-05-16].
- [40] KAŠÍK, J., *Podniková diagnostika*. Ostrava: Tandem, 1998, 343 s. ISBN 80-902-1674-9.
- [41] KEYNES, J. M., *The general theory of employment, interest, and money*. 1. ed. reprint. London: Macmillan and Co. Ltd, 1947, xii, 403 s. In: HAZZLIT, H., Selhání nové ekonomie: Preference likvidity [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.mises.cz/literatura/selhani-nove-ekonomie-18-kapitola-14-preference-likvidity-18.aspx>>. [cit. 2013-06-16].
- [42] KLEČKA, J., Nové hodnotové ukazatele produktivity jako faktorů tvorby EVA [online]. In: *Acta oeconomica Pragensia: Vědecký sborník Vysoké školy ekonomické v Praze*. Praha: Vysoká škola ekonomická, roč. 2007, č. 2. ISSN 0572-3043. Dostupné z WWW: <<http://www.vse.cz/aop/abstrakt.php3?IDcl=48>>. [cit. 2013-04-10].
- [43] KRAFTOVÁ, I. Extenzivní a intenzivní aspekt vlivu sektorových posunů na regionální konvergenci (na příkladu českých zemí a Slovenska). In: *Region Direct*, ročník 1., číslo1/2008, str. 42 – 66. ISSN 1337-8473.
- [44] KRAFTOVÁ, I., PRÁŠILOVÁ, P., *Prosperující podnik v regionálním kontextu*. 1. vydání. Praha: Wolters Kuwer ČR, 2013. 156 s. ISBN 978-80-7357-989-0.
- [45] MMR ČR, *Indikativní tabulka alokace podle fondů a programů* [online]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/55fdd3b3-1be2-4c7a-add6-f9263b3395b8/070806_tabulka_alokace_programu_dle_fondu_NSRR.pdf>. [cit. 2013-05-15].
- [46] MMR ČR, *Kohezní politika EU* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Evropska-unie/Kohezni-politika-EU>>. [cit. 2013-05-27].
- [47] MMR ČR, Metodická podpora regionálního rozvoje, *Kraje ČR* [online]. Dostupné z: <<http://www.regionaldevelopment.cz/index.php/kraje-cr.html>>. [cit. 2013-03-22].
- [48] MMR ČR, Metodická podpora regionálního rozvoje, *Přístupy a metody* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.regionaldevelopment.cz/index.php/pristupy-a-metody.349.html>>. [cit. 2013-04-17].
- [49] MMR ČR, Metodická podpora regionálního rozvoje, *Regionální rozvoj* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.regionaldevelopment.cz/index.php/regionalni-rozvoj.html>>. [cit. 2013-04-17].
- [50] MMR ČR, Metodická podpora regionálního rozvoje, *Regiony a regionalizace* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.regionaldevelopment.cz/index.php/regiony_red.html>. [cit. 2013-03-08].
- [51] MMR ČR, *Podpora regionů a cestovní ruch: Regionální politika* [online]. Dostupné z WWW: <<https://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika>>. [cit. 2013-04-17].
- [52] MMR ČR, *Příprava strategie regionálního rozvoje ČR 2014+* [online]. Dostupné z WWW: <http://www.mmr.cz/getmedia/b592d076-15c7-4f7c-967b-778b0b97f444/SRR_2014-_brezen2013.pdf>. [cit. 2013-04-12].
- [53] MMR ČR, *Regionální informační servis: Srovnání makroekonomických ukazatelů* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/kraj-vysocina/kraj/hospodarske-prostredi/makroekonomicke-ukazatele/#o7>>. [cit. 2013-06-07].
- [54] MMR ČR, *Regionální politika: Koncepce a strategie* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Priprava-Strategie-regionalniho-rozvoje-CR-2014>>. [cit. 2013-04-17].
- [55] MMR ČR, *Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>>. [cit. 2013-02-17].
- [56] MMR ČR, *Strukturální fondy: Fondy EU* [online]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU>>. [cit. 2013-04-17].
- [57] MMR ČR, *Strukturální fondy: Programy 2007 – 2013* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013>>. [cit. 2013-04-17].

- [58] MODIGLIANI, F., MILLER, K. H., "Corporate income taxes and the cost of capital: a correction", In: *American Economic Review*, 53: 433 – 443.
- [59] MODIGLIANI, F., MILLER, K. H., „The Cost of Capital, Corporation Finance and the Tudory of Investment“, In: *American Economic Review*, 48: 261 – 297.
- [60] MPO ČR, *Analýza konkurenceschopnosti České republiky*. 2010, 38 s. Dostupné z WWW: <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CD4QFjAC&url=http%3A%2F%2Fdownload.mpo.cz%2Fget%2F40914%2F46007%2F555186%2Fpriloha001.pdf&ei=rhA6Ub7GNYnLsgaLlYgQBQ&usg=AFQjCNG4gCDQ6zbYL4JNeQn2rP_dFOPAXQ&bvm=bv.43287494,d.Yms&cad=rja>. [cit. 2013-04-17].
- [61] MPO ČR, *Investice a hrubý fixní kapitál* [online]. Dostupné z WWW: <<http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CDgQFjAC&url=http%3A%2F%2Fdownload.mpo.cz%2Fget%2F32289%2F35779%2F394707%2Fpriloha006.pdf&ei=UE6jUf3ZMcyLOeSugMAO&usg=AFQjCNG5DshpGR5rfK0q9hgwOIRr9wXiXg&bvm=bv.47008514,d.ZWU&cad=rja>>. [cit. 2013-05-27].
- [62] OCHRANA, F., PAVEL J., VÍTEK, L., *Veřejný sektor a veřejné finance: financování nepodnikatelských a podnikatelských aktivit*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010, 261 s. ISBN 978-80-247-3228-2.
- [63] PEKOVÁ, J., *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008, 579 s. ISBN 978-80-7357-358-4.
- [64] PORTER, M. E., *Konkurenční výhoda*. Praha: Grada Publishing, 1994.
- [65] SAMSON, Š., BYRTUS, J., HUDEC, O., MUŠKA, M. a NAĐOVÁ, M., *Regionální ekonomika*. Košice, 2001, 234 s. ISBN 80-7099-716-8.
- [66] SIXTA, J., *Odhady spotřeby fixního kapitálu* [online]. Dostupné z WWW: <<http://panda.hyperlink.cz/cestapdf/pdf07c2/sixta.pdf>>. [cit. 2013-07-05].
- [67] SLANÝ, A., *Faktory konkurenceschopnosti: (komparace zemí V-4)*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007, 277 s. ISBN 978-80-210-4455-5.
- [68] SMITH, A. *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. Praha: Liberální institut, 2001. ISBN 80-85389-15-4.
- [69] STORPER, M., *The regional world: territorial development in a global economy*. New York: Guilford press, c1997, xiv, 338 s. Perspectives on economic change. ISBN 15-723-0315-8. In WOKOUN, R., Teoretické a metodické přístupy k výzkumu regionální konkurenceschopnosti [online]. Dostupné z WWW: <http://konference.osu.cz/cgsostrava2010/dok/Sbornik_CGS/Modely_a_strategie_reg_rozvoje/Teoreticke_a_metodologicke_pristupy_k_vyzkumu.pdf>. [cit. 2013-05-25].
- [70] TETŘEVOVÁ, L., *Veřejný a podnikatelský sektor*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2009, 190 s. ISBN 978-80-86946-90-0.
- [71] VALACH, J., *Finanční řízení podniku*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Ekopress, 1999, 324 s. ISBN 80-861-1921-1.
- [72] VALACH, J., *Investiční rozhodování a dlouhodobé financování*. Vyd. 1. Praha: Ekopress, 2001, 447 s. ISBN 80-861-1938-6.
- [73] VITURKA, M., *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky*. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. 232 s. ISBN 978-80-247-3638-9.
- [74] WAGNER, J., *Měření výkonnosti: jak měřit, vyhodnocovat a využívat informace o podnikové výkonnosti*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009, 248 s. ISBN 978-80-247-2924-4.
- [75] WEF, *The Global Competitiveness Report 2012 – 2013* [online]. Dostupné z WWW: <<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2012-2013/>>. [cit. 2013-04-15].
- [76] WOKOUN, R., *Teoretické a metodické přístupy k výzkumu regionální konkurenceschopnosti* [online]. Dostupné z WWW: <http://konference.osu.cz/cgsostrava2010/dok/Sbornik_CGS/Modely_a_strategie_reg_rozvoje/Teoreticke_a_metodologicke_pristupy_k_vyzkumu.pdf>. [cit. 2013-05-25].
- [77] ŽIŽKOVÁ, J., KREBS, V., *Základy sociální politiky*. 1. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1993. ISBN 978-807-0799-758.

PŘÍLOHY

Příloha 1 – Vývoj středního stavu obyvatelstva

Tabulka 50 – Střední stav obyvatelstva v letech 2004 až 2011 v regionech NUTS 2

Regiony NUTS 2	Roky							
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Praha	1 165 617	1 176 116	1 183 576	1 196 454	1 225 281	1 242 956	1 251 726	1 237 943
Střední Čechy	1 137 748	1 150 128	1 166 537	1 187 032	1 216 772	1 239 673	1 257 194	1 273 094
Jihozápad	1 174 637	1 177 137	1 181 729	1 188 700	1 200 694	1 208 214	1 209 933	1 207 404
Severozápad	1 124 341	1 127 564	1 127 766	1 131 143	1 142 860	1 144 090	1 143 415	1 132 114
Severovýchod	1 479 583	1 481 670	1 485 733	1 491 553	1 503 006	1 508 617	1 510 555	1 508 442
Jihovýchod	1 639 673	1 640 282	1 642 104	1 647 976	1 658 002	1 665 338	1 667 565	1 676 605
Střední Morava	1 226 736	1 229 428	1 229 292	1 230 508	1 232 909	1 233 248	1 232 120	1 228 444
Moravskoslezsko	1 258 588	1 251 767	1 249 909	1 249 323	1 250 168	1 249 356	1 244 739	1 232 626

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Databáze Regionálních účtů* [online]. Dostupné z WWW:
<[http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%20E1ln%20EDm%20E8len%20ECn%20ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4](http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocnkavyber.volba?titul=Ukazatele%20v%20region%20E1ln%20EDm%20E8len%20ECn%20ED&mypriznak=RC&typ=2&proc=rocnka.presmsocas&mylang=CZ&jak=4)>. [cit. 2013-04-20].)